

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**1930-1980 YILLARI ARASINDA ÜRETİLEN
GAZİANTEP MODERN MİMARLIK
YAPILARININ CEPHE VE KÜTLE
ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Sinem Tuğçe ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mart-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Sinem Tuğçe ŞAHİN

Tarih: 15.02.2022

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****1930-1980 YILLARI ARASINDA ÜRETİLEN GAZİANTEP MODERN
MİMARLIK YAPILARININ CEPHE VE KÜTLE ÖZELLİKLERİNİN
İNCELENMESİ****Sinem Tuğçe ŞAHİN****Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı****Danışman: Doç. Dr. Esra YALDIZ****2022, 174 Sayfa****Jüri****Doç. Dr. Esra YALDIZ****Doç. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN****Doç. Dr. Süheyla BÜYÜKŞAHİN**

Mimarlıkta modernizm, 19.yy'dan itibaren geleneksel üsluptan ve yapım tekniklerinden arınarak fonksiyonalist ve rasyonalist bakış açılarıyla yapılmış yeni mimarlık ürünlerini tanımlamakta kullanılmıştır. Modern mimarlıkta işlevsellik, yalın cephe çizgileriyle sadeleşme ve geometrik formların yaygın kullanımı mevcuttur. Endüstri ve sanayi devrimiyle birlikte hız kazanan modernizm ve modern mimarlık uzun yıllar boyunca başta Avrupa olmak üzere birçok ülkede etkili olmuş, 20.yy.'ın başlarında Türk mimarlığını da etkilemiş, yalın çizgisi, işlevsel mekanları ve yapılarıyla gündeme gelmiştir. Bu çalışmada Gaziantep kentinin Cumhuriyet dönemiyle birlikte ortaya çıkan modern dokusu incelenerek, 1930-1980 yılları arasında Gaziantep'te üretilmiş modern mimarlık ürünleri yapı türlerine göre oluşturulan alt başlıklar şeklinde ele alınmıştır. Sağlık yapıları, kamu yapıları, banka yapıları, otel ve sinema yapıları, ticaret yapıları, eğitim yapıları, kültür yapıları, konut yapıları, fuar alanı ve müze yapıları olmak üzere Gaziantep kent merkezinde seçilen 41 tane modern mimarlık ürünü 1930-1980 aralığında Türkiye ve Dünyadaki mimarlık eğilimleri üzerinden cephe ve kütle karakterleri ile incelenmiştir. Kendine özgü karakteristik özellikleri ile bu örneklerin ele alınması ve belgelenmesi mimarlık tarihi açısından önemli bir katkı olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gaziantep, Modernizm, Modern Mimarlık, Yapılar

ABSTRACT**MS THESIS****INVESTIGATION OF THE FACADE AND MASS FEATURES OF
GAZİANTEP MODERN ARCHITECTURAL STRUCTURES BUILT
BETWEEN 1930-1980****Sinem Tuğçe ŞAHİN****THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN ARCHITECTURE****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Esra YALDIZ****2022, 174 Pages****Jury****Assoc. Prof. Dr. Esra YALDIZ****Assoc. Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN****Assoc. Prof. Dr. Süheyla BÜYÜKŞAHİN**

Modernism in architecture has been designed from the new architectural project plan with an economist and rationalist perspective since the 19th century. In modern architecture, there is cleanliness, simplification with plain facade lines and widespread use of forms. It has been an effective blow to Europe on the long path of modernism and modern architecture, which gained momentum with industry and industry. It will build Turkish architecture at the beginning of its 20th century in such a way that they can live its design and come with their structures. In this study, the modern school of the pickup truck from Gaziantep that emerged with the Republican period was examined, and modern design products in Gaziantep between 1930-1980 were handled as sub-headings consisting of building types. The health complex is all about the purpose of its design, architectural design, design and design, design and drive design. It is described as information about one of these examples with its own unique features and information about the history of documentation.

Keywords: Gaziantep, Modernism, Modern Architecture, Buildings

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın çıkış noktası “Modern Mimarlığa Giriş” adlı yüksek lisans dersi kapsamında hazırlanan ve ‘DOCOMOMO Türkiye Mimarlığında Modernizmin Yerel Açılımları XIV’ da sunulan ‘Konya Ticaret Odası’ binası çalışması olmuştur. Bu çalışma ardından tez döneminde de modern mimarlığı çalışma düşüncesini beraberinde getirmiştir. Bu noktada ailemin Gaziantep’te yaşıyor olması ve Gaziantep’in modern mimarlık ürünlerinin tespiti ve belgelenmesi noktasında boşluklar olması nedeniyle bu konu seçimi yapılmıştır. Konu için yapılan çalışmalar ve tespitler Gaziantep kentine ve ileriki nesillere katkı sağlayacak olması nedeniyle oldukça heyecan verici bir süreci başlatmıştır.

Öncelikle çalışmanın planlanmasında ve yürütülmesinde ilgisini ve desteğini her daim hissettiğim, Akademik çalışma sürecimin başından itibaren değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, beni her daim en güzel şekilde yönlendiren, değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Esra Yıldız’a, değerli görüşleriyle çalışmama katkı sağlayan jüri üyelerim Sayın Doç. Dr. Rabia Köse Doğan’a ve Sayın Doç. Dr. Süheyla Büyüksahin’e,

Kaynaklara ve bilgilere ulaşmamda yardımcı olan, Şehitkâmil, Şahinbey İlçe Belediyeleri ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşiv çalışanlarına, bilgilere ve yapılara ulaşmamda yönlendirici ve belirleyici olan Araştırmacı Tarihçi Asım Mihçioğlu’na ve Mimar Sıtkı Severoğlu’na, Gaziantep Kent Arşivi’ne, Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşiv çalışanlarına,

Tüm eğitim hayatım boyunca manevi destekleriyle her daim yanımda olan kıymetli annem Aliye Durak’a, yüksek lisans yapmam konusunda en büyük teşvik ve destek kaynağım olan ve her konuda kendisini örnek aldığım canım babam Sancaktar Durak’a, biricik kardeşlerim Azra Nur Durak’a ve Enver Yağız Durak’a, hem lisans hem yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini her zaman hissettiğim annem Kübra Şahin ve babam Adem Şahin’e, sevgili meslektaşım ve kardeşim Mimar Ali Cihan Şahin’e, uzun yıllardır mesleki çalışmalarımızı birlikte omuzladığımız ve tez çalışması boyunca da desteğini hep hissettiğim dostum İç Mimar Elif Yurt Demir’e, son olarak her daim yanımda olan ve desteğini her zaman en derinden hissettiğim çok kıymetli eşim Ahmet Şahin’e ve daha anne karnında eğitim hayatına başlayan, varlığı en büyük şükür sebebim olan canım kızım Deren Meva Şahin’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Sinem Tuğçe ŞAHİN
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	2
1.2. Kapsam	3
1.3. Yöntem	5
2. MODERNİZM VE MODERN MİMARLIK.....	6
2.1. Dünya’da Modern Mimarlık.....	7
2.1.1. Modernizmin Başlangıcı	10
2.1.2. Modernizmin Gelişimi	17
2.1.3. Modernizmin Son Dönemi ve Modern Sonrası Yaklaşımlar	29
2.2. Türkiye’de Modern Mimarlık.....	36
2.2.1. Türkiye’de Art Nouveau.....	36
2.2.2. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı.....	37
2.2.3. Türkiye’de Yabancı Mimarlar	38
2.2.4. Türkiye’de Modernlik Arayışı	41
2.2.5. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı	43
2.2.6. Türkiye’de Uluslararası Üslup.....	45
2.2.7. Türkiye’de Postmodernizm	47
3. GAZİANTEP MODERN MİMARLIK ÜRÜNLERİNİN İNCELENMESİ ...	51
3.1. Gaziantep ve Modernizm Süreci.....	53
3.2. Gaziantep Modern Dönem Yapıları	59
3.2.1. Sağlık Yapıları	60
3.2.1.1. Verem Hastanesi.....	61
3.2.1.2. Trahom Hastanesi	63
3.2.1.3. Devlet Hastanesi.....	64
3.2.1.4. Doğum ve Çocuk Bakımevi.....	66
3.2.1.5. Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi	67
3.2.2. Kamu Yapıları.....	69
3.2.2.1. PTT Müdürlüğü.....	70
3.2.2.2. Çocuk Esirgeme Kurumu.....	72
3.2.2.3. Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası Binası	73
3.2.2.4. Eski Adliye Binası	74
3.2.2.5. S.G.K. Binası.....	77
3.2.3. Banka Yapıları	78
3.2.3.1. Emlak Bankası.....	79

3.2.3.2.	Merkez Bankası.....	81
3.2.3.3.	Ziraat Bankası	83
3.2.3.4.	İstanbul Bankası	85
3.2.3.5.	Türk Ticaret Bankası	86
3.2.3.6.	Garanti Bankası	88
3.2.4.	Otel ve Sinema Yapıları	90
3.2.4.1.	Eti ve Arı Sinemaları	91
3.2.4.2.	Baklava Palas Otel.....	92
3.2.4.3.	Şehir Sineması.....	93
3.2.4.4.	Yıldız Otel.....	94
3.2.4.5.	Nakip Sineması ve Oteli	95
3.2.4.6.	Kaleli Otel	96
3.2.5.	Ticaret Yapıları	99
3.2.5.1.	Keyvanbey Pasajı	99
3.2.5.2.	Burç Pasajı	101
3.2.5.3.	Humanızlı Pasajı.....	103
3.2.5.4.	Dr. Mecit Barlas Pasajı	105
3.2.6.	Eğitim Yapıları.....	106
3.2.6.1.	Eski Sanat Okulu	108
3.2.6.2.	Gaziantep Lisesi	110
3.2.6.3.	Eski Ticaret Lisesi	111
3.2.6.4.	Cumhuriyet İlkokulu.....	113
3.2.7.	Kültür Yapıları.....	114
3.2.7.1.	Çınarlı Kütüphanesi	115
3.2.7.2.	Çınarlı Parkı	116
3.2.7.3.	Şehitler Abidesi.....	117
3.2.7.4.	İl Halk Kütüphanesi.....	118
3.2.8.	Konut Yapıları	119
3.2.8.1.	Ersoylar Apartmanı	120
3.2.8.2.	Göksel Apartmanı.....	122
3.2.8.3.	Bahar Apartmanı	123
3.2.8.4.	Öztin Apartmanı.....	124
3.2.9.	Fuar Alanı ve Müze.....	126
3.2.9.1.	Etnografya ve Arkeoloji Müzesi	127
3.2.9.2.	Fuar Alanı	128
3.2.9.3.	Fuar Sergi Sarayı.....	129
3.3.	Bulgular	130
4.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	147
	KAYNAKLAR	157

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Z.T. : Ziyaret Tarihi

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

vs. : Vesaire

yy. : Yüzyıl

1. GİRİŞ

18.yy. sonlarında James Watt tarafından buhar gücüyle çalışan motorun icat edilmesiyle başlayan Endüstri Devrimiyle birlikte tarım toplumu hızla endüstri toplumuna dönüşmüştür (Roberts, 2015; Değirmenci ve Kara Pilehvarian 2018). Bu dönüşüm kendisini sanat ve mimarlıkta da aynen göstermiştir. 19. yy. sonu ve 20. yy. başı sanat ve mimarlıkla birlikte bütün alanlarda yaşanan yenilenmenin çok hızlı yaşandığı bir dönem olmuştur.

Bu yenilenmelerle birlikte modern kelimesi birçok noktada hayatımıza girmiş ve ‘modern sanat’, ‘modern mimari’ gibi alanda etkisini göstermiştir. 19.yy. sonundaki gelişmeler, endüstri devrimiyle beraber ortaya çıkan yeni malzemeler ve kullanılan yeni yöntemler mimarlığın şeklini de değiştirmiştir. Kırdan kente yaşanan hızlı göçlerle kentlerde hem çarpık kentleşme ile bozulmalar başlamış hem de yeni yapı ihtiyacı gündeme gelmeye başlamıştır. Şehirlerdeki bu bozulmaları gidermek ve yeni ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla şehircilik ve imar faaliyetleri hız kazanmış; sağlıklı, yaşanabilir kentler oluşturulmaya başlanmıştır. Yaşanan değişimlere paralel olarak yeni yapı türlerine ihtiyaç duyulmuş ve bu yapılar endüstri devrimiyle birlikte mimarlığa giren yeni yapı malzemeleri ve yöntemleri olan cam, çelik ve betonarme ile yapılmıştır. Mimarlık makine çağına uyum sağlama zorunluluğunda iken, bir yandan da hayranlıkla makineleşmeden ilham almıştır (Kırcı, 2013).

Modern mimarlık terimi geç 19 ve 20. yüzyılda üretilmiş, kimi açılardan biçimsel ortaklıkları gösteren yapıları, bunların içinde gruplaştığı farklı davranış, akım ve yönelimlerle ülkeler arası farklılıklar göstererek yayılmıştır (Tanyeli, 1997).

Çalışma da 20. yy. da ortaya çıkan mimarlıkta modernizmi daha iyi anlayabilmek için öncelikle bir adım geriye gidilerek Endüstri Devrimi ve 19. yy. da yaşanan gelişmelere bakılarak modernizmin başlangıcı tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Endüstri Devrimi ve beraberinde gelen yeni malzeme ve tekniklerle yaşanan değişim ve modern mimarlığın temellerini oluşturan öncü hareketler tanımlanmıştır. Daha sonra 20. yy. başlarında gündeme gelmeye başlayan ve özellikle yüzyılın ilk yarısında tasarımda doruk noktasını yaşayan modern mimarlığın gelişim süreci ülkelere ve bölgelere göre gösterdiği değişim ve farklılaşmayla birlikte incelenmiştir. Bir sonraki adımda 20. yy. ikinci yarısından sonra ve özellikle 1960’lı yıllarda yaşanan modernizmin son dönemi ve modern sonrası yaklaşımlar ele alınmıştır. Modernizm ve modernizm sonrası yaşanan

mimarlık akımlarının birbirleri ile olan ortak noktaları ve birbirlerinden farklı olan noktalarının ortaya konması ve vurgulanması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında Dünya’da Modern Mimarlık süreci incelendikten sonra Türkiye’de modern mimarlık süreci ele alınmıştır. Türkiye’de modernizmin etkileri 1839 Tanzimat Fermanı ile başlamış, 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ve 1945–1950 çok-partili döneme geçiş ile devam etmiştir. Türkiye’de yaşanan Modern Mimarlık süreci; Art Nouveau, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, Türkiye’de Yabancı Mimarlar, Türkiye’de Modernlik Arayışları, İkinci Ulusal Mimarlık Akımı, Türkiye’de Uluslararası Üslup ve Türkiye’de Postmodernizm başlıkları altında ele alınmıştır. Dönemler özelinde yaşanan gelişmeler yapılan mimari örnekler üzerinden incelenmiştir. Sonrasında alan çalışması kapsamında Türkiye’nin modernleşme süreci içerisinde Anadolu’da modernizm etkileriyle modern mimarlık ürünlerinin görüldüğü kentlerden birisi olan Gaziantep kenti ve modern dönem ürünleri incelenmiştir. Gaziantep’te 1938’de ilk imar planının oluşmasıyla beraber yeni bir yapılanma süreci olarak modern mimarlık ürünleri görülmeye başlamıştır. Gaziantep’te 1940’lardan sonraki yapılanma sürecinde 20. yy. modern mimarlığı olarak tanımlanabilen birçok kamu binası, iş hanları, konut, ticaret yapıları inşa edilmiştir. Tez kapsamında bu yapıların tespiti ve belgeleme çalışmaları yapılmış; kütle ve cephe karakterleri üzerinden Türkiye modernizmindeki yeri ortaya konulmuştur.

1.1. Amaç

Türkiye’de modernizmin etkileriyle mimari ürünlerin verildiği kentlerden olan Gaziantep’in kent dokusunda yaşanan değişimin incelenmesi ve bu değişim sürecinde üretilen yapıların belgelenmesi ve değerlendirilmesi çalışmanın temel amacını oluşturmuştur. Bu doğrultuda Gaziantep kentindeki 1930-1980 yılları arasında üretilmiş olan modern mimarlık dönemi eserleri, farklı dönemsel anlayışlar ve pratikler doğrultusunda ortaya çıkan kütle ve cephe özellikleri analiz edilerek incelenmiştir. Amacımız Gaziantep kent merkezinde yer alan 1930-1980 yılları arasında modernizmin etkisi ile üretilmiş modern mimarlık ürünlerinin belgelenmesidir. Yapılan çalışmada Gaziantep’in özgün modern mimarlık değerlerini gelecek kuşaklara aktarabilmek ve gelecek çalışmalar için referans oluşturmak amaçlanmıştır.

Ancak bu tez çalışmasında birtakım kısıtlılıklar, önceliği tespit belgeleme olan, çalışmanın şekillenmesinde ve sınırlandırılmasında etkili olmuştur. Bu kısıtlılıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Çalışmanın yapıldığı dönemde covid-19 küresel salgını sebebiyle alınan tedbirlerden dolayı yapılanın iç mekanlara erişim mümkün olmamıştır. Bu sebeple tespit ve belgeleme çalışması kütle oluşumu ve cephe karakterleri üzerinden yapılmıştır.
- Çalışma kapsamında yapılan arşiv araştırmalarında elde edilen 13 tane yapının projelerinde bulunan planlar şematize edilerek çizilmiş ve çalışmaya ilave edilmiştir. Diğer yapıların planlarına ulaşılammıştır.

1.2. Kapsam

Hazırlanan bu tez, daha önce bir belgeleme çalışması kapsamında değerlendirilmemiş olan Gaziantep modern mimarlık ürünlerinin ele alması bakımından özgün bir çalışmadır. Literatürde Gaziantep ile ilgili yapılan çalışmalardan Aslı Sacır (2018) ‘Gaziantep’te Cumhuriyet Dönemi (1940-1965) kamu yapılarının dönemin mimari özellikleri bağlamında incelenmesi’ adlı yüksek lisans tezinde Cumhuriyet döneminde yapılmış olan kamu yapılarını incelemiş ve bu yapıları Ankara ve diğer Anadolu kentlerindeki benzer yapılarla karşılaştırmıştır. Merve Karabeyeser (2019) ‘Gaziantep Cumhuriyet Dönemi Eğitim Yapıları içerisinde Gaziantep Lisesi ve Restorasyon Önerisi’ isimli yüksek lisans tezinde Cumhuriyet dönemi sonrası yapılan yeni eğitim yapılarını incelemiş ve Gaziantep Lisesi için restorasyon önerisinde bulunmuştur. Esra Kasapbaşı (2018) ‘Gaziantep 1960- 1980 dönemi kent konutu mekân kurgusunun analizi’ adlı yüksek lisans tezinde 1960-1980 yılları arasında Gaziantep Kentindeki gelişimi ve konut kültürü ilişkisi bağlamıyla konut mekân kurgusunun değişimini tespit etmiştir. Feyza Kuyucu (2019) ‘Türkiye’de Modern Mimarlık Döneminde Gaziantep Kent Tasarımının mimari süreklilik bağlamında değerlendirilmesi’ isimli doktora tezinde 20. yy. başlarında Gaziantep kent dokusunda yaşanan değişimi planlama çalışmaları bağlamında ele alarak karşılaştırma yapmıştır. Literatür araştırması sonucunda Gaziantep kentinin modernizm bağlamında ele alınmasında ve o döneme ışık tutan yapıların tespit ve belgelemesinde boşluk tespit edilmiştir. Yapılan çalışma da bu çalışmalardan farklı olarak Gaziantep’in 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan modern mimarlık dönemi yapılarının tespit ve belgeleme çalışmaları yapılmıştır. Çalışma Türkiye’de modernizmin etkilerinin yoğun

olarak görüldüğü 1930-1980 yılları arasında Gaziantep kent merkezinde yapılmış sağlık, kamu, banka, otel ve sinema, ticaret, eğitim, kültür, konut, fuar alanı ve müze gibi modern mimarlık ürünlerini kapsamaktadır.

Gaziantep modern mimarlık ürünlerinin belgelenmesini ve değerlendirilmesini hedefleyen bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi ve kısıtlılıkları açıklanmıştır. Ardından çalışmada modernizm ve modern mimarlık ele alınmıştır. Çalışma kapsamında Dünyada ve Türkiye’de Modern mimarlığın gelişim süreçleri incelenmiş ve Türkiye’de 20. Yy. Modern Mimarlığı Birinci Ulusal Mimarlık, İkinci Ulusal Mimarlık, Uluslararası Üslup, Postmodernizm olmak üzere dört ana başlık altında anlatılmıştır. Çalışma 1930-1980 yılları arasında Gaziantep kent merkezinde inşa edilen Modern Mimarlık ürünlerine odaklanmaktadır. Bu sebeple öncelikle Gaziantep kentinin Cumhuriyet sonrası dönemde yaşadığı gelişmeler öncelikli olarak imar planları üzerinden incelenmiştir. İmar planları doğrultusunda açılan veya genişletilen caddelerden şehrin gelişimini etkileyen Hürriyet Caddesi, İstasyon Caddesi, Suburcu ve Karagöz Caddeleri, Atatürk Bulvarı, Gaziler Caddesi ve İnönü Caddesi üzerindeki 20.yy. da üretilen mimarlık ürünleri çalışma kapsamında incelenmiştir. İlk olarak bu cadde ve bulvarların üzerinde 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan modern mimarlık ürünleri belirlenmiştir. Belirlenen yapılar işlevlerine göre; Sağlık yapıları, Kamu yapıları, Banka yapıları, Otel ve Sinema yapıları, Ticaret yapıları, Eğitim yapıları, Kültür yapıları, Konutlar, Fuar ve Müze yapıları olmak üzere dokuz alt grupta toplanmıştır. Bu alt başlıklarda toplam 39 adet 1930-1980 yılları arasında inşa edilmiş modern dönem yapısı modernizm bakış açısı ile dönemin özellikleri bağlamında incelenmiştir. Tespit edilen yapılar modern mimarlığın plan, kütle, yüzey özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Yapıların plan ve cepheleri üzerinden okumalar yapılarak yapıldıkları dönemlerle ilgili taşıdıkları özellikler belirlenmiştir. Sonrasında yapıların günümüzdeki durumları belirlenerek bölüm sonu değerlendirmesi yapılmıştır. Binaların aktif kullanım durumları, yıkılanlar, restorasyon sürecinden geçirilenlerle ilgili bilgiler verilmiştir.

1.3. Yöntem

Gaziantep modern mimarlık ürünlerinin karakteristik özelliklerinin belirlenmesi ve Türkiye'deki modern mimarlık ortamındaki yerinin tespit edilmesi, bu yapıların belgelenmesini hedefleyen bu çalışmada yöntem olarak; literatür taraması, arşivler, yazılı ve sözlü görüşmeler kullanılan başlıca metotlardır. Yapıların tespitinde İller Bankası'nın 1972 yılında yayınladığı 'Gaziantep Kent Bütünü', 'Halit Ziya Biçer'in Objektif ve Arşivinden Seyr-i Antep' , 'Gaziantep Kültür Envanteri' kitapları ile Gaziantep Şehitkamil ve Şahinbey Merkez İlçe Belediyeleri Arşivleri, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivleri, Gaziantep Kent Arşivi, Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi, Mimar Sıtkı Severoğlu'nun Arşivi, Araştırmacı Tarihçi Asım Mihçioğlu'nun Arşivleri yönlendirici ve belirleyici olmuştur. Ayrıca kentin önemli süreli yayınlarından biri olan Gaziantep Kültür Dergisi arşivlerinden de yararlanılmıştır. Her bir yapı ile ilgili gerekli bilgiler toplanmış yapıların şu an ki durumları hakkında bilgiler verilmiş ve yapıların mimarı durumları modern mimarlığın ana ilkeleri olan cephe ve kütle özellikleri ile değerlendirilmiştir. Her bir alt grupta bulunan yapılar yapılış tarihleri sırasına göre tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda yapıların fotoğrafı, yapıların genel karakteristiği ve yapıların güncel durumları verilmiştir. Yapıların güncel durumları hakkındaki bilgiler, yıkılan yapılar, restore edilen yapılar, özgünlüğünü yitirip farklı amaçla kullanılan yapılar ve özgün olarak kullanılan yapılar şeklinde verilmiştir. Mevcut durum tespitleri yapılmıştır.

2. MODERNİZM VE MODERN MİMARLIK

Modern sözcüğü Latince modernus'tan gelmekte olup çağdaş, yeni, geçmişten bağımsız ve bugüne ait olarak tanımlanabilmektedir (Aslanoğlu, 1988). 'Modern' kelimesi veya Latince 'modernus' ilk kez 5. yüzyılda Hristiyanlığın resmen kabul edildiği o dönemin Romalı ve Pagan geçmişinden farklı olduğunu belirtmek için kullanılmıştır (Habermas, 1990; Dostoğlu,1995). Modern sözcüğünün üç temel anlamı vardır. Birinci anlamıyla modern daha önceki yani geçmişin tersi olarak şimdiki ya da güncel anlamına gelmekte olup, Orta çağ boyunca kullanılmıştır. Modernin ikinci anlamı ise eskinin karşıtı yenidir. Önceki dönemlerden farklı olarak kullanılan bu anlamında kendine özgü özellikleri olan bir dönemi anlatmak için şimdiki zaman olarak kullanılmaktadır (Heynen, 2011). 17. Yy. da yaygın kullanılan anlamı ikinci anlamıdır. Fransız Aydınlanmasıyla birlikte 18. yüzyıl ortalarından itibaren modernlik kavramı değişikliğe uğramıştır (Habermas, 1990; Dostoğlu,1995). 19.yy. da ise kelime yeni bir anlam daha kazanmış, eski çağ ile arasında ilişki kurma yerine geçmiş ve mevcut çağ arasında soyut bir zıtlık kurularak "modern" kavramı bir yenilik olarak kabul edilmiştir (Habermas, 1990; Dostoğlu,1995). Modern gelip geçici olana dair yan anlamlar kazanarak, kesin bir geçmişi değil daha çok belirsiz sonu belli olmayan bir zamanı anlatmaktadır. Bu üç anlamda da Modernite, güncel, yeni ve gelip geçici olan ve şimdiki zamanı vurgulayan bir anlam içermektedir (Heynen, 2011).

Modernizm, 20. yy. mimarisini tamamen etkileyen çeşitli bilim ve kuramların evrimine dayanan karmaşık bir kavram olup (Casciato, 2007) sözlük anlamıyla 'yirminci yüzyılın ilk yarısında geleneksel değerleri ve teknikleri reddeden, bireysel deneyimin önemini vurgulayan bir sanat hareketi'dir (Web İletisi 1) olarak tanımlanmaktadır. Mimarlıkta modernite ise 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan sanatsal hareketlerden doğmuş ve dönemin teknik yeniliklerini mimari ürünlere (Weston, 2015) yansıtan bir eğilim olarak ifade edilmektedir.

Temelleri 18. yy. ortalarına dayanan Modern Mimarlık, sözlük anlamıyla '19.yy'da gerçekleşen endüstri devriminin yol açtığı gelişmeler ile birlikte tarihsel eğilimlere tepki olarak ortaya çıkan ve 20.yy'ın ilk yarısında yaygınlaşan, çağın gereksinimlerine, sanat anlayışına ve yapı teknolojisine uygun dolaysız çözümler arayan (Hasol, D., 2012), mekânda şeffaflık ve soyutlama kaygılarının ön planda olduğu (Weston, 2015) bir mimarlık anlayışı'dır (Hasol, D., 2012). Modern Mimarlık 19.yy'dan itibaren geleneksel üsluptan ve yapım yöntemlerinden uzak olarak gelişmeye başlamıştır

(Richards ve Mock, 1966). Yirminci yüzyıl mimarlığı olarak da ifade edilebilen Modern mimarlık tarihi düşünsel alt yapısı ve şekillenme bakımından yaklaşık 100 yıl kadar devam etmiş olan uzun bir süreçtir (Özyalvaç, 2013).

19. yy'da tüm dünyayı etkisi altına alan modernizm düşüncesi, endüstrielleşmeyle birlikte gelişim göstermiş ve özellikle Avrupa ve Amerika başta olmak üzere birçok ülkede yansımalar bulmuştur. Dolayısıyla bu etkiler ülkelerin mimarlık ürünlerine de kaçınılmaz olarak yansımıştır. Tüm dünyada endüstrileşmenin de etkisi ile birlikte, yeni yapı malzemelerinin keşfi, yeni yapım tekniklerinin gelişimi, yeni mimari biçimler beraberinde yeni mimari üslupları getirmiştir. Özellikle Almanya, Hollanda, Fransa ve İsviçre modern mimarlığın merkezi olmuştur (Richards ve Mock, 1966).

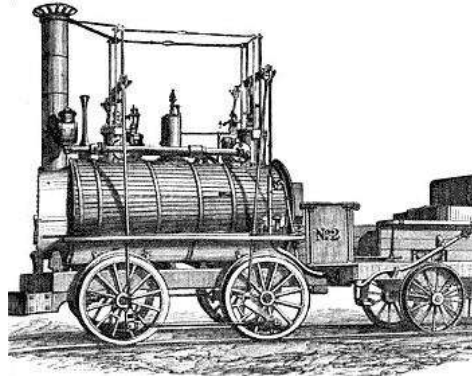
Modern Mimarlık süreci, ortaya çıktığı ve kabul gördüğü her ülke için, farklı süreçleri içermektedir. Geliştiği toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarındaki farklılaşmalar bunun en büyük sebebi olarak ele alınmaktadır.

2.1. Dünya'da Modern Mimarlık

"Modern" mimarlık kavramı, 18. yüzyılın sonlarındaki gelişmelerden etkilenecek ortaya çıkmıştır. Rönesans geleneğindeki güven kaybı ile Rönesans normlarının 'mutlak otoritesinin kaybı modern mimariyi tetikleyici ilk güç olmuştur. Modern mimari fikrinin oluşmasındaki bir diğer büyük güç ise Sanayi/Endüstri Devrimidir. Sanayi devrimiyle birlikte teknolojinin gelişmesi, yeni gereksinimlerin ortaya çıkması, yeni yapı malzemeleri ve yapım yöntemlerinin bulunması, yeni teknolojilerin mimari olanakların gelişimini hızlandırmıştır (Curtis, 1982).

Mimarlıkta modernizm 18. yüzyıl ortalarında başlayan Endüstri Devriminin getirdiği teknik, sosyal ve kültürel değişimlerle birlikte ortaya çıkmıştır (Dostoğlu, 1995). Endüstri Devrimiyle birlikte Avrupa'nın on sekizinci yüzyılda yaşadığı önemli gelişmelerden biri James Watt tarafından buhar gücüyle çalışan motorun icat edilmesidir. Bununla beraber buhar gücüyle çalışan trenlerle, şehirlerarası yük taşımacılığı kolaylaşmış, buhar gücü tren yollarının inşasını da hızlandırarak, inşa edilen yeni demiryollarıyla, kömür ve demir cevheri uzak yerlere daha ucuza taşınmaya başlamıştır. Bu şekilde ham maddeye daha kolay erişilebilmiş ve demiryolunun çevresinde endüstri bölgelerinin oluşmasına neden olmuştur (Roberts, 2015; Değirmenci ve Kara Pilehvarian

2018). Şekil 2.1. 'de 1814 yılında George Stephenson tarafından üretilen erken dönem demiryolu lokomotifi görülmektedir.

Şekil 2.1. 1814 yılında George Stephenson tarafından imal edilen erken dönem demiryolu lokomotifi (Web İletisi 2)

Endüstri devrimi teknolojik yeniliklerin etkisi ile Fransa'da 18. yüzyılın ortalarında oluşmaya başlamış ve 20. yüzyılda tüm dünyayı etkisi altına almıştır. 19. yüzyılın ilk çeyreğinde İngiltere'de; mühendislerin önderliğinde, yeni malzeme ve tekniklerin kullanım olanaklarıyla birlikte ilk olarak demiryolları ve köprülerde, ilerleyen süreçte binalarda etkisini göstermeye başlamıştır (Dostoğlu, 1995).

Yapıldığı dönemin en büyük köprüsü olan Eads Köprüsü (Fotoğraf 2.1.) Mississippi Nehri üzerinde St. Louis, Missouri ve East St. Louis, Illinois şehirlerini birbirine bağlayan birleşik bir karayolu ve demiryolu köprüsü olmuştur. Tasarımcısı ve inşaatçısı James Buchanan Eads'in adını almıştır. Köprü çalışmaları 1867'de başlamış ve 1874'te tamamlanmıştır (Web İletisi 3).

Fotoğraf 2.1. Eads Köprüsü, (Web İletisi 4)

Modern Mimarlık hareketi, tüm Avrupa'da birkaç mimarın ve grubun etkinliği ile başlamıştır. Özellikle Le Corbusier Paris'te; Gropius Bauhaus ile Weimar ve Dessau'da; Mendelsohn, Mies van der Rohe ve B. Taut Berlin'de; De Stijl Grubu Hollanda'da,

Yapısalcılar Rusya'da öncülük ederek etkili olmuşlardır. Yeni mimarlığın girişimcileri ilkeleri ve yöntemleriyle her ülkede farklı bakış açıları oluşturmuş ve o zamana kadarki var olan biçimleri değiştirmişlerdir (Müller, 2012). Bu sebeptendir ki Modern Mimarlık süreci olarak ifade edilen dönem, her ülke için farklılıklar ve farklı adlandırmalar içermektedir.

Colin Davies (2017) "A New History of Modern Architecture" adlı çalışmasında modern mimarlığı Art Nouveau ve Adolf Loos (1881-1930), Dışavurumculuk (1914-1941), Le Corbusier 1 (1906-1932), Almanya'da Mies van der Rohe (1907-1938), Rus Konstrüktivizmi (1917-1936), Art Deco ve Gökdelenler (1925-1939), Modern Klasizm (1923-1942), ABD'de Modernizm (1932-1972), Le Corbusier 2 (193-1965), Brütalizm (1954-1977), Postmodernizm (1964-1990), Yeni Rasyonalizm (1967-1991), High Tech (1967-1991), Dekonstrüktivizm (1982-1995) başlıkları altında ele alırken;

Susie Hodge (2021) "Mimarlığın Kısa Öyküsü" adlı çalışmasında modern mimarlığı Chicago Okulu, Art Nouveau, Modernizm, Organik, Fütürizm, Dışavurumculuk, De Stijl, Uluslararası Stil, Bauhaus, Art Deco, Brütalizm, Postmodernizm, Minimalizm, İleri teknoloji, Dekonstrüktivizm başlıkları altında bir değerlendirme yapmıştır.

Öte yandan Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J. (2012) "NTV Başvuru Kitapları Mimarlık" adlı çalışmasında modern mimarlığı Endüstriyel Mimari (1850-1900), Art Nouveau (1900-1920), Erken Modernizm (1900-1925), Totaliter Devletlerde Mimarlık (1900-1930), Dışavurumculuk, De Stijl (1910-1925), Modernizm ve Art Deco (1925-1940), Uluslararası Modernizm (1930-), Geç Modernizm (1945-1970), Şirket Modernizmi ve High Tech Mimarlık (1945-Bugün), Postmodernizm (1960-Bugün), Minimalist Modernizm ve Geç Modernizm (1970-Bugün), Dekonstrüktivizm (1980-Bugün), Yeni Yönelimler şeklinde bir sınıflandırma ortaya koymuştur.

Temel kaynaklardan biri olarak ele alınan Michel Ragon (2010) "Modern Mimarlık ve Şehircilik Tarihi" adlı çalışmasında modern mimarlığı yayılım gösterilen ülkelere göre bir adlandırma ile; Fransa'da Kübizm, İtalyan Fütürizmi, Hollanda Stijl'i, Rus Konstrüktivizmi, Bauhaus, Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe, Ekspresyonist, Nazizim, Fransız Mimarlığı, Le Corbusier, Amerikan Mimarisinin Dirilişi, İskandinav Ülkelerinin Mimariye Katkısı, Bir Uluslararası Üslubun Gelişimi, Latin Amerika, Kuzey Amerika başlıkları ile ele almıştır.

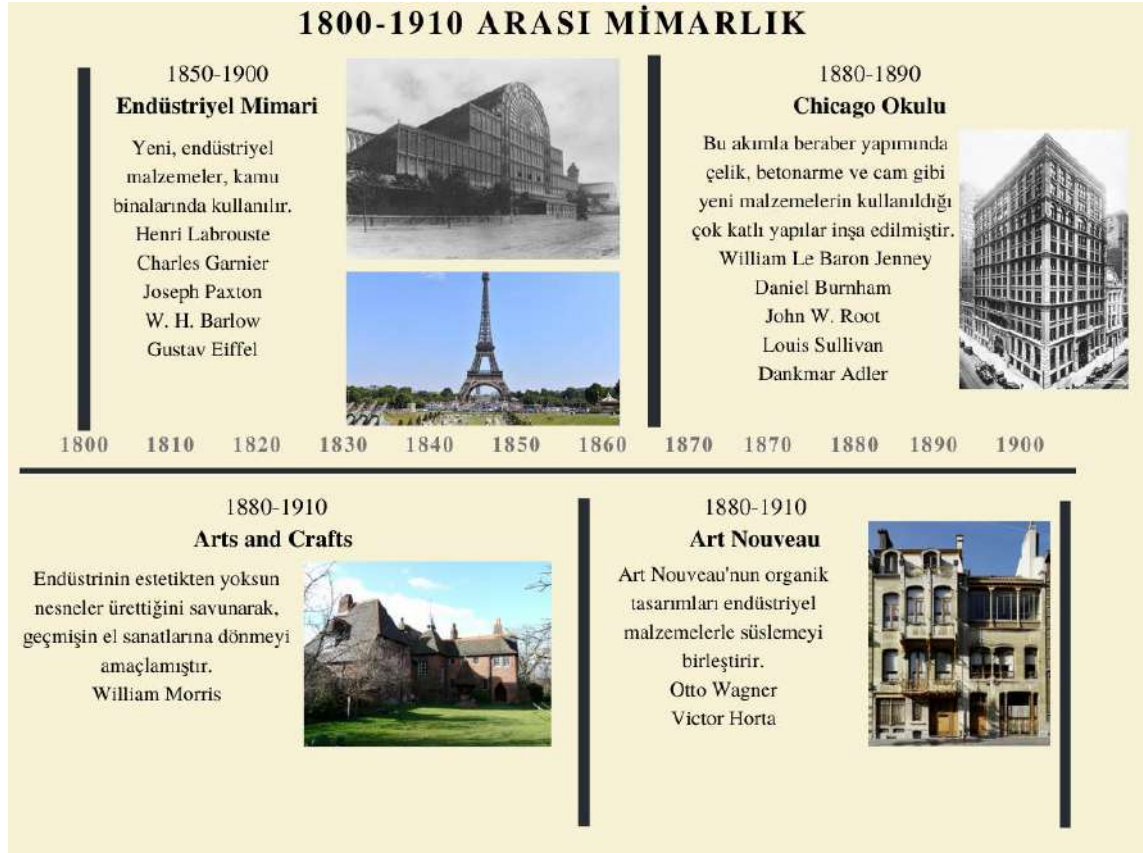
Philip Wilkinson (2017) "Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Mimarlık Fikri" adlı çalışmasında modern mimarlığı Endüstriyel Mimarlık, Arts and Crafts, Art Nouveau, Fütürizm, Ekspresyonizm, De Stijl, Konstrüktivizm, Bauhaus, Uluslararası Üslup, Minimalizm, Art Deco, Organik Mimarlık, Brütalizm, Postmodernizm, High Tech, Dekonstrüktivizm başlıkları altında ele almıştır.

Çalışma kapsamında anlayış olarak birbirinden farklı birçok tarzı, hareketi ve akımı içeren modern mimarlık, öncelikle modernizmin başlangıcı, gelişme dönemi, modernizmin sonu ve modern sonrası dönem olarak ele alınmıştır. Bu dönemler içerisinde kronolojik bir periyotta kavramı yönlendiren ve geliştiren temel akımlardan olan Endüstriyel Mimari, Chicago Okulu, Arts and Crafts, Art Nouveau, Erken Modernizm, Kübizm, Pürizm, Fütürizm, Konstrüktivizm, De Stijl, Dışavurumculuk, Art Deco, Bauhaus, Uluslararası Üslup, ABD’de Uluslararası Üslup, Fonksiyonalizm, Organik Mimarlık, Geç Modernizm, High Tech Mimarlık, Brütalizm, Postmodernizm ve Dekonstrüktivizm başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.1. Modernizmin Başlangıcı

Avrupa’da Endüstri devrimi ile gündeme gelmeye başlayan yeni malzemeler ve yeni yapım teknikleri mimaride kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa’da bu gelişmeler yaşanır iken Amerika’da Chicago akımı çelik, betonarme ve cam gibi yeni yapı malzemelerinin kullanım olanaklarını beraberinde getirmiştir. Bu sebeple 1800-1910 yılları arasında Modern Mimarlık, başlangıç sürecinde olup, 4 ana başlık altında toplanmıştır. Tablo 2.1.’de 1800-1910 yılları arası Dünya’da mimari akımlar görülmektedir. Bu dönem Endüstriyel Mimari, 1880-1890 yılları arasında Chicago Okulu Akımı, 1880-1910 yılları arasında Arts and Crafts, 1880-1910 yılları arasında da Art Nouveau akımı olarak bir sınıflandırma yapılmıştır.

Tablo 2.1. 1800-1910 Arası Dünya’da Mimari Akımlar (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J. 2012’de ki zaman çizelgesi referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Başvuru Kitapları Mimarlık,2012)).

Endüstriyel Mimari

19.yy. sonundaki gelişmeler, endüstri devrimiyle beraber ortaya çıkan yeni malzemeler ve kullanılan yeni yöntemler mimarlığın şeklini değiştirmiştir. Bu değişim 19.yy. mimarlığının yeni teknolojiyi üç ana metodu kullanarak başlamıştır. İlk metot bütün ana formlardan ayrılarak basitçe malzeme değişimi, ikinci olarak yeni malzemelerin dayanım güçlerini kullanarak, eski formların değişmesi üçüncü ve esas olarak yeni yapısal formlar oluşturarak olmuştur (Kırcı, 2013).

Mimarlar yaşadıkları ortamı ve ruhunu binalar sayesinde kayıt altına almışlardır. Geçmişte bu kayıtları ilkel aletlerle yapmışlardır. Yaşanılan buhar ve çelik çağında uygarlığın kayıtlarını yazarken kullanılan aletler; çağın yeni malzemeleri demir, bronz, çelik ve plastik gibi makineler olarak adlandırılan bilimsel düşünceler (Wright, 2017) olmuştur.

19.yy’da yapı oluşumunda ortaya çıkan yeni yapı malzemeleri, yapım yöntemleri ve ülkeler arasında oluşan teknoloji kaynaklı rekabet mimarlık dünyasında ‘fuar yapıları’ adında yeni bir yapı tipi oluşmasına neden olmuştur (Bırol, 2006). 1851 Londra fuarı için

yapılan Kristal Palas (Fotoğraf 2.2.) sergi binası 70.000 mt²lik alanıyla dünyada yapılan ilk büyük çelik iskeletli cam yapı örneğidir. Bina prefabrik yapılmıştır. Bir iki yıl sonra sökülerek Londra’da başka yere taşınmıştır. Bu da mimarlıkta yeni bir devrim olmuştur. Mimarlıkta şeffaflık ilkesinin ilk örneklerindendir (Güngör, 2010).

Fotoğraf 2.2. Kristal Palas, (Web İletisi 5)

Yüzyılın ortalarına gelindiğinde, modüler camla birlikte kullanılan dökme demir sütunlar ve ferforje raylar, kentsel dağıtım merkezlerinin hızlı prefabrikasyonu ve montajı için standart teknik haline gelmiştir (Curtis, 1982). 1845-48'de inşa edilen Richard Turner ve Decimus Burton'ın Kew Gardens'taki Palm House (Fotoğraf 2.3.), ferforje demirin ilk büyük ölçekli yapısal kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Web İletisi 6).

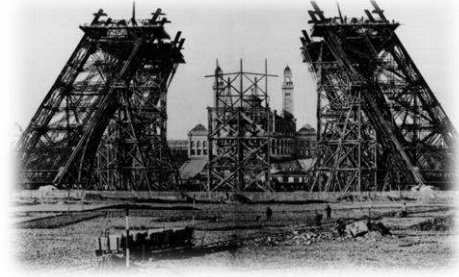

Fotoğraf 2.3. Palm House, (Web İletisi 7)

Kristal Palas’dan sonraki en önemli dünya sergisi, 1889 yılında Paris’te açılan 5. dünya sergisidir. Bu sergide mühendis Gustave Eiffel tarafından Fransa ve Paris için bir simge oluşturmak üzere inşa edilen Eiffel Kulesi (Fotoğraf 2.5.) ve Fransa’yı temsil eden Makineler Galerisi (Fotoğraf 2.4.), (Galerie des Machines), teknolojinin mimari biçimi yönlendirdiği yapı örnekleridir (Pilehvarian, 1993: Değirmenci ve Kara Pilehvarian, 2018).

Fotoğraf 2.4. Makineler Galerisi 1889, (Web İletisi 8)

Fotoğraf 2.5. Eiffel Kulesi 1889 (Web İletisi 9)

Chicago Okulu

Kristal Palas'ın gündeme getirdiği yapım anlayışı, sonraki yıllarda Amerika'da kendini Chicago Okulu akımı ile gösterir. Bu akımla beraber yapımında çelik, betonarme ve cam gibi yeni malzemelerin kullanıldığı çok katlı yapılar inşa edilmiştir. 1857'de buharlı asansörün, 1870'te hidrolik asansörün ve 1887'de elektrikli asansörün yapılarda kullanılmaya başlanması, çok katlı yapıların üretim sürecini hızlandırmıştır (Benevolo, 1971: Birol, 2006). Chicago Okulu, Chicago şehrinde ortaya çıkan, 20. yüzyılın başlarından ortalarına kadar süren ve günümüz mimarisine yön vermiş bir mimari akımdır. 20. yüzyılın başlarında bir mimari okul etrafında toplanan bir grup mimar, büyük bir yangın sonucunda yerle bir olmuş Chicago şehrini yeniden inşa etmişlerdir. Dövme ve dökme çeliğin mimaride ilk olarak kullanıldığı Chicago Okulu'nun teknolojik ve ticari açıdan mimarlık tarihindeki yeri çok büyüktür. William Le Baron Jenney, Daniel Burnham, John W. Root, Louis Sullivan ve Dankmar Adler bu dönemin öne çıkan mimarlarından olmuşlardır.

Chicago Okulu binaları, dünyanın ilk gökdelenleri olarak kabul edilmektedir. William Le Baron Jenney'in 1884 yılında tasarladığı Home Insurance Building (Fotoğraf 2.6.), dünyanın ilk gökdeleni olarak kabul edilmektedir. Bu yapı, taşıyıcı eleman olarak çelik iskeletin kullanıldığı ilk yapı olmuştur. 10 katlı olan gökdelen 55 metre yüksekliğindedir (Web İletisi 10).

Louis Sullivan'nın 1899 yılında tasarladığı Carson Pirie Scott mağazası binası (Fotoğraf 2.7.) güzel proporsiyonlu '*Chicago Pencereleeri*' ve kolonlarla kirişlerin dengeli kullanımıyla Chicago Okulu akımının önemli örnekleri arasında olmuştur (Richards J.M., Mock E.B., 1966)

Fotoğraf 2.6. Home Insurance Building, (Web İletisi 11)

Fotoğraf 2.7. Carson Pirie Scott Mağazası, (Web İletisi 12)

Arts and Crafts

Modern mimarlığın kökleri 19.yy'a dayanmaktadır. Bu yüzyılda Modern Mimarlığı oluşturan ve gelişmesini sağlayan bazı eğilimler olmuştur. Modern Mimarlık, anlayış olarak birbirinden farklı birçok tarzı, hareketi, akımı kapsamaktadır. Endüstri devriminin sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğan Arts and Crafts endüstrinin estetikten yoksun nesnelere ürettiğini savunarak, geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış, ancak sonuçta geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir (Tanyeli,1997). Sadece sanatsal bir akım olarak değerlendirilmeyen Arts and Crafts akımı, hızla endüstriyelleşen 19. Yüzyılın küreselleşen dünyasına eleştirel bir bakış açısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik ve sosyal değişimi sanatsal önerileriyle birlikte; yalnızca 'form' değişikliğini değil, aynı zamanda sistem ve işlev değişikliğini de ön görmektedir. Sanayi devrimiyle birlikte gelişen makineleşme ve seri üretim kültürü sebebiyle yozlaşan kültürel değerleri eleştiren bu akım, sanayileşmenin karşısında sanatsal bir eylem olarak çıkmıştır (Web İletisi 13). Bu hareketin önderi William Morris'dir. Arts and Crafts İngiltere başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkede sanat ve mimarlıkta yeniliğe yol açmıştır. Mimarlıkta ki yansımaları sınırlı kalmış olsa da akımın en önemli örneği P.Webb'in W.Morris için tasarladığı Red House (Fotoğraf 2.8.)'dur (Tanyeli,1997).

Fotoğraf 2.8. Red House, (Web İletisi 14)

Art Nouveau

Yeni malzemelerin ve yeni yapım tekniklerinin artışıyla birlikte tarihselciliği reddeden, klasik üslubun hakimiyetinden sıyrılma çabasına yönelik oluşturulan ilk girişim olarak tanımlanan yeni bir akım olan Art Nouveau akımı ortaya çıkmıştır (Colquhoun, 2002). 1880’li yıllardan sonra tarihselciliğe karşı büyük ölçekte ilk reaksiyon Art Nouveau dönemi ile verilmiştir (Kırcı, 2013). Art Nouveau’nun Viyana’daki temsilcisi olan Otto Wagner’in 1896 yılında Viyana’da yayınlanan ‘Modern Mimarlık’ yazısı modern mimarlığın temelini atmayı ve ilkelerini oluşturmayı hedeflemiştir. Bildirgesinde ‘Her yeni üslup bir öncekini temel alarak, yeni konstrüksiyonları yeni malzemeleri, insanların yeni görevlerini ve tasarımlarını var olanlarla birleştirip yeni biçimler yaratıncaya kadar adım adım gelişmelidir’ diyerek modern mimarlığın da çağın sanatını yansıtarak yeni biçimler oluşturması gerektiğini söylemiştir (Wagner, 2019). Ayrıca Wagner o dönemde yaşanan karmaşalardan da bahsederek aslında buldukları dönemi ve taklit ile yinelenmelerden oluşan eserleri de eleştirerek modern mimarlığın bu şekilde olmayacağını da belirtmiştir. Wagner’a göre modern mimarlık bütün modern biçimlerin zamanın yeni zorunluluklarına ve yeni malzemeleriyle uyarlanarak olması gerektiğini savunmuştur (Wagner, 2019).

Art Nouveau’nun önde gelen mimarlarından Victor Horta’nın Horta Müzesi (Fotoğraf 2.9.), akımın iç mekân tasarımlarını, mobilya ve nesne tasarımlarını kapsayan önemli örneklerinden birisidir (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012). Horta’nın tasarımlarında uyandırılan imgeler, özellikle su, bitki yaşamı ve lav akışında görüldüğü gibi, doğada hareket eden güçlerin imgelemelerinden oluşmaktadır (Scully, 1958).

Fotoğraf 2.9. Horta Müzesi, (Web İletisi 15)

Otto Wagner'in St. Leopold Klisesi (Fotoğraf 2.10.) binası Viyana yakınlarında 1905-1907 yılları arasında yapılmıştır. Art Nouveau'nun önemli örnekleri arasındadır (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.10. Leopold Klisesi, (Web İletisi 16)

Art Nouveau'nun İngiltere'deki temsilcilerinden olan Charles Rennie Mackintosh'un Glasgow Sanat Okulu (Fotoğraf 2.11.) Art Nouveau ekolü etkisiyle tasarlanmış önemli bir eserdir (Richards J.M., Mock E.B., 1966)

Fotoğraf 2.11. Glasgow Sanat Okulu, (Web İletisi 17)

Modern Mimarlığın gelişimine zemin hazırlayan gelişmelerden biri de Erken Modernizmin önemli temsilcilerinden biri olan Auguste Perret'nin çalışmalarıdır (Biol 2006). Mimarlığın gelişmesinde etken rol alan bir diğer malzeme de betonarme olmuştur. Betonarmenin yapılarda kullanılmaya başlamasıyla yeni bir dönem daha ortaya çıkmıştır. Paris'in ilk betonarme yapılarından birisi de Champs Elysees (Fotoğraf 2.12.) tiyatrosudur. Projesi 1910'da Bouvard tarafından çizilmiştir. 1911'de Van de Velde projede değişiklik yapmıştır. Son değişikliği de Auguste Perret yapmıştır. Binanın cephesinde dönemine göre büyük sadeleşme vardır (Güngör, 2010).

Fotoğraf 2.12. Champs Elysees Tiyatrosu, (Web İletisi 18)

2.1.2. Modernizmin Gelişimi

20. yüzyılın ilk çeyreği modernizmin gelişim süreci olarak kabul edilmektedir. İşlev kavramının ön plana çıktığı, iç mekan kurgusunun devreye girdiği, basit, yalın ve geometrik formların mimariyi yönlendirdiği, iç-dış mekan bütünlüğü ana fikri doğrultusunda hareket edilen bir dönemdir. 1919 yılında Almaya'da Bauhaus'un kurulması ile rasyonelleşmeye başlayan modern mimarlık, Le Corbusier'in Serbest plan, Serbest Cephe, pilotiler üzerinde yapının yükseltilmesi, teras çatı kullanımı, yatay pencereler, betonarme iskelet ana fikirleri ile Uluslararası Üslubu gündeme getirmiştir (Biol 1996). Bu sebeple modernizmin gelişim ve yayılım süreci 1910-1945 yılları arası değerlendirilmektedir. Bu süreç 1910-1945 Arası Mimarlık 13 alt başlıkta gruplandırılmıştır (Tablo 2.2.). 1900-1925 yılları arasında Erken Modernizm, 1910-1925 yılları arasında Fütürizm akımı, 1910-1925 yılları arasında Dışavurumculuk, 1920-1930 yılları arasında Kübizm akımı, 1920-1930 yılları arasında Pürizm akımı, 1910-1925 yılları arasında De Stijl Hareketi, 1920-1930 yılları arasında Konstrüktivizm, 1919'larda Bauhaus, 1920'lerde Uluslararası Üslup, 1931'lerde ABD'de Uluslararası Üslup,

1930'larda Fonksiyonalizm, 1920-1935 yılları arasında Organik Mimarlık ve 1911-1940 yılları arasında Art Deco akımları şeklinde açıklanmaktadır.

Tablo 2.2. 1910-1945 Arası Dünya'da Mimari Akımlar (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J. 2012'de ki zaman çizelgesi referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Başvuru Kitapları Mimarlık,2012)).

Erken Modernizm

19.yy'ın sonlarına doğru ortaya çıkan yalın ve yenilikçi mimari anlayış, 20.yy'a geldiği zaman mimaride ve plastik sanatlarda hızla yayılmıştır. Mimaride Adolf Loos, Tony Garnier ve Auguste Perret, Art Nouveau'daki sadeleşmeyi geliştirerek Erken Modernizmin temellerini hazırlamışlardır. Özellikle Adolf Loos'un '*Kültür evrimi kullanıma dönük nesnelerin süslemeden arındırılması ile eş anlamlıdır*' ve '*süsleme suçtur*' diyerek yapıyı en az maliyetle yaparak bu şekilde de topluma hitap edeceğini belirtmiştir (Biol, 2020).

Modern mimarlığın kurucularından olan Avusturyalı mimar Adolf Loos 1910 yıllarında on beş yirmi yıl sonra uluslararası stil haline gelecek evler tasarlamıştır (Richards J.M., Mock E.B., 1966). Adolf Loos'un 1910'da Viyana'da inşa ettiği Steiner Evi (Fotoğraf 2.13.) bu dönemin mimari yaklaşımını yansıtan örneklerdendir.

Fotoğraf 2.13. Steiner Evi, (Web İletisi 19)

1910 yılında Frank Lloyd Wright Almanya'ya Toplu Yapıtlarının ilk yayını denetlemek için gelmiştir. Wright'ın önsözünü kendisinin yazdığı 'Organik Mimarlık' yayınıyla birlikte değişik yaşam alanlarının arasındaki serbest mekân akışı, bir binanın L, X, ya da T biçimli plandan organik olarak gelişmesi gibi kavramları Avrupa'ya ciddi adımlar atmıştır (Conrads, 2019). Organik Mimarlık bakış açısıyla binayı, çevresinden ayrı olarak ele almak mümkün değildir. Yapı doğasına uygun olarak tasarlanmalıdır (Wright, 2019).

Frank Lloyd Wright'ın 1908-1910 yılları arasında Chicago'da tasarladığı Robie Evi (Fotoğraf 2.14.), Amerikan modern mimarlığının şekillenmesinde yol gösterici olmuştur (Kienitz, 1945: Kaya, 2021). Organik olarak nitelendirdiği mekân anlayışını, Robie Evinin işlevsel ve biçimsel kurgusunda gözlemlemek mümkündür. Robie Evinde, geniş bant pencereler ve bahçe kullanmıştır (Kaya, 2021).

Fotoğraf 2.14. Robie Evi, (Web İletisi 20)

1911 yılında inşasına başlanan Gropius'un Fagus Fabrikası (Fotoğraf 2.15.) dönemin mimari yaklaşımını yansıtan eserler arasındadır. Gropius'un devasa boyuttaki duvarları kaldırdığı ve iç duvarları destek işlevi olarak kullanmadığı bir yapıdır. Taşıyıcı direkler ön cephenin gerisindedir. Büroların camlı bölme duvarları yapıya şeffaflık

katmıştır. Merdiven boşluğunun kapatılmayıp aksine cam bir kafeste görülmesi de yenilikler arasındadır. 1914 yılında tamamlanan fabrikalar Gropius'un tanınmasını sağlamıştır (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.15. Fagus Fabrikası, (Web İletisi 21)

Fütürizm

1911 ve 1920'lerde İtalya'da bir sanatçı ve yazar hareketi olan Fütürizm (Gelecekçilik) akımı meydana gelmiştir. Fütürizm akımı modernizmin gelişiminde önemli olmuştur (Tanyeli,1997). Matte Truco'nun İtalya'da Turin yakınlarında 1919-1922 yılları arasında tasarladığı Fiat Fabrikası (Fotoğraf 2.16.) İtalya'daki tek gerçek fütürist eserdir (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.16. Fiat Fabrikası, (Web İletisi 22)

Kübizm

1920'li yılların başlarında resim alanında köklü yenilik getiren kübizm mimarinin de dönüşmesini sağlamıştır. Kübizmin mimarlık üzerine etkileri 1917-1920 yıllarından itibaren görülmüştür (Ragon, 2010). Oud'un deyişiyle 'Kübizm mimarlıkta uzun ve verimli bir geçit dönemi' olmuştur. Kübizm mimarlıkta sadeliğe dönüş sağlamıştır

(Hasol, D., 2012). 1927-1929'da Neutra'nın Los Angeles'taki Lovell House (Fotoğraf 2.17.) binası Kübizm etkileriyle inşa edilen binalardandır (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.17. Lovell House, (Web İletisi 23)

Pürizm

Adolf Loos'un 'Süsleme Suçtur' diyerek binalardan süsü atarak saf malzemeyi kullanması pürizmin temelini oluşturmuştur (Gürer, 1995). 1920'de L'Esprit Nouveau'da Le Corbusier ve Ozenfant tarafından yayınlanan Pürizm manifestosunda bireysel sanat eleştirilerek evrensel sanat ön plana çıkartılmıştır. Yayılabilir bir dil oluşturmak için sadeleşmek gerektiği vurgulanmıştır (Herbert, 1964: Gürer, 1995). Le Corbusier'in 1922'de Prag'da yayınlanan Mimarlık ve Pürizm yazısında '*Pürizm bir ruh halidir, bir davranış çizgisidir. Mantığın gerekliliklerine saygı gösterir. En mükemmel ve en saf formları seçer*' diyerek pürizmin sadeliğini vurgulamıştır (Corbusier, 2019). Le Corbusier'in La Roche Evi (Fotoğraf 2.18.), 1923-25 yıllarında Paris'te yapılmış modern mimarlığın ve pürizm akımının önemli simgeleri arasında yer alır.

Fotoğraf 2.18. La Roche Evi, (Web İletisi 24)

Konstrüktivizm

Fütürizmde olduğu gibi sanatta taklitçiliği reddeden ve sanatın gündelik yaşam ile birleşmesini öngören Konstrüktivizm akımı oluşmuştur. Akım dönemin devrimci Rusya'sından da güç almıştır (Birol, 2006). İki de heykeltıraş olan Gabo ve Pevsner kardeşler savaş sonrası Rus mimarlığı üzerinde güçlü etkisi olan Konstrüktivizm akımının temel ilkelerini 1920'de Moskova'da yazılan Realist Manifesto'da ortaya koymuşlardır (Conrads, 2019). Fütürizm ve Konstrüktivizm akımları yaygın uygulanmalarına karşın, sanata ve mimariye farklı bir bakış açısı getirerek önemli olmuşlardır (Birol, 2006).

Vladimir Tatlin'in yapımına 1919 yılında başladığı Tatlin Kulesi (Fotoğraf 2.19.) bilinen önemli konstrüktivizm örneklerindedir.

Fotoğraf 2.19. Tatlin Kulesi, (Web İletisi 25)

De Stijl

Ardından küçük bir ülke olan Hollanda'da De Stijl olarak anılan sanatsal bir hareket doğmuştur (Ragon, 2010). 1918 Kasım ayında ilk manifestosu yayınlanan De Stijl grubunun amacı mimarlık, heykel ve resmin duygusal olmadan açık ve berrak bir yapıda organik olarak bir araya gelmesidir (Conrads, 2019). Bu hareket bazı yönleriyle fütürizme benzese de fütürizmden daha açık, daha ölçülü ve idealist olmuştur (Ragon, 2010). Bu yeni mimarlık, anıtsal ve simetrik olmayan, ekonomik, işlevsel, üslup taklitçiliğinden uzak mimari biçimler önermiş ve modern mimarlığın ana hatlarını belirlemiştir (Birol, 2020). De Stijl grubunun 1920'lerde önce kübizm ve sonrasında soyut sanat üzerindeki çalışmaları bugün modern mimarlığın saf geometrik zarafetinin ilkelerini belirleme noktasında çok büyük katkı sağlamıştır (Richards J.M., Mock E.B., 1966).

Bazı yapılar modern mimarlık belleğinde iz bırakmış ve günümüzde de varlığını ve önemini devam ettirmektedir. Bu yapılardan birisi de De Stijl hareketinin en önemli eserlerinden 1924'te Rietveld tarafından Litrecht'te inşa edilen Schröder Malikanesidir (Fotoğraf 2.20.).

Fotoğraf 2.20. Schröder Malikanesi, (Web İletisi 26)

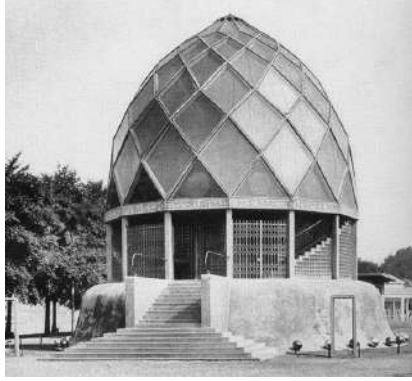
Dışavurumculuk

Fütürizm, Konstrüktivizm ve De Stijl gibi akımların oluştuğu I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da 1920'lerin ortalarına dek en belirgin mimari eğilim Dışavurumcu Mimarlık (Ekspresyonist Mimarlık) olmuştur. Ortak özellikleri geometrik formlardan kaçınarak ve modernizmdeki özgün tasarım sorununu tek defaya özgü biçimlerle deneyerek çözmeye çalışmaktır. Hollanda ve Almanya'da gelişen dışavurumculuğun önemli temsilcileri; Poelzing, Mendelsohn, Taut ve Michel de Klerk olmuştur (Tanyeli,1997). Erich Mendelsohn en üretken ekspresyonist mimardır ve Almanya'daki önemli eseri Einstein Kulesi'dir. Yapının betondan inşa edilmesi düşünülmüş ancak betonu kalıplama güçlüklerinden ötürü Einstein Kulesi (Fotoğraf 2.21.) sıvalı tuğladan inşa edilmiştir (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.21. Einstein Kulesi, (Web İletisi 27)

Ekspresyonizmde klasik mimari biçimlerden uzaklaşan, spontane oluşum ve simgesel yaklaşım ile tasarlanmış; yapıların heykelsi nesnelere olarak ele alındığı güçlendirilmiş bir anlatım diline sahip, süsten arındırılmış bir mimari dili simgeler. Bruno Taut'un 1914'te Köln'de düzenlenen Werkbund Sergisi için Franz Hoffman ile birlikte tasarladığı Cam Ev (Fotoğraf 2.22) Ekspresyonizmin örnekleri arasındadır (Web İletisi 28).

Fotoğraf 2.22. Bruno Taut Cam Ev, (Web İletisi 29)

Peter Behrens'in AEG Türbin Fabrikası (Fotoğraf 2.23.) 1908-1909 yıllarında Berlin'de yapılmıştır. Erken modernizmin örneklerindedir (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.23. AEG Türbin Fabrikası, (Web İletisi 30)

Art Deco

Avrupa'da Fransa'da Art Nouveau'nun ardından ortaya çıkıp 1920'ler ve 1930'larda Avrupa ve ABD'ye yayılan, mimarlıkta, uygulamalı sanatlarda, iç mekânda ve özellikle grafik tasarımda etkili olan bir akımdır. Art Deco'nun kaynağı Fransa'dır. Geç Art Nouveau'nun dekoratif öğeleri ile, endüstri tasarımından esinlenen geometrik biçimleri birleştiren, süslemeyi modern kılan üslup olarak ortaya çıkmıştır. “*Biçim işlevi izler*” görüşünden yola çıkan Art Deco renkli, geometrik ya da çiçekli bezemelerden

oluşan öğeleriyle, yapımları 1920’lerde başlayan pek çok gökdelende kendilerine yer bulmuş ve en güzel örneklerinden birisi William van Alen’in Manhattan’daki ünlü Chrysler gökdeleni (Fotoğraf 2.24.) olmuştur (Hasol, 1995).

Fotoğraf 2.24. 1932 yılında Chrysler Binası, (Web İletisi 31)

Yapımı 1932 yılında tamamlanan New York’taki Empire State Building binası (Fotoğraf 2.25.) ve New York’taki Rockefeller Center binası (Fotoğraf 2.26.) da Art Deco akımının örneklerindedir.

Fotoğraf 2.25. Empire State Building, (Web İletisi 32)

Fotoğraf 2.26. Rockefeller Center, (Web İletisi 33)

Bauhaus

1919’da İtalyan fütürizmini, Hollanda Stijl’ni, William Morris ve Van de Velde’nin de fikirlerini kullanılarak Bauhaus ekolü ortaya çıkmıştır. Bauhaus mimarinin gelişimini hızlandırmıştır. Gropius Bauhaus ile birlikte ‘Güzel Sanatlar’ ve ‘Uygulamalı Sanatlar’ arasındaki ayrımı kaldırarak sanatı ve mimarlığı birleştirmeyi hedeflemiştir (Ragon, 2010).

1925-1926 ‘da Walter Gropius tarafından Dessau’da inşa edilen Bauhaus Binaları’da (Fotoğraf 2.27. ve 2.28.) kübizm etkisiyle ortaya çıkan modern mimarlık dönemi eserlerindedir (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.27. Bauhaus Binaları, (Web İletisi 34)

Fotoğraf 2.28. Bauhaus Atölye Binası ve Meslek Okulu, (Web İletisi 35)

Uluslararası Üslup

Bauhaus'un öncü mimarları Mies van der Rohe, Walter Gropius vd. ABD'ye geçerek yeni düşüncelerin yayılmasına ön ayak olmuşlardır. 1928'de Le Corbusier, Walter Gropius ve Mies van der Rohe gibi Avrupalı öncü mimarlar Uluslararası Modern Mimarlık Kongreleri CIAM'da bir araya gelerek süslemenin reddi, düz çatı, dikdörtgen şekiller, beyaz duvarlar ve geniş pencereleri benimsemişlerdir (Hasol, D., 2012).

Modern mimarlığın şekillenmesinde en önemli etkilerden birisine sahip olan Le Corbusier'in 1926 yılında Yeni Mimarlığa Doğru Beş Nokta adlı bildirisinde ortaya çıkardığı 5 tane ilke bulunmaktadır (Jeanneret, 2019). Bunlar zemin katın boşaltılmasıyla serbest düşey taşıyıcılar (piloti kullanımı), çatıda serbest alan, serbest plan, serbest cephe, taşıyıcı iskeletin duvardan bağımsız hale gelmesiyle oluşan bant pencerelerdir (Jeanneret, 2019). Le Corbusier'in 5 İlkesini kullanarak tasarladığı Villa Savoye (Fotoğraf 2.29.) projesi modern mimarlığın en spesifik örneklerindedir.

Fotoğraf 2.29. Villa Savoye, (Web İletisi 36)

Uluslararası Üslubun önemli temsilcilerinden olan Mies van der Rohe'un 1929'da Barcelona Sergisi için hazırladığı Alman Pavyonu (Fotoğraf 2.30.) projesi mimarın başyapıtlarındandır. Uluslararası Üslubun en önemli örneklerindedir. Yapıda taşıyıcı ve

bölücü yapı elemanları birbirlerinden bağımsızdır. Pavyonun düz çatısı artı biçimindeki krom kaplı, ince çelik taşıyıcılarla taşınır. Aralarına yükseklikleri tavana kadar bile çıkmayan bölücü ince duvarlar yerleştirilmiştir. Bu şekilde Mies, taşıyıcılardan bağımsız bölme duvarlarla, yapının çatısı altında tek bir bütün oluşturan, birinden diğerine akan mekanlar dizisi oluşturmuştur (Alsaç, 1997).

Fotoğraf 2.30. Barselona Pavyonu, (Web İletisi 37)

ABD’de Uluslararası Üslup

1930 yılında Avrupa’daki ekonomik kriz Almanya’da hızla yükselen modern mimarlığın gelişimini yavaşlatmıştır. 1930 yılında nazizmin ortaya çıkmasıyla tamamen durdurmuştur. Modern mimarlığın en yoğun dönemi 1925 – 1931 yılları arasında olmuştur (Ragon, 2010). Naziler iktidara gelip Bauhaus’u kapattıktan sonra birçok mimar ABD’de buluşarak modernizm çalışmalarını sürdürmüştür. Bauhaus’un Amerikan uzantısı Uluslararası Üslup olarak bilinmektedir (Bridge, 2017). 1940’ların başında modernizmin önemli temsilcilerinden olan Mies van der Rohe ve Walter Gropius Amerika’da mimarlık fakültelerinde profesör olarak çalışmaya başlamış ve modernizmin ABD’de yayılmasına katkıda bulunmuşlardır (Davies, 2017).

20. yy. ortalarına doğru Amerikan Uluslararası Üslubu ABD’nin her yerini kapsamıştır. Günümüze ait en iyi örneği Birleşmiş Milletler Genel Merkezi (Fotoğraf 2.31.)’dir. Le Corbusier, Oscar Niemeyer ve Wallace Harrison’dan oluşan uluslararası mimar ekibi tarafından yapılmıştır. 1952 yılında inşası tamamlanan bina, New York’un ilk hakiki yeşil cam perde duvarlı binasıdır. 39 katlı betonarme yapıda, dış cephedeki detaylar için alüminyum kullanılmıştır. Basit geometrik formu ve süslemesiz yapısıyla ön plana çıkan yapı, New York’ta Uluslararası Üslupla inşa edilmiş ilk büyük binadır (Bridge, 2017).

Fotoğraf 2.31. Birleşmiş Milletler Genel Merkezi, (Web İletisi 38)

Fonksiyonalizm

1930’larda İskandinavya’da modernist düşünceye yön veren Alvar Aalto’dur. Aalto diğer ülkelerdeki uygulamalardan farklı olarak yeni malzeme ve teknikleri Uluslararası Mimarlık ile birleştirmiştir. Aalto’nun ilk dönem çalışmaları Neo Klasisizm benzesede, 1929 yılında bu konuyla ilgisini keserek Finlandiya’da Paimio Senatoryumu Binasını tasarlamıştır. Bu tasarımıyla Uluslararası Üslup anlayışı ile hareket etmeye başlamıştır (Kırcı,2013). Kapalı iç mekanların ışık ve havayla buluşması, sağlık açısından önemlidir. Modernist mimarlar, Alvar Aalto’nun Paimio Senatoryumu (Fotoğraf 2.32.) gibi sağlık merkezlerinde özellikle şeffaflığa önem vermişlerdir (Weston, 2015). Siegfried Giedion bu yapıyla ilgili ‘*İnşa edildiği dönemde, kuzey ülkelerinde biçimsel sadelik ve anlayıştaki cesaret açısından Paimio Senatoryumula kıyaslanabilecek hiçbir yapı yoktu*’ diyerek yapının önemine vurgu yapmıştır (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.32. Paimio Senatoryumu, (Web İletisi 39)

Organik Mimarlık

1920'lerin "İrrasyonel ve organik" anlayışı "Rasyonel-fonksiyonel" Anlayışın aksine tasarım sürecine bireysellik, özgürlük ve canlılık getirmiştir. Esnek yerleşim planı ve doğal malzeme kullanımıyla doğa ile iç içe olmayı sağlamıştır (Wright, 2017).

Wright'ın 1935'te Pennsylvania'da tasarladığı Şelale Evi (Fotoğraf 2.33.) mahremiyet çerçevesinde yaşamının özlemini çeken bir toplumun hayal gücünü harekete geçirmiştir. Kayaların arasından dışarı doğru çıkan tekne gibi yükselen toprak renginde kolonlar bulunmaktadır. Şelaleden akan sular bu kolonlara dökülmektedir. Bütün kompozisyona bakıldığında cephede düz bir görünüm oluşmaktadır (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

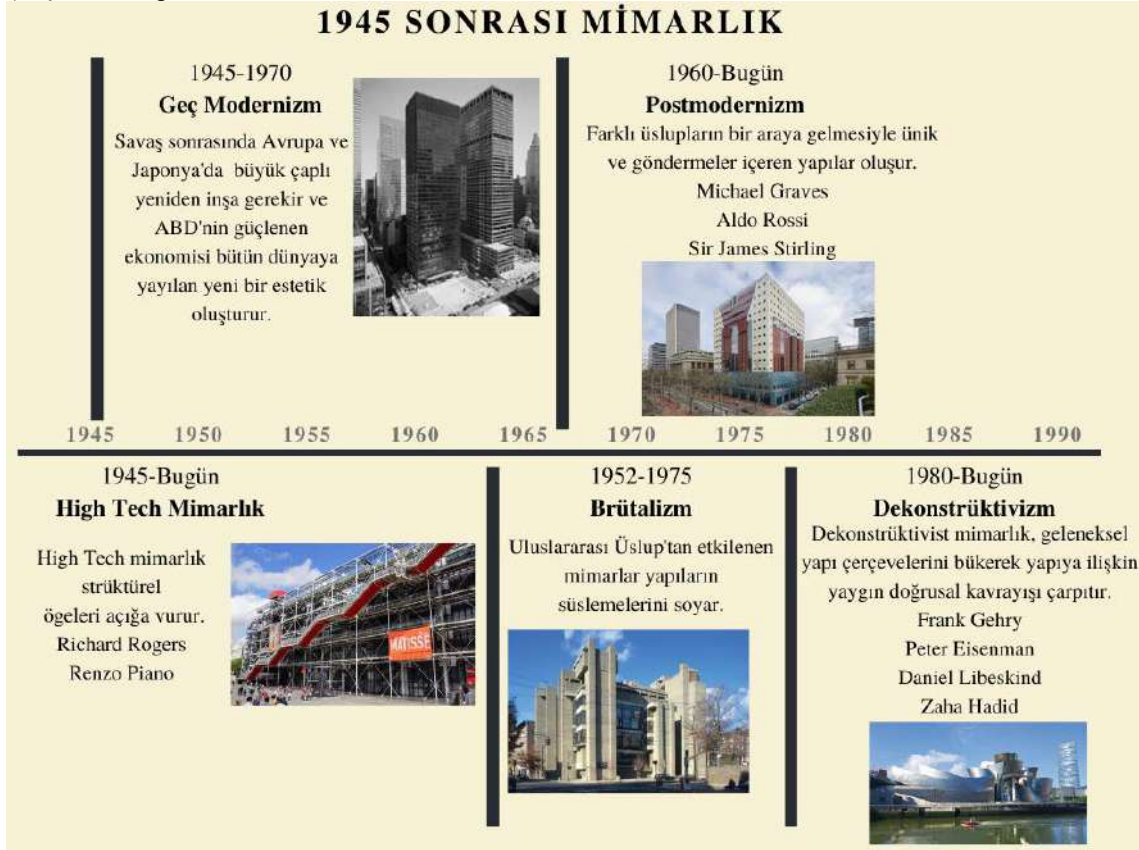
Fotoğraf 2.33. Şelale Evi, (Web İletisi 40)

2.1.3. Modernizmin Son Dönemi ve Modern Sonrası Yaklaşımlar

19. yüzyılda başlayan ve 20. yüzyılın ilk yarısında mimarlığı etkisi altına alan mimarlıkta modernizm, özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında 1950'li yıllara gelindiğinde eleştirilmeye başlanmıştır. Modern mimarlık, yerellikten uzaklaşan ve her yerde benzeşen aynılaşan çizgisiyle eleştirilerin odağında olmuştur. Savaş sonrası oluşan yeni toplumsal şartlara mimarlığında uyum sağlaması gerektiği savunulmuş ve modernizmin yetersiz kaldığı söylenerek yeni çözüm önerileri geliştirilmiştir. 1945 Sonrasında modernizmin son dönemi ve modern sonrası yeni yaklaşımlar yaşanmıştır.

1945 Sonrası Mimarlık 5 alt başlıkta gruplandırılmıştır (Tablo 2.3.). 1945-1970 yılları arasında Geç Modernizm, 1945'lerden bugüne High Tech Mimarlık, 1952-1975 yılları arasında Brütalizm akımı, 1960'lardan bugüne Postmodernizm akımı, 1980'lerden bugüne Dekonstrüktivizm akımları yaşanmıştır.

Tablo 2.3. 1945 Sonrası Dünya’da Mimari Akımlar (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J. 2012’de ki zaman çizelgesi referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Başvuru Kitapları Mimarlık,2012)).

Geç Modernizm

İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD’de refah dönemi yaşanır ve kent merkezlerinde yoğun bir inşaat faaliyetine neden olur. Özellikle gökdelen tipolojisinin tekrarlanması ve büyük şirketlerin bu modernleşme hareketi içinde yer alması süreci hızlandırmıştır. 1952 yılında inşası tamamlanan New York’ta Skidmore, Owens & Merrill’in tasarladığı Lever House Binası (Fotoğraf 2.34.) geç modernizmin örnekleri arasındadır (Monnier, 2013). Sonraki adıyla SOM gibi büyük ofislerin küresel şirketlere hizmet verecek şekilde organize olmaları da modernizmin geniş çapta yayılmasına yardımcı olmuştur (Weston, 2015).

Fotoğraf 2.34. Lever House Binası, (Web İletisi 41)

Uluslararası Üslubun mutlak doruk noktası 1954-1958 yılları arasında Mies van der Rohe'nin Manhattan'da tasarladığı Seagram Binası (Fotoğraf 2.35.) olmuştur. Amerika'da Uluslararası Üslubun ortaya çıkışını simgeleyerek sonraki 20 yıl için Modernist şirket mimarlığının şablonunu oluşturmuştur (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.35. Seagram Binası, (Web İletisi 42)

Brütalizm

Mimarlıktaki Brütalist akım Le Corbusier'nin malzeme seçimi tarif etmek için kullandığı Fransızca beton brüt anlamı 'ham beton' teriminden doğmuştur (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Paul Rudolph brütalizme yakın durmuştur. Özellikle düşey farklılaştırma ve ayırmaya göre yapılmış planlardan hoşlanmakta ve kabartısı binada brütalizmi ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca yüzeyi çekiçle dövülmüş ve tırtıklandırılmış betonu severek kullanmaktadır. 1960'ta yapılan Yale'deki Sanat ve Mimari Okulu (Fotoğraf 2.36.) ile ün kazanmıştır (Ragon, 2010).

Fotoğraf 2.36. Yale Sanat ve Mimari Okulu, (Web İletisi 43)

Le Corbusier'in 1947 'de L'homme et l'architecture'da yayınlanan 'Uygun Büyüklükte Bir Konut Birimi' yazısında '*Bu sefer oldu: Marsilya'da 'uygun büyüklükte bir konut birimi' inşa edildi*' diyerek bahsettiği Marsilya Konut Bloğu (Fotoğraf 2.37.) brütalizmin önemli örneklerinden olmuştur (Corbusier, 2019).

Fotoğraf 2.37. Marsilya Konut Bloğu, (Web İletisi 44)

High Tech Mimarlık

1970'lerin başında alternatif teknoloji olarak ortaya çıkan High Tech mimari, sanayide elektronik aksamalar, bilgisayarlar, silikon çipler, robotlar ve benzeri anlamlara gelirken, mimarlıkta belirli bir yapı stili anlamına gelmektedir. High Tech, son 20 yıl içinde Michael Hopkins, Nicholas Grimshaw, Richard Rogers ve Norman Foster'in tasarladıkları herhangi bir yapının vurgusu olmuştur. Bu akımda yer alan mimarların hepsi İngiliz değildir, fakat yukarıda saydığımız başlıca İngiliz mimarlar bu akımın öncüleri sayılmaktadır (Davies,1988).

Renzo Piano ve Richard Rogers'in 1971-1977 yılları arasında Paris'te tasarladığı Centre Georges Pompidou (Fotoğraf 2.38.) High Tech akımının önemli eserleri arasındadır. Yapı dıştan gösterilen mekanik sistemleri ve renkli parlak tüplerden oluşmuş iskeletiyle, şehrin merkezinde değişik tokuş yeri olan yeni bir müze biçimini

simgelemektedir ((Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.38. Centre Georges Pompidou, (Web İletisi 45)

Dikkat çekici bir diğer High Tech yapısı da Richard Rogers'ın 1986'da ki tasarladığı Llyod's Binası (Fotoğraf 2.39.) dir. Yapının taşıyıcı sistemi, tesisat boruları v servisleri yapının dışına alınarak açık mekanlar elde edilmiştir (Eşsiz, Ö., Özgen A., 1999).

Fotoğraf 2.39. Llyod's Binası, (Web İletisi 46)

Postmodernizm

İkinci Dünya Savaşı'nın bittiği 1945 yılı sonrasında Avrupa'da savaştan zarar gören konutları yenilemek ve kentleşme olgusu adına yeni yapım programlarıyla büyük bir toplu konut etkinliği görülmüştür. Bu süreç prefabrikasyon ve seri üretimle gerçekleştiği için tekdüzeliğe neden olmuştur. Konutla beraber diğer yapılara da yansıyan bu tekdüzelik 60'lı yılların ortalarında Uluslararası Üslup ve Modern Mimarlığa tepkilere neden olmuştur (Hasol, 2012). 20.yy. binalarının açık planları, bağımsız döşemeleri ve süslemesiz yaklaşımları gibi bazı özellikleri artık tepki görmeye başlamış ve Post modern örnekler verilmeye başlamıştır (Curtis, 1981).

Mimarlıkta Postmodernizm Uluslararası Üslubun 1950'lerde giderek artan biçimciliğine bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Postmodernizmin ortaya çıkmasında iki tane anahtar kitap vardır. Birincisi Robert Venturi'nin 1966'da ki 'Mimarlıkta Karmaşa ve Çelişki' kitabı, ikincisi eleştirmen ve tarihçi Charles Jencks'in 1978'de ki 'Postmodern Mimarinin Dili' kitabıdır. Jenks, mekânın ve strüktürün netliğine vurgu yaparak modernizme karşı çıkmıştır. Jenks tarihi üslupların eklektik kullanımını savunmuştur. Venturi de klasizm gibi 'yüksek' geleneklerden alınacak biçimlere vernaküler öğelerin eklenmesini savunmuştur. Michael Graves'in 1980 yılındaki Portland Kamu Hizmetleri Binası (Fotoğraf 2.40.) akımı anlatan örneklerdendir (Weston, 2015).

Fotoğraf 2.40. Portland Kamu Hizmetleri Binası, (Web İletisi 47)

Aldo Rossi'nin 1987'de Fukuoka Japonya'da tasarladığı Hotel il Palazzo (Fotoğraf 2.41.) Postmodernizm'in örnekleri arasındadır. Bina belirgin bir anıtsallığa sahiptir. Basamaklı taş bir tabanın üzerine oturan yapının oymalı sütunlarla oluşan bir cephesi vardır ve bakır lentolarla kaplanmıştır (Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.41. Hotel il Palazzo, (Web İletisi 48)

Dekonstrüktivizm

Dekonstrüktivizm akımı ilk olarak 1988 yılında New York'ta bir grup mimarın bir sergide ortaya atmasıyla çıkmış fonksiyon, strüktür gibi mimarlığa ait temel kavramları baştan ele alarak yerleşik kalıpların ürettiği mimari geleneği (teknolojinin de imkânları ile) yapı sökümcü bir metot ile farklılaştırarak ortaya çıkmıştır. Bu yeni mimari akım, genel mimarlık ilkelerini sağlam ve süreklilik gibi fikirlerin aksine, çağın fikrine uygun olarak çok yönlü, karmaşık, değişken biçimlerle ifade etmiştir. Derrida'nın yapının parçalanması fikri, mimari tasarımda formların fragmatizmi (temel formları parçalama anlamında kullanılmaktadır) olarak yaygın uygulama biçimini almıştır (Kırcı, 2005: Nietzsche ve Marx).

Frank Ghery'nin Guggenheim Bilbao Müzesi (Fotoğraf 2.42.) form oluşturma ve teknolojik arayışların doruk noktasıdır. Dekonstrüktivizm akımının önemli yapılarından birisidir ((Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012).

Fotoğraf 2.42. Guggenheim Müzesi Bilbao, (Web İletisi 49)

Daniel Libeskind'in 1987 yılında açılan yarışma projesinde birinci seçilen Berlin Yahudi Müzesi (Fotoğraf 2.43.) projesi dekonstrüktivizm akımının örnekleri arasındadır. Yapı 1999 yılında tamamlanmış 2001 yılında hizmet vermeye başlamıştır (Web İletisi 50).

Fotoğraf 2.43. Berlin Yahudi Müzesi, (Web İletisi 51)

2.2. Türkiye’de Modern Mimarlık

Türkiye’de modernizmin etkileri 1839 Tanzimat Fermanı ile başlamış, 1856 Islahat Fermanı, 1876 Birinci Meşrutiyet, 1908 İkinci Meşrutiyet, 1923 Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ve 1945–1950 çok-partili döneme geçiş ile devam etmiştir (Kanlı, 2006). Türkiye özelinde bu gelişim süreci ele alındığında, 20. yüzyıl başlarında ulusal kimlik arayışlarının ön planda olduğu bir süreç göze çarpmaktadır. Bu sebeple bu dönem “20. yüzyıl mimarlığı”, “modern mimarlık”, “Cumhuriyet Dönemi mimarlığı” ve “Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlığı” gibi farklı terminolojileri beraberinde getirmiştir (Hasol 2017; Yıldız 2020). Türkiye’de modern mimarlık süreci, Art Nouveau, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, Türkiye’de Yabancı Mimarlar, Türkiye’de Modernlik Arayışları, İkinci Ulusal Mimarlık Akımı, Türkiye’de Uluslararası Üslup ve Türkiye’de Postmodernizm başlıkları altında ele alınmıştır.

2.2.1. Türkiye’de Art Nouveau

Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığının anlaşılabilmesi için başta son Osmanlı Dönemi Mimarlığının bilinmesi gerekmektedir. Bu dönem mimarlığındaki en önemli sorun Osmanlı toplumunun girdiği Batılılaşma süreci olmuştur. 18.yy. sonlarına doğru neo-klasizim akımının etkileri Avrupa’nın sınırlarını aşarak Osmanlı’ya da gelmiştir. Bu akım barok ve rokoko gibi akımların uzantısı olmuştur. 1839 tarihli Tanzimat Fermanı, her açıdan Batı’daki gelişmelere benzer bir yaşam biçimine sebep olmuştur. Bu dönemde birbirinden anıtsal, seçmeci yöntemle yabancı ve azınlık mimarların ürettiği eserler Batı’daki örneklerle benzerdir. Boğaziçi ve çevresindeki saraylar bunlara örnek teşkil etmektedir. Batıdaki gelişmeleri aktaran yabancı ve azınlık mimarlar Türk-İslam

dünyasının değerlerini de kullandıkları için çoğu kez yüzeysel kalarak karmaşaya yol açmaktadır. Bir diğer noktada yapı dünyasındaki yeni gelişmeler, Osmanlı'daki sınırlı ekonomiden dolayı gerekli yansımayı bulamamıştır. Tanzimat ve sonrası dönemde imparatorluğun neredeyse bütün yapıları yabancıların elinde olduğundan sonucu da ona göre olmuştur. Başta en güzel örneklerini bu yıllarda vermiş olan Art Nouveau akımı İstanbul'da ahşap bezemelerle yaygınlaşmış ve Batı'daki örneklerden daha zengin hale gelmiştir. Günümüzde bu yapıların sayıları hızla azalmakta ve araştırılmadan yıkılmaktadırlar (Sözen, 1984).

19. yüzyılın sonunda Art Nouveau akımının ülkemizdeki temsilcilerinden birisi Raimondo D'Aronco'dur (Sözen, 1984). Art Nouveau akımının İstanbul'daki örneklerinden birisi Raimondo D'Aronco'nun Botter Apartmanı (Fotoğraf 2.44.) dir. İstanbul'da modern tarzda göze çarpan ilk yapılarıdır. 1900-1901 yılları arasında Sultanın terzisi Botter için tasarlanmıştır. Dar ve uzun bir parsel üzerinde tasarlanan yapı, işlevselliği, ekonomik ve şık oluşu cephesinin ana caddeye dönük olmasıyla modern tarzda Avrupai bir örnek sayılmıştır (Burnak, 2021).

Fotoğraf 2.44. Botter Apartmanı, (Web İletisi 52)

2.2.2. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı

19.yy. sonlarında dünyadaki gelişmelere paralel olarak ve 1908'de ilan edilmiş olan İkinci Meşrutiyetle beraber milliyetçilik hareketleri mimarlıkta da etkilerini göstermiştir ve yeni arayışları gündeme getirmiştir. Türkiye'de 1910-1930 yılları arasında Birinci Ulusal Mimarlık akımı olarak adlandırılan dönem yaşanmıştır. Akımın öncüleri Mimar Kemaleddin ve Vedat beylerdir. O dönem özellikle kamu yapılarını etkilemiş olup konutları pek etkilememiştir (Hasol, 2017).

Birinci Ulusal Mimarlık akımını anlatan ilginç örneklerden birisi de Ankara Vakıf Oteli (Fotoğraf 2.45.) binasıdır. Binanın ilk tasarımı Vedat Bey tarafından yapılmış

sonradan Kemaleddin Bey tarafından devam ettirilmiştir. Bina 1924-1928 yılları arasında yapılmıştır. Bodrum üzerine iki katı ve çatısı bulunmaktadır. Orta ve yanlarda dışarı çıkan kütle anlayışı ile ön cephesi çok simetrik. Betonarme karkas olarak inşa edilen yapı biçimci bir üsluptadır. Giriş eksenine göre simetrik planıyla, kubbesi ve geniş saçaklarıyla, çini kaplamalarıyla dönemin özellerini taşımaktadır (Aslanoğlu, 2010).

Fotoğraf 2.45. Ankara Vakıf Oteli, (Web İletisi 53)

2.2.3. Türkiye’de Yabancı Mimarlar

1923’te Cumhuriyet’in kurulmasıyla Ankara yeni başkent olmuştur. Ankara’nın başkent olarak yeni Cumhuriyet’i çağdaş ve yenilikçi olarak yansıtmayı istenmiştir. Ancak ülkedeki mimar sayısı yetersiz olduğu için 1927’de çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunuyla birlikte yabancı mimar, mühendis ve planıcılar getirilmiştir. Gelen mimarlar arasında Ernst Egli, Bruno Taut, Clemens Holzmeister, Paul Bonartz ve Gustav Oelsner gibi mimarlar ülkenin mimarlık ortamında etkili olmuştur. Yabancı mimarlar genç Cumhuriyet’in zor koşullarında Türkiye’ye birçok açıdan fayda sağlamıştır (Hasol, 2017).

Modern Mimarlık 1927 yılı sonrasında kamu yapılarında Osmanlıyı Yeniden Canlandırmacılığının yerini almaya başlamıştır. Yapılan ilk yapılardan birisi 1927-1930 arasında, Theodor Jost tarafından tasarlanan Sağlık Bakanlığı Binası (Fotoğraf 2.46.) olmuştur (Batur, 2007).

Fotoğraf 2.46. Sağlık Bakanlığı Binası, (Web İletisi 54)

Büyük ölçekli kamu yapılarını tasarlama görevi verilen mimarlardan Clemes Holzmeister ve Ernst Egli ön plana çıkmıştır (Batur, 2007). Ernst Egli hem hocalığıyla hem de Ankara'daki uygulamalarıyla Akademiye ve Türkiye'yi çağdaş mimari ile tanıştırmıştır. 1927 yılındaki Musiki Muallim Mektebi (Fotoğraf 2.47.) Türkiye'nin ilk çağdaş yapısıdır (Vanlı, 2006).

Anıtsal etkisi ve bakımlı peyzajıyla dikkat çeken yapı, kuzey-güney doğrultusunda üç yönden revaklarla çevrilidir. Ortasında havuz bulunan dikdörtgen bir avlu etrafında, bodrum üzerine önde iki, arkada üç katlı biçimlenir. Yapının ön ve arka cephesi dönemin biçimci yaklaşımına uygun olarak simetrik bir anlayışla tasarlanmıştır. Ankara'nın özellikle yeni yapılaşan Cebeci'deki modern görünümlü ilk yapılardan birisidir. Dönemin ekonomik olanaksızlıklarının içerisinde Türkiye için yeni malzeme ve tekniklerin kullanılmış olduğu bir yapıdır (Alpagut, 2012).

Fotoğraf 2.47. Musiki Muallim Mektebi, Ankara, (Web İletisi 55)

Ankara'da eğitim yapılarının proje ve uygulamalarının yapılması için Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı bir mimari büro açılır. Büronun yönetimi Ernst Egli'ye verilir. Büronun ilk çalışması İsmetpaşa Kız Enstitüsü (Fotoğraf 2.48.-2.49.)'dür. Ankara'nın ilk modern yapılarından (Söylemezoğlu, 1980: 69).

Yapım yılı 1930-1934 yılları arasındadır. Simetrik bir anlayışla tasarlanmış yapı, yatay bir ana kütle ve yanlarda bunu dengeleyen dikey bloklarla beraber iki uçtaki L biçimli bloklardan oluşur. Yapının ön ve arka cepheleri simetrik bir düzene sahiptir. Özenle tasarlanmış ön cephede pencere dizileri, birinci katta boydan boya uzanan balkon, parapet duvarları ve dar saçak silmesi yatay etki sağlar. Erken Cumhuriyet Dönemi kamu yapılarının birçoğunda olduğu gibi bina, parapet duvarlarının arkasına gizlenen az eğimli çatıyla örtülmüştür (Alpagut, 2012).

Fotoğraf 2.48. İsmetpaşa Kız Enstitüsü, Ankara, (Web İletisi 56)

Fotoğraf 2.49. İsmetpaşa Kız Enstitüsü, Ankara, (Web İletisi 57)

Holzmeister'in Ankara'daki en modern binası Cumhurbaşkanlığı Köşkü (Fotoğraf 2.50.)'dür. Binanın tasarımında klasik öğeler ve tasarım ilkeleri yeniden yorumlanarak modern anlatım elde edilmiştir. Simetrik bir plandan oluşan köşkün geniş holleri simetri ekseninin çevresindedir. Konsol saçakları olan sundurma cephedeki simetriyi gizlemiştir. İçeride tam merkezde kare bir havuzun olduğu atrium bulunmaktadır. Binada kullanılan malzemenin kendine özgü dokusu dışında süslemeden kaçınılmıştır. Bina ölçeği ve çevresiyle kurduğu ilişki bakımından modern bir villa gibi görünmektedir (Batur, 2007).

Fotoğraf 2.50. Cumhurbaşkanlığı Köşkü, (Web İletisi 58)

Holzmeister'in en büyük ve en önemli işi Türkiye Büyük Millet Meclisi (1938-1960) binası (Fotoğraf 2.51.) dir. Ocak 1937'de açılan uluslararası mimari projesinde üç

tane birincilik alan projelerden birisidir ve uygulamaya değer bulunmuştur. Binanın temeli 1937 Ekim ayında atılmış ancak savaştan dolayı kesintiye uğrayarak 1960 yılında tamamlanabilmiştir. Özgün tasarımındaki karakteristiğini koruyarak inşa edilmiştir. Kazanan diğer iki projeye kıyasla Holzmeister'in projesi daha sade, daha az gösterişli ve kesinlikle yataydır ve bu şekilde ortaya çıkan anıtsallığı ile Ankara'nın o dönemdeki görüntüsünde ezici durmuştur (Batur, 2007).

Fotoğraf 2.51. TBMM Binası (Web İletisi 59)

Dönemin görkemli yapılarından biri olan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (Fotoğraf 2.52.) binasının mimari tasarımı Bruno Taut'a aittir. Yapı bodrum üzerine yüksek bir zemin kat ve dörder katlı kütlelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Ana girişin olduğu orta bölüm dışarıya taşmaktadır. Yapı 1937-1939 tarihleri arasında yapılmıştır (Aslanoğlu, 2010).

Fotoğraf 2.52. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, (Web İletisi 60)

2.2.4. Türkiye'de Modernlik Arayışı

1930'lu yıllarda, Uluslararası Üslûbun Türkiye'deki ilk ürünleri inşa edilmeye başlamıştır. O dönemin Türkiye'sinde mimarlıkta görülen temel ikiliğin, batıdakini takip eden modernleşme arayışıyla, yeni kurulan cumhuriyetin kültürel, ulusal ve tarihsel

kimlik arayışı arasında olduğu söylenebilir. Cumhuriyet döneminin verdiği ilk örnekler Osmanlı mimarlığının etkisinde ilerlemiştir (Ötkünç, 2012).

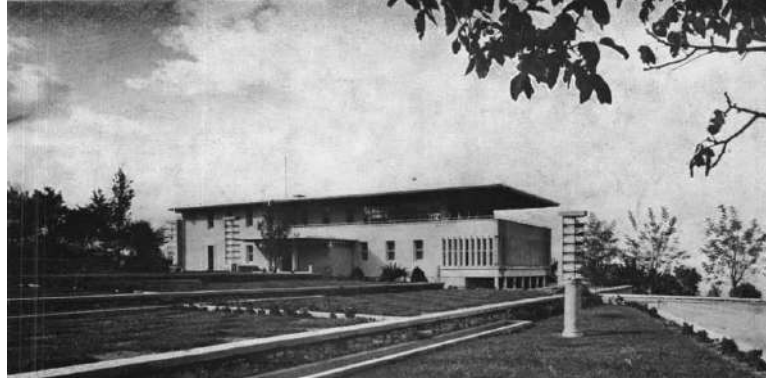
1930'lu yıllarda yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dinamizmi ile, mimarlık alanında Avrupa ve ABD'de giderek yaygınlaşmaya başlayan Modernist Mimarlık, Türk Mimarlığını özellikle "kamusal mekanlar/modernleşmenin temsili mekanlar" oluşturma ana fikri doğrultusunda bir eğilim göstermektedir (Yaldız 2020). Türk Mimarlığında çağdaş anlayış doğrultusunda modern mimarlığın ilk dönemi 1930-1940 yılları arasında görülmektedir (Hasol 2017). Seyfi Arkan'ın 1935'te tasarladığı İller Bankası Binası (Fotoğraf 2.53.) 1930'ların örnek binalarındandır. İller Bankasında iç mekanların hazırlığı giriş katın dış görünüşünden başlar, giriş kapısında devam eder. Banka işlemlerinin yapıldığı hol dışarıya ile bankanın işlerinin yapıldığı yerdir. Büro katları özenli ayrıntılarıyla saygındır. Yapının modern anlatımı öğretici bir örnek olmuştur (Vanlı, 2006).

Fotoğraf 2.53. İller Bankası, Ankara, (Web İletisi 61)

Türkiye'nin 1930'lardaki mimari kültürü, Batı modernizminin biçimsel ve bilimsel kurallarını benimsemiştir. Türkiye'ye ulaşan modern mimarlık '*kübik mimari*' olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde biçime verilen önem artmıştır. Tarihsel üsluplardan arınmış beyaz kübik formların oluşumu, geniş teras ve konsolların kullanılması ve düz çatıların kullanımı gözle görülür yeniliklerden olmuştur (Bozdoğan, 2014).

Türkiye'nin modern mimarlık tarihinde önemli bir yere sahip olan ve bir yarışma sonucu elde edilmiş olan Hariciye Köşkü (Fotoğraf 2.54.) Seyfi Arkan tarafından tasarlanmıştır. Hariciye Köşkü Türk bir mimar tarafından tasarlanan ilk kamu binasıdır. Arkan bir binanın tüm detaylarının mimar tarafından tasarlanıp kontrol edilmesi gerektiğini savunan modernist bir mimardır. Hariciye Köşkünün mobilyalarına kadar kendisi tasarlamıştır (Gürel, 2012).

Fotoğraf 2.54. Hariciye Köşkü, Arkitekt Dergisi 1935 (11-12)

Ayrıca 1920-1930’lu yıllarda Türkiye’de azalmış olan okuma yazma bilen sayısını arttırmak, eğitilmiş ve bilinçli bir halk oluşturmak için 1932 yılında halkevleri açılmıştır (Özdemir ve Aktaş, 2011). Proje yarışmasıyla elde edilen Kadıköy Halkevi binası (Fotoğraf 2.55-2.56.) Türkiye’nin 1930’lardaki mimarlık anlayışını yansıtan örneklerdendir. Yarışmasının birincisi seçilen projenin mimarı Rükneeddin Güney’dir. Proje jürisinin ‘*ön cephedeki Türk karakteri ziyadesiyle barizdir*’ (Arkitekt, 1938). Bu ifade İkinci Ulusal Mimarlık döneminin düşünsel alt yapısını ortaya çıkarmaktadır.

Fotoğraf 2.55. Kadıköy Halkevi, Arkitekt 1938-02(86)

Fotoğraf 2.56. Kadıköy Halkevi, (Web İletisi 62)

2.2.5. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı

Türkiye’de 1939-1950 yılları arasında İkinci Ulusal Mimarlık akımı etkisini sürdürmüştür. Akımın düşünce temelini Sedad H. Eldem’in 1934’te ki Güzel Sanatlar Akademisi içerisinde kurup yürüttüğü Milli Mimari Semineri oluşturmuştur (Aslanoğlu, 2010). Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. İkisi de kriz dönemi ürünleridir ve ikisinin de ortasında birer dünya savaşı yer almıştır. İki akımda tarihsel biçimleri kullanmıştır. Benzerlikleri bu kadardır. Birinci Ulusal Mimarlık Osmanlı mimarlığına dayanan uluslarüstü bir seçmeciliğe sahipken, İkinci Ulusal mimarlık dönemi simgelerini yalnızca Türkiye’nin ulusal sınırlarında Anadolu Selçuklularının biçim özellikleri ve Türk Evi gibi sivil mimarlık örnekleriyle sınırlı kalmıştır (Alsaç, 2007). İkinci Ulusal Mimarlık akımının en tipik örneklerinden birisi de

Taşlık Şark Kahvesi (Fotoğraf 2.57.)'dir. Maçka Taşlık'ta deniz manzarasına hâkim konumda yer alan Şark Kahvesi'nin mimarı Sedad Hakkı Eldem'dir. 1947-1948 yılları arasında yapılmıştır (Bozdoğan ve Özkan, 2005). Taşlık Kahvesi T planlıdır. Eldem yapıda hem betonarme karkası vurgulamış hem de ahşap kaplamaları alışılmış Osmanlı tekniklerinin dışında biçimlendirerek en önemli tarihsel eğilimli ürünlerinden birisini ortaya koymuştur (Tanyeli, 2018).

Fotoğraf 2.57. Taşlık Şark Kahvesi, Arkitekt, n.227-228 (1950),ss.208

İkinci Ulusal Mimarlık döneminin dikkate değer binalarından birisi olan İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi (Fotoğraf 2.58.) binasının mimarı Sedad Hakkı Eldem ve Emin Onat'tır. Bina bir avlunun dört kenarını da kaplayan uzun binalarıyla akılcı bir dörtgenler sistemi gibi düşünülmüştür. Yapı dışarıdan Türk Evi kavramının büyük ölçekteki yansıması olmuştur. Geniş saçaklı çatısı, cephedeki taş kaplaması ve tekrarlanan pencereleriyle dev ölçekte kolonatl zemin kat üzerinde yükselen yapı geleneksel bir hava taşımaktadır (Bozdoğan ve Özkan, 2005).

Fotoğraf 2.58. İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, (Web İletisi 63)

İkinci Ulusal Mimarlık döneminin en önemli yapısını Atatürk'ün Ankara'daki Anıtkabiri (Fotoğraf 2.59.-2.60.) dir. 1941 yılında yapı için uluslararası bir yarışma düzenlenmiş 46 tasarım içinde üç finalist kalmış ve bu finalistlerden iki Türk mimarı,

Emin Onat ve Orhan Arda'nın tasarımı uygulanmaya değer bulunarak seçilmiştir. 1944'te yapımına başlanmış 1953 yılında açılmıştır. Anıtkabir hem çağdaş hem de geleneksel mimarlıktan izler taşır. Yapı anıtsallığına karşı, duyarlı oranları, ayrıntıları ve geometrik yalınlığıyla ön plana çıkmaktadır (Alsaç, 2007).

Fotoğraf 2.59. Anıtkabir, Arkitekt 1955-02(280)

Fotoğraf 2.60. Anıtkabir Kuşbakışı Görünüşü, Arkitekt 1955-02(280)

2.2.6. Türkiye'de Uluslararası Üslup

Mimarlıkta 1950'ler de İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD'den başlayarak hızla yayılan Uluslararası Üslup dönemi yaşanmıştır. Bu dönemde Türkiye'ye dış yardım akışı ve yabancı mimarların danışman olarak gelmesi mimarlıkta Uluslararası Üslup ilkesinin yayılmasını sağlamıştır. Uluslararası Üslup ağırlıklı yaşanan dönemde çok katlı betonarme iskeletlerden ve camla kaplı yüzeylerden oluşan pek çok örnek tasarlanmıştır (Bozdoğan, 2014). Uluslararası Üslubun plan ve biçim çözümleri prizma üzerine kuruludur, vaziyet planlarında işlevsel geometrik elemanlar hakimdir, cephelerde yaygınlıkla ızgara sistemi (grid) kullanılmıştır. Bu eğilimin ilk ve Türkiye'deki en yetkin örneklerinden sayılan 1952 yılında yapılan İstanbul Hilton Oteli'nin (Fotoğraf 2.61.) tasarımı Skidmore, Owings ve Merrill firması ortaklığı ve Sedat Hakkı Eldem tarafından yapılmıştır (Tapan, 2007).

Fotoğraf 2.61. İstanbul Hilton Oteli, (Web İletisi 64)

Dönemi yansıtan binalardan olan prizmatik kütlesi ve kaset cephesiyle modern mimarinin üyesi Hilton'un yapımı artık Modern Mimarlığın genelde kabul gördüğünü anlatmaktadır (Özorhon ve Ulusu Uraz, 2009).

1953 yılında bir yarışma projesi sonucunda ortaya çıkan İstanbul Belediye Sarayı (Fotoğraf 2.62.) binasının mimarı Nevzat Erol'dur. Bina tarihsel çevredeki Uluslararası Üslup anlayışındaki ilk yapıdır. Türkiye mimarlığının gelişiminde bir dönemin başlangıcı sayılır. İki ana kütlede oluşan bina dikdörtgenler prizması şeklindeki büro bloğu ve önde daha alçak dikdörtgenler prizmasından oluşan başkanlık bölümü, sergi ve toplantı salonlarından oluşmaktadır (Hasol, 2017). Kolonlar üzerinde yükselen tabanı, serbest biçimlendirilmiş çatı planı, ızgaralı cephesi ve geriye çekilmiş pencereleriyle eski kentin ortasına Uluslararası Üslubu getirmiştir (Tapan, 2007).

Fotoğraf 2.62. İstanbul Belediye Sarayı, (Web İletisi 65)

Vedat Dalokay'ın 1956 yılındaki Eskişehir'deki Orduevi (Porsuk Otel) (Fotoğraf 2.63.) projesi ve Kadri Eroğan'ın 1957 yılındaki İstanbul'daki Tarabya Otel (Fotoğraf 2.64.) projesi rasyonalizmin 1950'lerdeki Türkiye'deki örneklerinden olmuştur. Le Corbusier ve Terragni'nin ürettiği Kartezyen petek ızgara kullanımı görülmektedir. Tarabya Otelinde Kartezyen petek ızgarayı farklılaştırma girişimleri vardır (Vanlı,2006).

Fotoğraf 2.63. Orduevi (Porsuk Otel), Eskişehir (Web İletisi 66)

Fotoğraf 2.64. Tarabya Otel, İstanbul (Web İletisi 67)

Projesi ulusal mimarlık yarışması sonucunda elde edilen Tekel Genel Müdürlüğü (Fotoğraf 2.65.) binası 1960'ların başında hizmete girmiştir. Uluslararası Üslubun dikkate değer yapılarından olan bina Türkiye'nin ilk giydirme cepmeli binalarından birisidir. Mimarı İlhan Tayman'dır (Hasol, 2017).

Fotoğraf 2.65. Tekel Genel Müdürlüğü, (Web İletisi 68)

2.2.7. Türkiye'de Postmodernizm

1960-1970 yılları tüm dünyada modern mimarlığın sorgulanmaya başladığı yıllar olmuştur. 1970'lerden sonra gelişen ve yenilenen yapım teknikleri ve malzemeler, yeni biçim arayışlarıyla beraber postmodernizme geçiş aşaması olmuştur. Bu dönemde ticaret, kültür yapıları, turizm ve konut yapılarında postmodernizmin izleri hakimdir (Yaldız, 2020).

1970 sonralarında gelişmiş Batı ülkelerinde başlayan Postmodernizm, ülkemizde de ürünler vermeye başlamıştır. Altuğ Behruz Çinici'nin Çorum'daki Binevler Sitesi Konutları (Fotoğraf 2.66-2.67.) belirgin postmodernist eğilimler gösterir. Aynı dönemde Doğan Tekeli ve Sami Sisa'nın İstanbul Aksaray'daki Yapı ve Kredi Bankası (Fotoğraf 2.68.) projesi de postmodernist örneklerdendir (Sözen, 1984).

Fotoğraf 2.66. Çorum Binevler Sitesi Konutları, (Web İletisi 69)

Fotoğraf 2.67. Çorum Binevler Sitesi Konutları, (Web İletisi 70)

Fotoğraf 2.68. İstanbul Akşaray Yapı Kredi Bankası (Web İletisi 71)

Dünya’da Modern Mimarlığın ve Türkiye’de Modern Mimarlığın 1800’lü yıllardan itibaren Endüstri Devrimiyle birlikte temelleri atılmış ve ivme kazanmıştır. Günümüze kadar birçok dönemsellik farklılık ve akımlarla yaşanan modern mimarlık her dönemde ve akımda farklı kütle ve cephe özellikleriyle kendisini göstermiştir. Bu doğrultuda Tablo 2.4.’te bu özellikler görülmektedir.

Tablo 2.4. Dünya’da ve Türkiye’de Modern Mimarlığın Kütle ve Cephe Özellikleri

Dünya’da Modern Mimarlık		Türkiye’de Modern Mimarlık
Modernizmin Başlangıcı (1800-1910)		
Kütle ve Cephe Özellikleri	Modernizmin başlangıç dönemlerinde anıtsallık hissi veren kütleler kullanılmıştır. Yeni malzemelerin verdiği olanakları denemek amaçlı farklı formda kütlelerde kullanılmıştır.	Son Osmanlı döneminde 1839 Tanzimat Fermanıyla birlikte batılılaşma etkileri görülmeye başlamış ve bununla birlikte barok ve rokoko akımlarının uzantısı olarak anıtsallık ve süslemenin ağırlıkta olduğu karmaşık örnekler verilmiştir.
	Modern mimarlık başlamadan önce binaların cepheleri karma üsluplarla süslenmiştir. Modernizmin ortaya çıkmasıyla beraber bina cephelerinde büyük sadeleşmeler olmuştur.	

Modernizmin Gelişimi (1910-1945)	
Kütle ve Cephe Özellikleri	<p>Modern mimarlığın gelişimi erken modernizm ile başlamıştır. Süsleme suçtur diyerek süslemeden arınmış yapılar tasarlanmıştır. Basit ve net geometrik formlu kütleler kullanılmıştır.</p> <p>Kübizm ile birlikte sadeliğe dönüş yaşanmıştır. Pürizmde sadelikle ön plana çıkmıştır. Süslemeden arındırılmış net geometrik formlu kütle ve cepheler tasarlanmıştır.</p> <p>De Stijl akımı şekilleri ve renkleri basite indirgemıştır. Yatay ve dikey çizgilerin birlikte kullanıldığı cepheler tasarlanmıştır. Ayrıca siyah, beyaz, kırmızı, mavi ve sarı renkler ağırlıkta kullanılmıştır.</p> <p>Dışavurumculuk (Ekspresyonizm) da işlevsellik, alışılmamış biçim ve formların kullanılmıştır. İrrasyonel formda kütleler kullanılmıştır.</p> <p>Art Deco akımı süslemeyi modernleştiren bir üslup kullanılmıştır. Renkli, geometrik yada çiçekli bezemelerden oluşan cepheleriyle birçok gökdelen tasarımında kullanılmıştır.</p> <p>Bauhaus akımı birincil geometrik formların ön planda olduğu yatay ve düşey çizgilerle tasarlanmış cepheleriyle ön plandadır. Teras çatı kullanımı ve cephede ağırlıkla beyaz ve gri renkler kullanılmıştır. Cephelerde şeffaflık ilkesi hakimdir. Sadelik ön plandadır.</p> <p>Uluslararası Üslup ile birlikte kütle tasarımında zemin katın boşaltılmasıyla serbest düşey taşıyıcılar (piloti kullanımı), gezilebilen teras çatı kullanımı, serbest plan ve serbest cephe kullanımı ve bant pencere kullanımı ağırlıklı olmuştur.</p> <p>Uluslararası Üslubun uzantısı olarak ABD'de Uluslararası Üslup döneminde cephede alüminyum detaylar ve giydirme cam kullanılmıştır. Basit geometrik formlar kullanılmış ve süslemeden kaçınılmıştır. Çok katlı betonarme yapılar yapılmıştır.</p> <p>Fonksiyonizmde de şeffaflığın ağırlıkta olduğu biçimsel sadeliğin ön planda olduğu yapılar tasarlanmıştır.</p> <p>Organik mimarlık ile birlikte esnek yerleşim planı ve doğal malzemeler kullanılmıştır. İrrasyonel formlu kütleler tasarlanmıştır.</p>
	<p>Türkiye'de Art Nouveau ile birlikte modern tarzda yapılar görülmeye başlamıştır. Ahşap bezemelerle yaygınlaşmış olan cephelerde işlevsellik ve ekonomiklik de ön planda olmuştur.</p> <p>1910-1930 yılları arasında görülmüş olan Birinci Ulusal Mimarlık akımıyla birlikte simetrik kütle kullanılmıştır. Cephesinde sivri ya da basık kemerli pencere kullanımı, her kat düzleminde farklı pencere kullanımı, simetrik ve balkonlu giriş cepheleriyle geniş saçak ve kubbe kullanılmıştır.</p> <p>Cumhuriyet'in ilanıyla beraber yeni bir planlama ve yapılaşma sürecine girilmiştir. Bu dönemde yabancı mimarlar çok katkı sağlamıştır. Türkiye'de yabancı mimarlar döneminde genellikle kamu yapıları tasarlanmıştır. Yapılarda anıtsal büyüklükte birincil geometrik formlarda kütleler kullanılmıştır. Cephe tasarımında simetri ve yalnlık hakimdir. Yabancı mimarlar Orta Avrupa'dan geldikleri için o dönem yaygın kullanılan neoklasik üslubu kullanmışlardır. Simetrik plan kullanımı da dönemin en önemli özellikleri arasındadır.</p> <p>1930'lardan sonra Türkiye'de modernlik arayışı dönemi yaşanmıştır. Kübik mimari olarak adlandırılan dönemde biçime verilen önem artmıştır. Beyaz kübik kütleler ve geniş teras, konsol kullanımıyla düz çatı kullanımı yeniliklerden olmuştur.</p> <p>1939-1950 arasında İkinci Ulusal Mimarlık akımı görülmüştür. Tarihselciliğin ön planda olduğu kütle ve cephe tasarımları yapılmıştır. Geniş saçaklı çatı kullanımı ve cephede taş kaplamalar ağırlıklı kullanılmıştır.</p>

Modernizmin Son Dönemi ve Modern Sonrası Yaklaşımlar (1945 Sonrası)	
Kütle ve Cephe Özellikleri	<p>Geç Modernizm ile birlikte 1940'lerden sonra farklı formlar denenmeye başlanmıştır. Dikdörtgen plan kullanımı değişime uğramıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren cephelerde cam giydirme ve alüminyum levha kaplamalar yaygın kullanılmıştır.</p> <p>Brütalizmde ham beton kullanılmıştır. Yüzeyi çekiçle dövülmüş ve tırtıklandırılmış beton kullanılmıştır. Düşey farklılaştırma ve ayırmaya göre yapılmış planlar kullanılmıştır.</p> <p>High Tech akımında yapıların dıştan gösterilen mekanik sistemleri ve renkli parlak tüplerden oluşmuş iskeletler kullanılmıştır. Yapıların taşıyıcı sistemi, tesisat boruları dışa alınarak açık mekanlar elde edilmiştir.</p> <p>Postmodernizm tarihi üslupların kullanımını savunmuştur. Geleneksel biçimlere yeni öğeler ekleyerek kullanılmıştır. Binalar belirgin bir anıtsallıkta tasarlanmıştır.</p> <p>Dekonstrüktivizm mimari formları parçalayarak yeni formlar oluşturmuştur. Teknolojinin imkanlarını da kullanarak yeni malzemelerle fonksiyon ve strüktür yeniden yorumlanmıştır.</p> <p>1950'lerde Türkiye'de Uluslararası Üslup dönemi yaşanmıştır. Çok katlı betonarme yapılar yapılmıştır. Cephelerinde şeffaflık ilkesi ağırlıklı kullanılmış ve camla kaplanmıştır. Ayrıca cephelerinde ızgara(grid) sistem kullanılmıştır. Net geometrik formlu prizmalardan oluşan kütleler kullanılmıştır.</p> <p>1960-1970 yılları arasında modernizmin sorgulanmaya başladığı yıllar olmuştur. Yeni yapım teknikleri ve biçimlerle birlikte postmodernizme geçiş yaşanmıştır.</p>

3. GAZİANTEP MODERN MİMARLIK ÜRÜNLERİNİN İNCELENMESİ

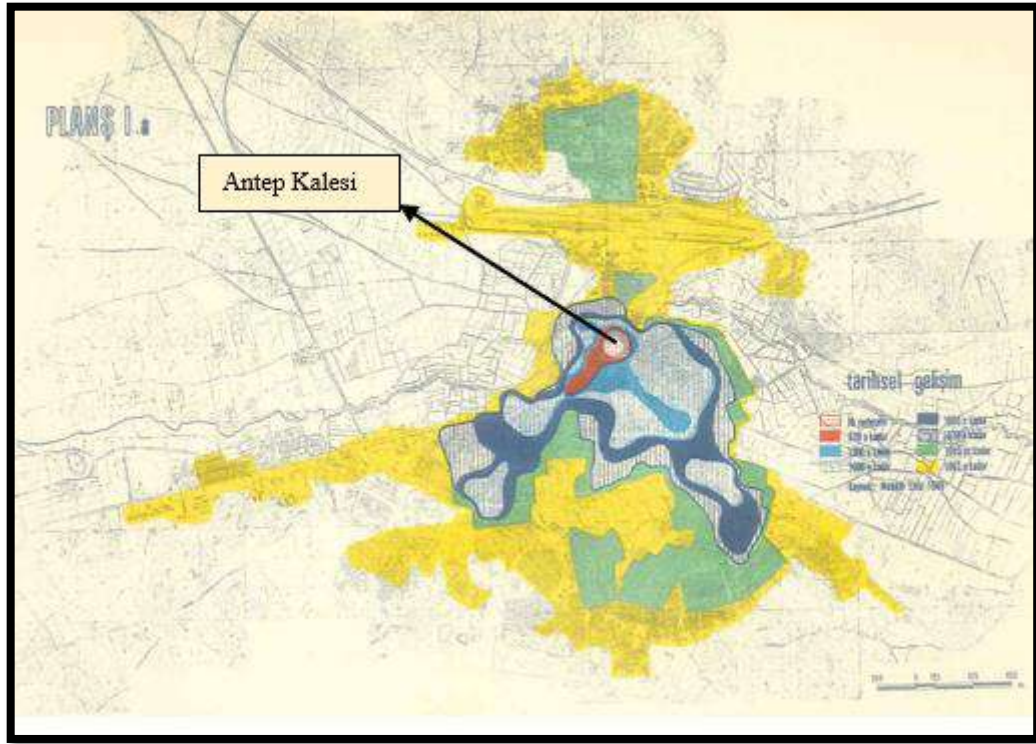
Gaziantep kenti yapılan araştırmalara göre Anadolu'nun ilk yerleşim alanlarından birisidir. Taş, Kalkeolitik, Bakır, Hitit, Mitani, Asur, Roma, Bizans dönemlerine ait kalıntılara bölgenin her yerinde rastlanmaktadır (Kent Bütünü, 1972). Coğrafi konum (Şekil 3.1.) açısından ise Gaziantep kenti, Akdeniz Bölgesi'nden Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne geçiş alanında yer almaktadır. İlk uygarlıkların doğduğu Mezopotamya ile Akdeniz arasında konumlanan, ilk çağlardan bu yana insanlığın yerleşik yaşama geçtiği Mezopotamya Bölgesinin bir parçası olan Gaziantep, ulaşım açısından da stratejik konuma sahiptir. Gaziantep İli idari sınırlar açısından kuzeyde Kahramanmaraş ile Pazarcık İlçesi, kuzeydoğusunda Adıyaman İline bağlı Besni ilçesi, güneyde Suriye Devleti ile Kilis İli, güneybatıda Hatay ilinin Hassa İlçesi, doğuda Şanlıurfa İline bağlı Birecik ve Halfeti İlçeleri ve Fırat Nehri ile çevrelenmiştir. Coğrafi açıdan il sınırlarını batıda dağlar tanımlarken, doğuda sınırı Fırat Nehri oluşturmaktadır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 2020).

Şekil 3.1. Gaziantep İli Coğrafi Konumu (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 2020).

Gaziantep'te ilk kent kuruluşunun kalenin bulunduğu tepede olduğu ve M.Ö. 4000 yıllarında burada yaşayanların bulunduğu ilişkin bulgular elde edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde de ilk gelişmeler kale çevresinde olmuştur. Romalılar zamanında Dülük'ün

önemli merkez oluşuna karşın oda mezarlarının geniş bir alana yayılması nedeniyle iskân alanlarının da dağınık olduğu savunulmaktadır (Kent Bütünü, 1972). Kentin kuruluş dönemlerinde bir askeri bölge olması nedeniyle, olası bir saldırı halinde kaleye sığınabilmek için yerleşimler öncelikle kale ve ona ulaşan yollar üzerinde oluşmuştur (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 2020). 1969 yılı Mahalli Etüd verilerine göre Kentin Kale ve çevresindeki ilk yerleşmelerden 1963 yılına kadarki yerleşmeleri aşağıda verilmiştir (Şekil 3.2.).

Şekil 3.2. Gaziantep Kenti Tarihsel Gelişimi (Kale çevresindeki ilk yerleşmeden, 1963 yılına kadarki yerleşmeleri gösteren harita (Kent Bütünü, 1972)).

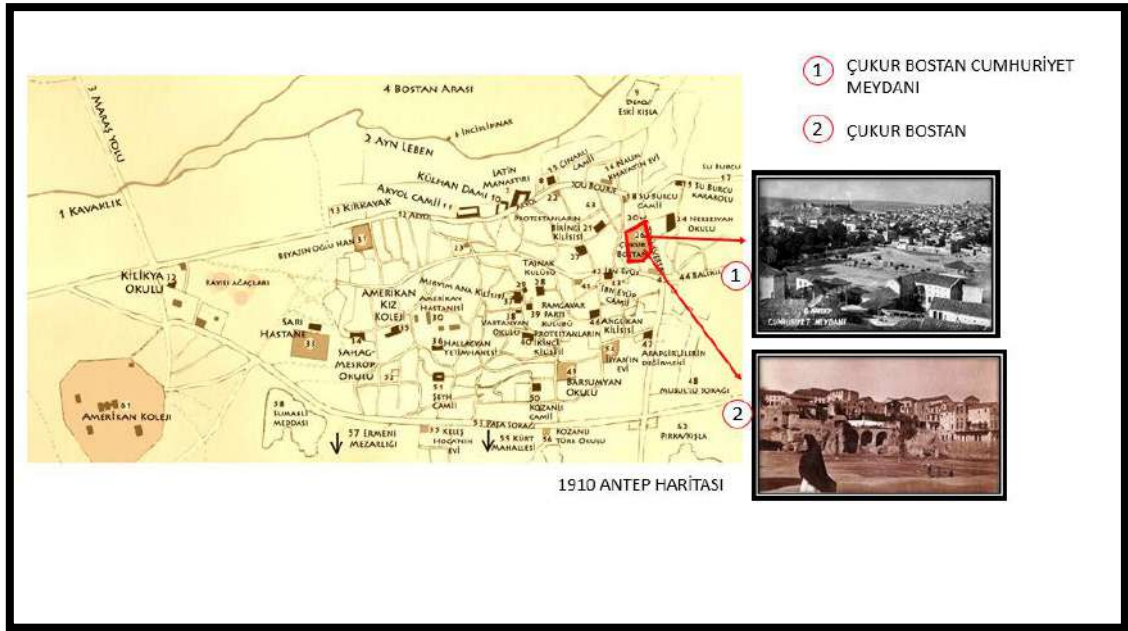
19. yy. başında kentin mahallelerinin aralarında boşluklar bulunmakta olup genellikle boşluklar tarım alanları ile kaplıdır. Mahallelerin aralarındaki boşlukların temel nedeni ise Beylikler Döneminden itibaren farklı zamanlarda gelip yerleşen Türkmen boylarının mevcut mahallelere yerleşmek yerine kendi mahallelerini oluşturmak istemeleri ve bu yerleşim sırasında da diğer mahallelerden mümkün olduğunca uzak konumlanmaya çalışmalarıdır (Başgelen, 1999). Zaman içerisinde artan nüfusu barındırmak için kurulan yeni mahalleler ise mahalleler arasındaki bu boşluklara kurulmuştur. Dolayısıyla 20. yüzyıl başlarına kadar kentin sınırları çok fazla değişmemiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 2020). Mondros Mütarekesi sonucunda 1918'de önce İngilizler tarafından işgal edilen

kent, daha sonra 1919'da ise Fransızlara devredilmiştir. Gaziantep kentinde 1 Nisan 1920 tarihinde başlayan direniş sonucunda 25 Aralık 1921 tarihinde de Kent işgalden kurtulmuştur. 1919 yılından 1921 yılına kadar geçen savaş ve direniş yıllarında önemli tahribatlar yaşayan Antep kentinde yaşamın normale dönmesi sonrasında yavaş da olsa yeniden gelişme hareketleri başlamıştır (Başgelen, 1999). 1930'lu yıllara kadar kent tarımsal topraklara ve yamaçlara doğru küçük sıçramalarla gelişmiş ve kent içerisinde boş alanlarda zamanla dolmuştur. Gaziantep kenti 1930'lu yıllardan başlayarak planlama ile tanışmış, yapılan ilk planlama çalışmaları sonrasında Gaziantep kentinin gelişiminde planlama kararları etkili olmaya başlamış, 1950'li yıllarda ise kent kırdan yönelen yoğun göçlerle ve kaçak yapılaşma ile tanışmış, 1950'li yıllardan sonra kentin gelişiminde ve biçimlenmesinde planlama kararları kadar, gecekondulaşma da etkili olmuştur (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 2020).

3.1. Gaziantep ve Modernizm Süreci

Kurtuluş Savaşından harap çıkmış olan Gaziantep kentinin savaş sonrası nüfusunun 1921'de 25.000'e kadar düştüğü görülmüştür. Nüfus 2. Dünya Savaşına kadar artmıştır. 1927'de 88.706'dan 1935'te 127.599'a, 1940'ta 141.063'e yükselmiştir. Cumhuriyet sonrası dönemde nüfusun arttığı, bununla birlikte kentte imar faaliyetlerinin ivme kazandığı görülmektedir (Kuban, 2001).

Kentte imar etkinlikleri başlamadan önce kentin çevresi ve içi bostan ve bahçelerle doluydu. Kent içindeki büyük boş alanlara ve bostanlara en ünlü örnek Birinci Dünya Savaşı'ndan önce kentin ortasında Çukur Bostan adı verilen alandır. Bu bostan bugünkü Hürriyet Caddesi'nin iki yanında, kent merkezinde eski Maarif Caddesi'nde doğuya ve kuzeye doğru geniş bir alanı kaplamaktaydı (Kuban, 2001).

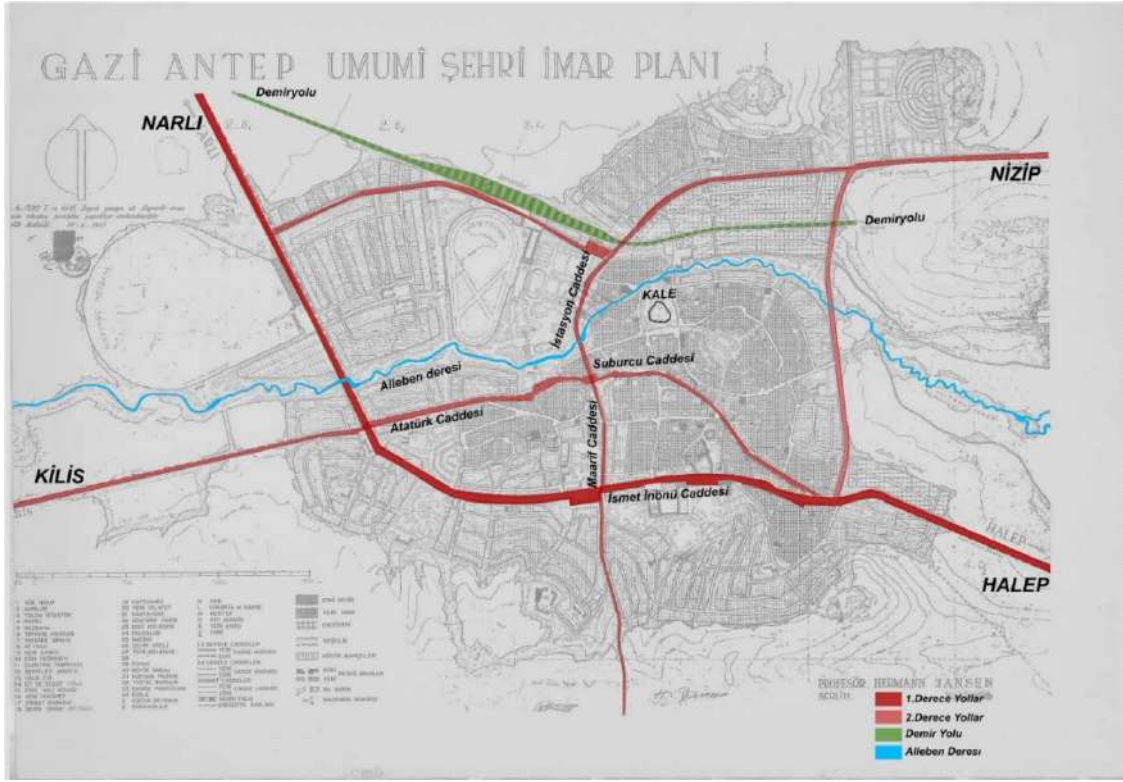
Şekil 3.3. 1910 Yılında Gaziantep Kenti (Asım Mihçioğlu 1910 Antep Haritası referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Çukur Bostan, Balıklı semtinin mesiresi olarak Cumhuriyet'ten sonraya kalmış ve 1932-33'te doldurularak bugünkü Hükümet Meydanı ve çevresini oluşturmuştur (Kuban, 2001). Gaziantep kentine ait 1910 yılındaki haritada (Şekil 3.3.) şehrin merkezinde bulunan Cumhuriyet Meydanı ve Çukur Bostan görülmektedir. Antep Harbi sonrasında Gaziantep'in genel görünümü (Fotoğraf 3.1.) 'de görülmektedir.

Fotoğraf 3.1. Antep Harbi (1 Nisan 1920-7/8 Şubat 1921) sonrasında Gaziantep'in genel görünümü (Başgelen, N., 1999).

Kentin ilk imar planı (Şekil 3.4.) Herman Jansen tarafından 1938'de yapılmıştır. Bu plana dayanarak 1936-1945 yılları arasında Suburcu, Karagöz, Gaziler caddeleri (Fotoğraf 3.2.), İsmet Paşa ve Atatürk bulvarları açılmış ya da genişletilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Gaziantep'te bütün kentler gibi gelişme gösterememiştir (Kuban, 2001).

Şekil 3.4. Gaziantep Kentinin 1938 Yılındaki Planlanmış Olan Ana Aksları (1938 Yılındaki Herman Jansen'in İmar Planı referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Kent Bütünü, 1972: 118)).

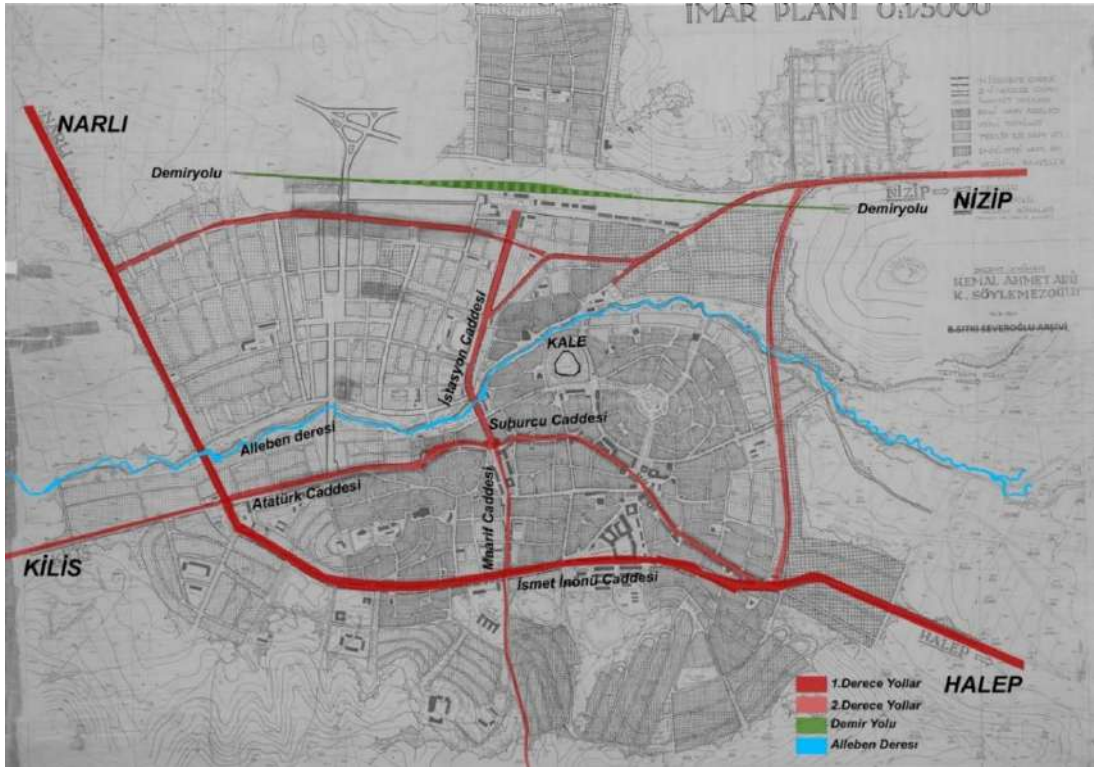
Fotoğraf 3.2. Maarif ve Suburcu caddelerinin olduğu aksa batı yönünden bakış (Başgelen, N., 1999).

Gaziantep'te mimar projesiyle yapılmış ilk modern eser 1935'te Çınarlı'ya dikilen Şehitler Anıtı' (Fotoğraf 3.3.) dir. Güzel Sanatlar Akademisi Profesörlerinden Sırrı Bilen tarafından hazırlanmıştır (Aksoy, 1961).

Fotoğraf 3.3. 1935'te Şehitler Anıtı'nın tamamlanmasından hemen sonra çekilmiş fotoğraf (Başgelen, N., 1999).

Gaziantep'te nüfus yılda ortalama binde 25 oranında artarken çok partili döneme geçildikten sonra nüfusun yılda ortalama binde 63 oranında artmaya başladığı ve bunun paralelinde şehrin hızla genişlediği istatistiklerde görülmektedir (Yetkin, 1967). Bu artan büyüme sonucu şehrin ilk imar planı yetersiz kalmaya başlamıştır. Bunun neticesinde 1955 yılında kentin ikinci imar planı (Şekil 3.5.) Kemal Ahmet Aru ve Kemali Söylemezoğlu tarafından hazırlanmıştır. Bu tarihte nüfus 149.369'a yükselmiştir. 1960'tan sonra Karşiyaka, Saçaklı, Çıksorut, Sarımsak Tepe mahalleleri kenti büyütülmüştür. Kent merkezinde yeni binalar, Gazi Caddesi ve diğer caddelerdeki eski binaların yerini almaya başlamıştır. 1965'ten sonra İnönü Caddesi önem kazanmaya başlamıştır. Yeni yapılar yapılmaya başlamıştır (Kuban, 2001).

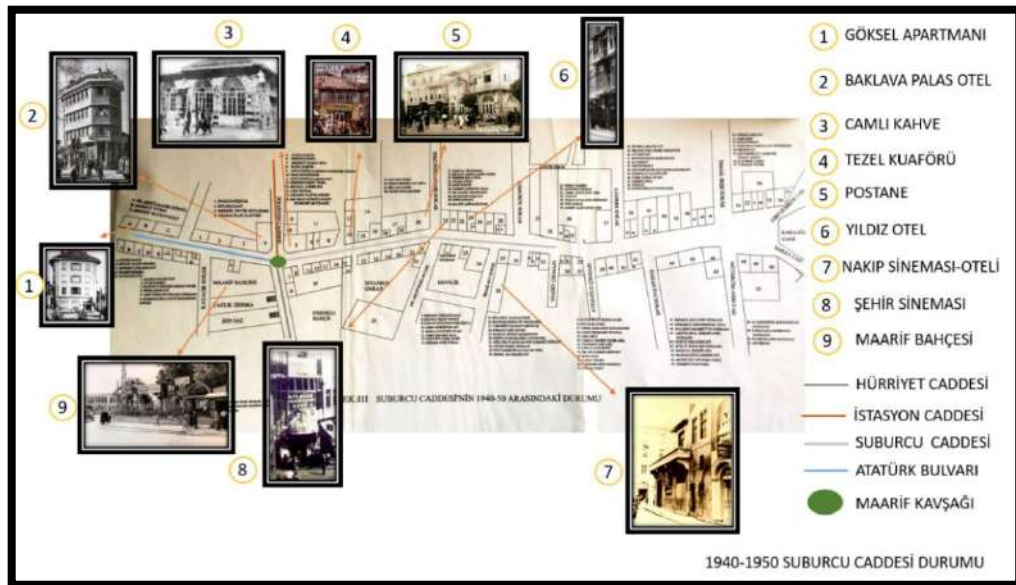
Şekil 3.5. Gaziantep Kentinin 1950 Yılında Planmış Olan Ana Aksları (1950 Yılındaki Kemali Söylemezoğlu'nun İmar Planı referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Sıtkı Severoğlu Arşivi)).

Gaziantep kentinin üçüncü imar planı 1973 yılında İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen yarışma projesiyle hazırlanmıştır. Yarışmayı Zühtü Can ve ekibi (Yalçın Alaybeyoğlu, Abdullah Dellaloğlu, Müzeyyen Can, Haluk Aral) kazanmıştır. 1990'lı yıllara kadar kentin fiziki gelişimi Zühtü Can tarafından oluşturulan uygulama imar planları ile yönlendirilmeye çalışılmıştır (Yenice ve Karadayı Yenice, 2018).

Türkiye'de modern mimarlık dönemi içerisinde modern mimarlık ürünlerinin görüldüğü kentlerden birisi de Gaziantep'tir. Modern mimarlık ürünleri 1938'de ilk imar planının oluşmasıyla yeni bir yapılanma süreciyle beraber görülmeye başlanmıştır. Gaziantep'te 1940'lardan sonraki yapılanma sürecinde 20.yy. modern mimarlığı olarak tanımlanabilen birçok kamu binası, iş hanları, konut ve ticaret yapıları inşa edilmiştir.

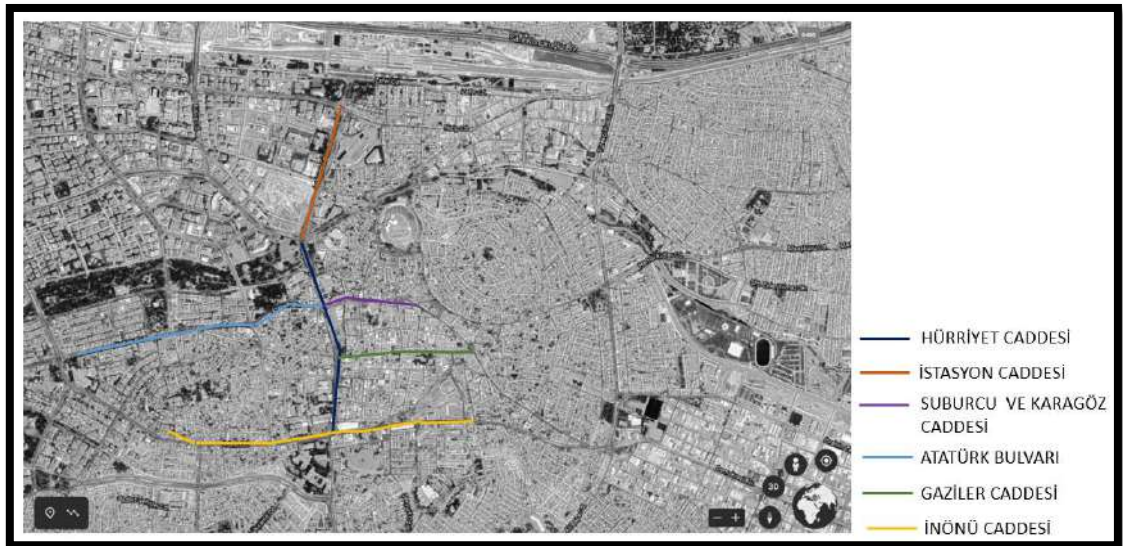
Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda belirli ana akslar ve caddeler belirlenmiştir. Bunlar Hürriyet Caddesi, İstasyon Caddesi, Suburcu ve Karagöz Caddeleri, Atatürk Bulvarı, Gaziler Caddesi ve İnönü Caddesidir. Bu caddeler Herman Jansen ve Kemali Söylemezoğlu'nun hazırladığı imar planları doğrultusunda açılan veya genişletilen caddelerdir. Şehrin yeni yapılaşmaları bu caddeler doğrultusunda olmuştur.

Her şehrin en az bir tane merkezi caddesi vardır, şehrin tüm kültürel ve sosyal hayatının olduğu bu cadde, şehrin bir simgesi gibidir. Şehirde yaşayan çoğu insanın günlük işlerini hallettiği, şehre yeni gelenlerin ilk kez o caddeyle karşılaştığı ve işlerinin çoğunu orada hallettiği cadedir. Bu tür caddelere örnek Gaziantep'te Cumhuriyet'in ilk yıllarından başlayarak doksanlı yıllara kadar Suburcu Caddesi'dir (Yücel, 2004).

Şekil 3.6. 1940-1950 Suburcu Caddesi Durumu (Suburcu Haritası referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Asım Mihçioğlu Arşivi)).

Hulusi Yetkin tarafından 1967 yılında hazırlanan Gaziantep haritasında (Şekil 3.7.) Herman Jansen planına göre açılmış veya genişletilmiş Suburcu, Gaziler Caddesi ve Atatürk Bulvarı görülmektedir. Söylemezoğlu'nun planına göre de önem kazanmaya başlayan İnönü Caddesi görülmektedir. Cumhuriyet Dönemi sonrası yapılaşmada belirleyici yapı eski Adliye ve Hükümet Konağı binası olmuştur. Çukur Bostan adı verilen yere yapılan bina Hürriyet Caddesi'nin değişiminde ve gelişiminde etkili olmuştur. 1967 yılındaki planda alan çalışması kapsamındaki Gaziantep Fuarı, Etnoğrafya Müzesi, Çocuk Yuvası, Eski Ticaret Lisesi, Şehitler Anıtı, Hükümet Konağı, Trahom Hastanesi, Devlet Hastanesi, Doğumevi, Eski Sanat Okulu, Gaziantep Lisesi, Sosyal Sigortalar Hastanesi, Verem Hastanesi görülmektedir. Bu haritaya bakılarak bu yapıların 1966 yılı ve öncesine ait olduğu anlaşılmaktadır. 2021 Yılında Gaziantep Kentinin Ana Aksları (Şekil 3.8.) de görülmektedir.

Şekil 3.8. 2021 Yılında Gaziantep Kentinin Ana Aksları (2021 yılına ait uydu görüntüsü referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Web İletisi 72)).

3.2. Gaziantep Modern Dönem Yapıları

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte yoğun imar faaliyetlerinin yaşandığı Gaziantep kenti 1930'lardan sonra modern mimarlık ürünlerinin üretildiği bir gelişim süreci göstermiştir. 1930'lardan 1980'lere kadar yapılmış olan kent merkezinde öne çıkmış modern dönem yapıları tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan modern mimarlık dönemi yapıları;

sağlık, kamu, banka, otel ve sinema, ticaret, eğitim, kültür, konut, fuar alanı ve müze yapıları olarak dokuz alt başlıkta değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan toplamda 41 adet Modern dönem eseri modernizmin karakteristik özellikleri, kütle oluşumu ve cephe karakterleri ile incelenmiştir. Bunlardan 5 tanesi sağlık yapısı, 5 tanesi kamu yapısı, 6 tanesi banka yapısı, 6 tanesi otel ve sinema yapısı, 4 tanesi ticaret yapısı, 4 tanesi eğitim yapısı, 4 tanesi kültür yapısı, 4 tanesi konut yapısı, 3 tanesi fuar ve müze yapısıdır.

3.2.1. Sağlık Yapıları

Gaziantep'te 1969 yılı arşiv verilerine göre 8 tane hastane ve bir adet de Verem Hastanesi bulunmaktadır (Tablo 3.1.). Bu hastane binaları 1950-1970 tarihlerinde inşa edilmişlerdir. Alan çalışması kapsamında Verem Hastanesi, Trahom Hastanesi, Devlet Hastanesi, Çocuk ve Doğum Bakımevi, Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir.

Tablo 3.1. 1969 Yılında Gaziantep Kenti Sağlık Tesisleri (Kent Bütünü 1972 syf.73)

GAZİANTEP KENTİNDEKİ SAĞLIK TESİSLERİNİN YATAK SAYISI BİR DOKTOR, HEMŞİRE, HASTA BAKICIYA DÜŞEN YATAK SAYISI VE BİNA ALANI İLE POLİKLİNİK SAYISINI GÖSTEREN TABLO (YIL 1969)										
	Yatak Sayısı	Dr.	Hemşire	1 hemşireye düşen yatak sayısı	Hastabakıcı sayısı	1 Hasta bakıcıya düşen yatak sayısı	Diğer Personel	Bina m ²	Toplam m ²	Poliklinik Sayısı
1 - Doğum ve çocuk bakım evi	100	3	10	10	5	20	39	1238	6050	2
2 - Devlet Hastaha.	300	12	18	16,7	76	4	34	2478	9503	10
3 - Amerikan Hast.	49	4	16	3	18	2,7	39	4577	27871	1
4 - Göğüs Has. Hast.	100	1	3	33,3	24	4,1	16	1015	29325	1
5 - Trahom Hast.	50	2	5	10	21	2,4	65	1144	6135	1
6 - Sos. Sig. Kur. Hast.	126	18	12	10,5	29	4,3	124	2000	48000	9
7 - Yılmaz Hast.	20	1	2	10	4	5	5	225	225	—
8 - Dr. Mecti Hast.	22	1			1	22	4	150	150	—
TOPLAM	767	42	66	93,5	178	64,5	326	12827	127259	24

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan sağlık yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Hürriyet Caddesinde yoğunlaşmıştır. Trahom Hastanesi, Devlet Hastanesi, Çocuk ve Doğum Bakımevi Hürriyet Caddesinde bulunmaktadır. Verem Hastanesi Kolejtepe Mahallesi Yeşil Cami Caddesi üzerinde bulunmakta olup Sosyal Sigortalar Hastanesi Sarıgüllük Mahallesi Fevzi Çakmak Bulvarı Üzerinde bulunmaktadır. Sağlık Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (Şekil 3.9.) da görülmektedir.

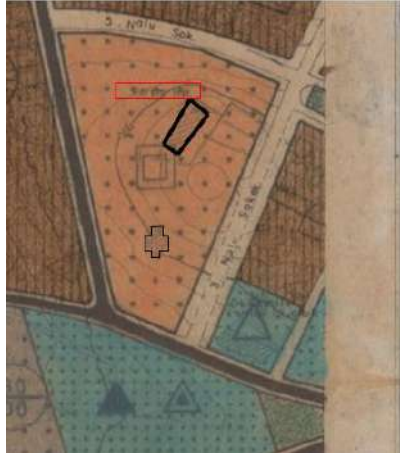

Şekil 3.9. Sağlık Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Sağlık Kuruluşları Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

3.2.1.1. Verem Hastanesi

Şahinbey İlçesi, Kolejtepe Mahallesi, Yeşil Cami Caddesi üzerinde 2093 nolu ada, 1 nolu parselde (Şekil 3.11.) bulunmaktadır. Başbakanlık Cumhuriyet arşivinde yer alan 26.09.1956 tarihli belgeye göre Gaziantep Verem Hastanesi inşaat ihalesinin kazan ve radyatörleri zamanında ithal edilmediğinden, verilen sürenin uzatılmasına karar verilmiştir. Bu bilgiye dayanarak hastanenin inşaatının 1956 yılında henüz tamamlanmadığı görülmektedir (Web İletisi 73). Yapının mimarı ve tasarımcısı Yüksek Mimar-Mühendis Ziya Payzın'dır. Yapım İhalesinin yüklenicileri Mehmet Diril Atay, Beşir Bayram ve Mehmet Camcıoğlu'dur. Yapı 1987 yılından itibaren Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak faaliyet göstermiştir (Web İletisi 74).

Bina 2006 yılında yıkılmış olup, günümüzde aynı arsaya Şahinbey Belediye binası yapılmıştır. Şahinbey Belediye Binası inşaatına Temmuz 2006'da başlanmıştır. Mayıs 2008 tarihinde tamamlanmıştır (Web İletisi 75).

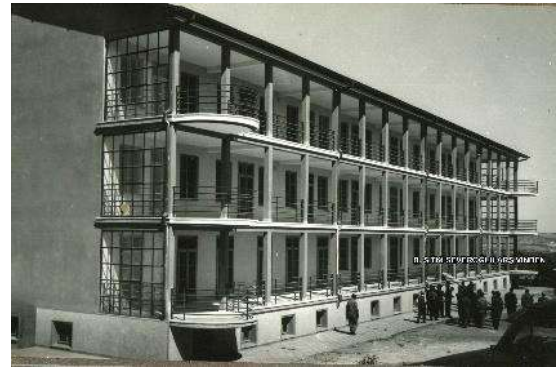
Şekil 3.10. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 22.02.1971 1/5000 ölçekli İmar Planında Verem Hastanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.11. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Verem Hastanesi Yerine Yapılan Şahinbey İlçe Belediye Binası (Web İletisi 76)).

Fotoğraf 3.4. Şahinbey Belediye Arşivi

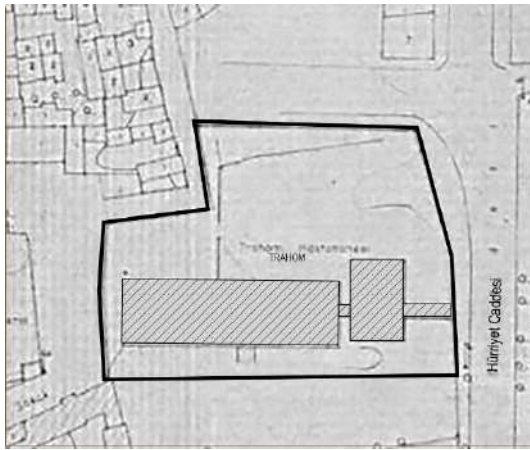
Fotoğraf 3.5. Sıtkı Severoğlu Arşiv

Verem Hastanesi (Fotoğraf 3.4.-3.5.) binasının sade, bezemesiz, cephe boyunca uzanan balkonları, tam tekrar cephe karakteri ile Türkiye'deki ve Dünyadaki Uluslararası Üslubun karakteristiklerini bünyesinde barındırmaktadır. Dar cephesi birincil geometrik kütle ve yüzey ilişkisiyle Gaziantep'in önemli modern mimarlık örneklerinden birisidir. Ancak 2006'da yıkılmıştır. Modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Yüzeylerde balkonların geri çekilmesi ile bol gölgeli derin cephe etkisi oluşturulmuştur. Balkonlardaki tam tekrar taşıyıcı elemanlarla yüzeyde dikey yüzey çizgileri vurgulanmış, kat hizaları ile de yatay etki artırılmıştır. Teras çatı kullanımıyla da kütle, yüzey ve plan kurgusu desteklenmiştir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, cephe boyunca uzanan balkonlar ile oluşan derin gölgeli yüzeyler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile Türkiye'deki 20.yy. modern mimarlığının 1960'lardaki rasyonalist çizgileri okunmaktadır. 1960'lar da kamu mimarlığında önemli bir yer tutan sağlık yapılarından biri olması sebebi ile belge değeri taşımaktadır. Malzeme ve yapım tekniği kullanımı

açısından teknolojik değer taşımaktadır. Yapıldığı dönem olarak Türkiye 'de modernizme katkısı olan birçok kentin yapılanma sürecinde hem kent planları hem mimari tasarımları ile katkı sağlayan Clemens Holzmeister ile çalışan bir mimarın projesi olması sebebi ile kanonik değer taşımaktadır.

3.2.1.2. Trahom Hastanesi

Şahinbey İlçesi, Eyüpoğlu Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 4952 nolu ada, 133 nolu parselde (Şekil 3.13.) bulunan bina Çocuk Hastanesi olarak kullanılmıştır. Çocuk Hastanesinin yeni yerine taşınmasıyla beraber Trahom Hastanesi (Fotoğraf 3.6.) olarak kullanılmaya başlamıştır (Bozkurt, 2018). Bina 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır. Bina günümüzde yıkılmış olup aynı arsaya Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi binası yapılmıştır.

Şekil 3.12. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Trahom Hastanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

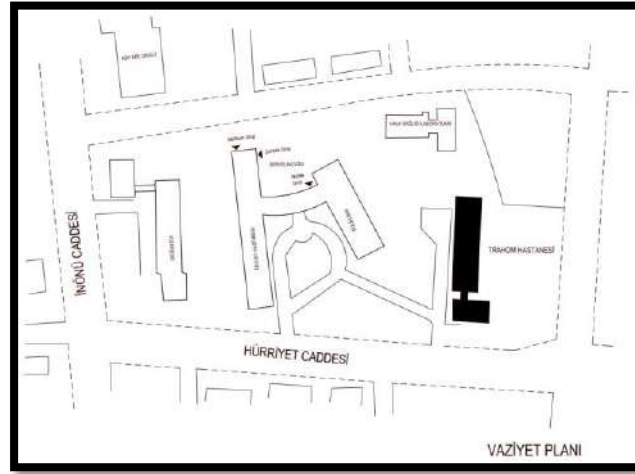

Şekil 3.13. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Trahom Hastanesi Yerine Yapılan Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi (Web İletisi 77)).

Fotoğraf 3.6. 1970'lerde Trahom Hastanesi, Halit Ziya Biçer Arşivi

Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.

Şekil 3.14. Trahom Hastanesinin Vaziyet Planı (09.03.1976 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Vaziyet Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2020)).

3.2.1.3. Devlet Hastanesi

Şahinbey İlçesi, Eyüpoğlu Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 4952 nolu ada, 134 nolu parselde (Şekil 3.16.) bulunmaktadır. Gaziantep Devlet Hastanesi (Fotoğraf 3.7.-3.8.) 1962 yılında Hizmet binası B Bloğunda ilave edilmesiyle hizmete girmiştir. Hastanenin ismi 1999 yılında Av. Cengiz Gökçek Devlet Hastanesi olarak değişmiştir. Hastaneye 25 Nisan 2012’de, 17 Nisan 2012 tarihinde görevi başında şehit edilen Göğüs Cerrahi Uzmanımız Dr. Ersin Arslan’ın adı verilmiştir (Web İletisi 78). Yapı günümüzde de Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Fotoğraf 3.9.-3.10.) olarak kullanılmaktadır.

Devlet Hastanesi binası sade ve bezemesiz malzemeleri ve renk seçimiyle, net geometrilerden oluşan kütle, işleve uygun pencereleriyle 20.yy. modern mimarlık eserlerinden birisidir. Modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Basit ve geometrik formların kullanıldığı, kübik formların ve geometrik şekillerin ön plana çıktığı yapılarıdır. Dar cepheli plan ve yatay bant pencere düzenlemeleri kullanımı söz konusudur. Yapının işlevi cepheye yansıtılmıştır. Cephede yüzeyler 6 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Yatayda geometrik formlarla vurgu yapılmıştır. Fotoğrafta görülen zemin artı 5 kattan oluşan bina Hizmet Binası B Bloktur.

Şekil 3.15. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Devlet Hastanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.16. Uydu Görüntüsü, 2021 (Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Web İletisi 79)).

Fotoğraf 3.7. Devlet Hastanesi, Gaziantep Kent Arşivi

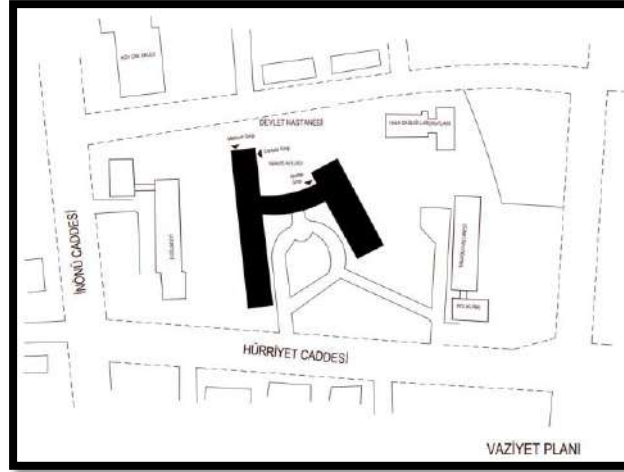
Fotoğraf 3.8. Hastanenin Hürriyet Caddesinden Görüntüsü, 2020

Fotoğraf 3.9. Devlet Hastanesi, (Web İletisi 80)

Fotoğraf 3.10. Hastanenin Acil Girişi, (Web İletisi 81)

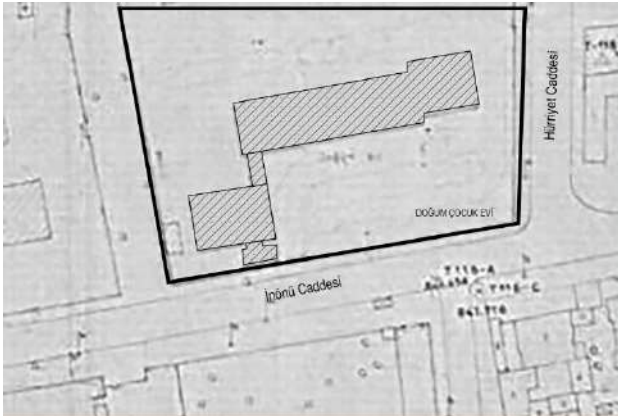

Şekil 3.17. Devlet Hastanesinin Vaziyet Planı (09.03.1976 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Vaziyet Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2020)).

3.2.1.4. Doğum ve Çocuk Bakımevi

Şahinbey İlçesi, Eyüpoğlu Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 4952 nolu ada, 134 nolu parselde (Şekil 3.19.) bulunmaktadır. Gaziantep Doğum ve Çocuk Bakımevi (Fotoğraf 3.11.)'nin 1952 yılında temeli atılmıştır. 1957 yılında 100 yataklı bir hastane olarak hizmete girmiştir (Aktaran: Bozkurt, 2018).

Yapı günümüzde de Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi A Blok ana bina olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.18. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Doğum ve Çocuk Bakımevi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

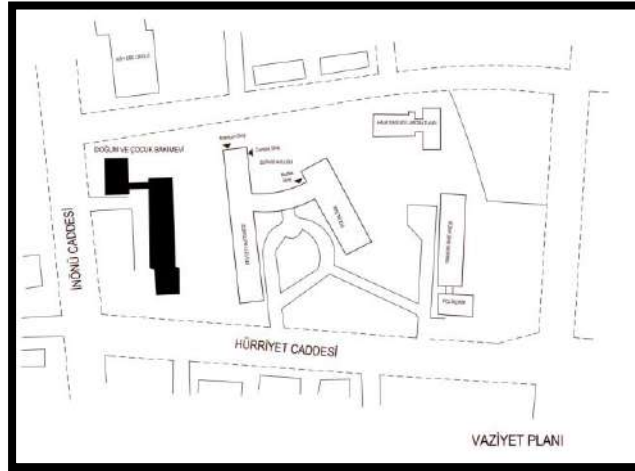

Şekil 3.19. Uydu Görüntüsü, 2021 (Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Web İletisi 82)).

Fotoğraf 3.11. Doğum ve Çocuk Bakımevi, Halit Ziya Biçer Arşivi

Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır. Yapıda dar cepheli planların kullanımı söz konusudur.

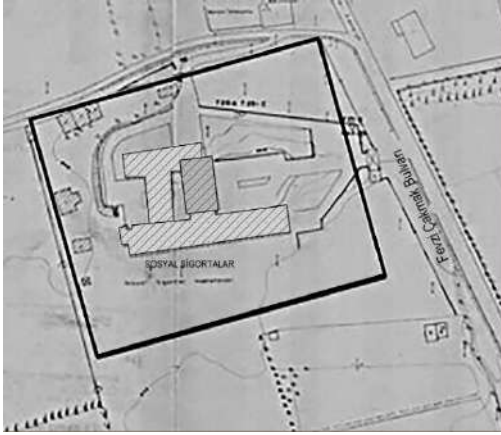

Şekil 3.20. Doğum ve Çocuk Bakımevinin Vaziyet Planı (09.03.1976 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Vaziyet Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2020)).

3.2.1.5. Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi

Şehitkamil Belediyesi, Sarıgüllük Mahallesi, Fevzi Çakmak Bulvarı üzerinde 328 nolu ada, 126 nolu parsel (Şekil 3.22.) üzerinde bulunan hastane, modern bir sağlık kuruluşu olarak inşa edilip 20.02.1967 tarihinde hizmete girmiştir. Kuruluşunda Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Gaziantep-Şanlıurfa-Kahramanmaraş illeri ve bu illere bağlı yerleşim merkezlerinin Bölge Hastanesi olarak faaliyet göstermiştir. 16.08.1968 tarihinde hastane olarak tanınması ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından alınan 213 sayılı ruhsatla İşçi Sigortaları Gaziantep Hastanesi daha sonra 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle de "Sosyal Sigortalar

Kurumu Gaziantep Hastanesi (Fotoğraf 3.12.-3.13.)" adını almıştır. 12.11.1998 tarihinden itibaren de Bölge ibaresi kullanılarak "Sosyal Sigortalar Kurumu Gaziantep Bölge Hastanesi" adını almıştır. Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devrine dair kanun kapsamında 19.02.2005 tarihinden itibaren Sağlık Bakanlığına devredilmiş olup "Gaziantep 25 Aralık Devlet Hastanesi (Fotoğraf 3.14.-3.15.)" adı ile hizmet vermeye devam etmektedir (Web İletisi 83).

Şekil 3.21. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1968 1/1000 ölçekli İmar Planında Sosyal Sigortalar Hastanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.22. Uydu Görüntüsü, 2021 (25 Aralık Devlet Hastanesi (Web İletisi 84)).

Fotoğraf 3.12. İnşaata tamamlanmak üzere olan Sosyal Sigortalar Kurumu Gaziantep Hastanesi Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:9 Sayı:99 1966

Fotoğraf 3.13. Sosyal Sigortalar Kurumu Gaziantep Hastanesi, Sıtkı Severoğlu Arşivi

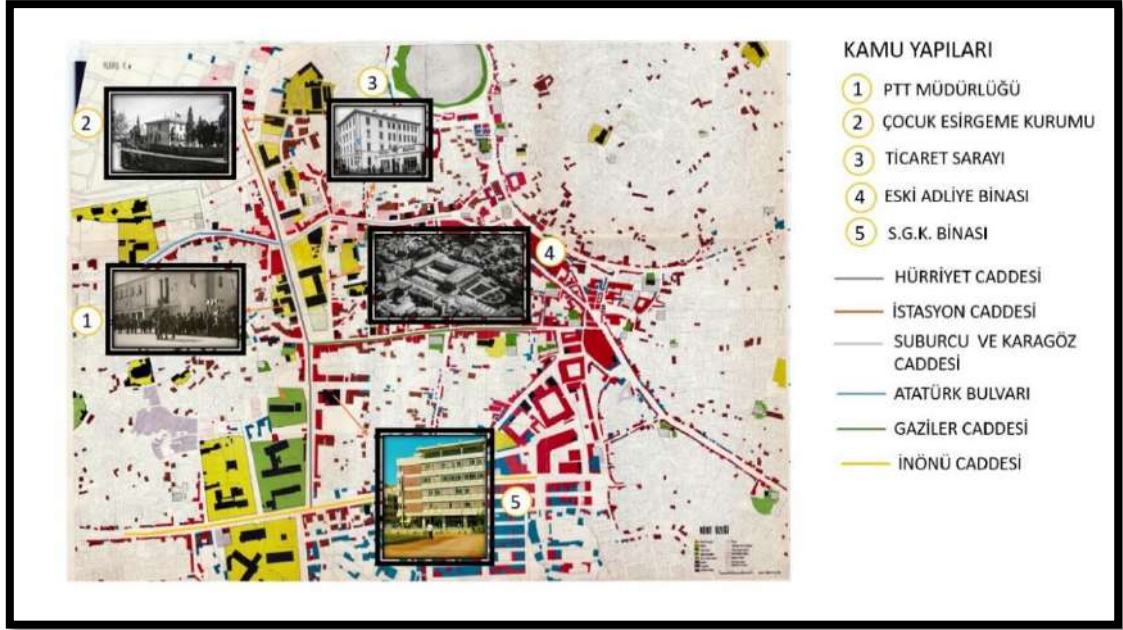
Fotoğraf 3.14. 25 Aralık Hastanesi, (Web İletisi 85)

Fotoğraf 3.15. 25 Aralık Hastanesi (Web İletisi 86)

Yapı dar cepheli planların kullanımına bir örnektir. Yüzeylerdeki yatay çizgiler vurgulanarak kütle belirgin hale getirilmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi binası sade malzeme seçimi, geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle Gaziantep'in önemli modern mimarlık örneklerinden birisidir. Zemin katta geri çekmeler ve önündeki kolonlar ile piloti kullanımı söz konusudur. Birincil geometrik form olarak dikdörtgenler prizmasının kullanımı, prizmanın yüzeyleri boyunca dolanan yatay pencereleri ve teras çatı kullanımıyla yalınlık prensibinin örneklerinden birini teşkil etmektedir. Yalın cephe çizgisi ve modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Yapının işlevi cepheye yansıtılmıştır. Bu geometrik formlar kendi içerisinde kolaylıkla algılanabilen şeffaflıklarla yüzleşmektedir. Yüzeylere pencerelerin geri çekilmesi ile derinlik etkisi verilmiştir. Yatayda geometrik formlarla vurgu yapılmış, teras çatı kullanımıyla birlikte bu vurgu devam ettirilmiştir. Yapı kütle, yüzey ve plan kurgusuyla tipik bir modern mimarlık dönemi ürünleri arasında yer almaktadır. Odaların balkonlarla cepheye yansıtılan rasyonel çözümleri mevcuttur. Uluslararası üsluba uygun bir yapıdır.

3.2.2. Kamu Yapıları

Gaziantep'te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.23.) da bulunan PTT Müdürlüğü, Çocuk Esirgeme Kurumu, Ticaret Sarayı, Eski Adliye Binası, S.G.K. Binası modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Bu kamu binaları 1950-1970 tarihlerinde inşa edilmişlerdir.

Şekil 3.23. Kamu Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Kent Özeği Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan kamu yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Hürriyet Caddesinde yoğunlaşmıştır. PTT Müdürlüğü, Eski Adliye Binası ve SGK Binası Hürriyet Caddesinde bulunmaktadır. Ticaret Sarayı Binası yine o dönemde şehrin ana akslarından olan Suburcu Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Çocuk Esirgeme Kurumu Binası ise Seferpaşa Mahallesi, Derekenarı Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.2.1. PTT Müdürlüğü

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 1069 nolu ada, 67 nolu parselde (Şekil 3.25.) bulunan yapı 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır. Dar kenarlı plan kullanımı, dikdörtgenler prizması ve cephede tam tekrar yüzeyleri bulunmaktadır. Giriş saçağıyla birleşen kat hizasındaki s şeklindeki kat silmesiyle rasyonalist anlayıştan farklı bir özellik göstermektedir. PTT binası (Fotoğraf 3.16.-3.17.) 1970'li yıllarda yıkılmıştır.

Şekil 3.24. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında PTT Binası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.25. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan PTT Müdürlüğü Binası Yerine Yapılan Gaziantep Telekom Müdürlüğü ve Çarşı PTT Müdürlüğü Binaları (Web İletisi 87)).

Fotoğraf 3.16. PTT Binası, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.17. PTT Binası, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Günümüzde aynı arsada Gaziantep Telekom Müdürlüğü ve Çarşı PTT Müdürlüğü binaları (Fotoğraf 3.18.-3.19.) bulunmaktadır. Yapı 1970'li yıllarda yapılmıştır. Yeni yapılan binanın kütlesi dikdörtgenler prizmalarının birbiri içerisine geçmesiyle oluşmuştur. Cephede düşey etki arayışı, yüzeye açılan düşey pencerelerle sağlanmıştır. Cephede oluşturulan düşey şeritler ile yapı hem olduğundan daha uzun hem de anıtsal gösterilmiştir. Teras çatı kullanımıyla da dönemin özelliklerini taşımaktadır. Telekom Müdürlüğü olarak yapılan binanın cephesinde düşey yüzey boyunca kısmi çıkımlar, kısmi geri çekilmeler yapılarak kütle oyunları ile dengeli ve oranlı yüzeyler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Fotoğraf 3.18. Telekom Müdürlüğü-PTT, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.19. Gaziantep Telekom Müdürlüğü-PTT, 2020

3.2.2.2. Çocuk Esirgeme Kurumu

Şahinbey İlçesi, Seferpaşa Mahallesi, Derekenarı Caddesi üzerinde 616 nolu ada, 5 nolu parselde (Şekil 3.27.) bulunan Çocuk Esirgeme Kurumunun (Fotoğraf 3.20.-3.21.) arsası Belediye tarafından hibe edilmiştir. Bina 25 Aralık 1951 yılında açılmıştır. Yuvada 0-6 yaş arasındaki kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklar barınmaktaydı (Aktaran: Bozkurt, 2018).

Şekil 3.26. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Çocuk Yuvası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.27. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Çocuk Esirgeme Binası Yerine Yapılan Otopark (Web İletisi 88)).

Fotoğraf 3.20. Çocuk Esirgeme Kurumu, Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.21. Çocuk Esirgeme Kurumu, Gaziantep Kent Arşivi

Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni, derin gölgeli balkon yüzeyleri ile dönemin özelliklerini taşımaktadır. Yapı yıkılmıştır.

3.2.2.3. Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası Binası

Şahinbey İlçesi, Düğmeci Mahallesi, Suburcu Caddesi üzerinde 584 nolu ada, 73 nolu parselde (Şekil 3.29.) bulunan Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası (Fotoğraf 3.22.) binası Gaziantep'te Cumhuriyet'ten sonra inşa edilmiş en özgün taş binalardan birisiydi. İçi tuğla dışı taş kaplamadır (Aktaran: Bozkurt, 2018). Yapımı 1940-1950 yılları arasındadır. Yapı bir zamanlar İktisat Bankası (Fotoğraf 3.23.) tarafından kullanılmıştır. Şubat 2003'te yıkılmıştır. Aynı arsaya Met Gold Otel yapılmıştır (S. Severoğlu ile kişisel iletişim, 29 Haziran 2020).

Şekil 3.28. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Ticaret Sanayi Odası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.29. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası Binası Yerine Yapılan Met Gold Otel (Web İletisi 89)).

Fotoğraf 3.22. Ticaret ve Sanayi Odası, Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.23. İktisat Bankası olarak kullanıldığı yıllar, Sıtkı Severoğlu Arşiv

Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası binasının sade, bezemesiz bir cephe karakteri bulunmaktadır. Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, cephede kullanılan $\frac{1}{2}$ oranındaki ritmik pencere düzeniyle Gaziantep'in ilk modern görünüşlü yapılarından birisidir. Bu yapı Türkiye'de modernlik arayışlarının Gaziantep'teki ilk örneklerindedir.

3.2.2.4. Eski Adliye Binası

Şahinbey İlçesi, Çukur Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 7556 nolu ada, 1 nolu parselde (Şekil 3.31.) bulunan Eski Adliye Binası (Fotoğraf 3.24.-3.25.-3.26.) 1950'li yıllarda yapılmıştır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer alan U şeklinde bir plana sahip kompleks bir yapıdır. Kesme taş malzemesiyle yapılan binada, planlamanın sağladığı orta avlu bahçe olarak kullanılmakta ve bahçenin önü sütunlu galeriyle tamamlanarak cephe oluşturmaktadır. Bina ön cepheden iki katlı gibi gözükse de kottan faydalanılarak üç katlı yapılmıştır. Yapı Hükümet Konağı ve Adliye Binası (Fotoğraf 3.27.-3.28.) olarak tasarlandığı için cephe düzenlenmesi, pencere düzenleri bu amaca uygun yapılmıştır. Binaya üç adet giriş bulunmaktadır. Doğu kapısı halkın kullanımı için, batı kapısı ise merdivenli platformla giriş zeminine ulaşan ve iki kat yüksekliğindeki sütunlarla desteklenen anıtsal görünüme sahip bir giriştir. Kuzey kapısı da protokol girişi için kullanılmaktadır. Cumhuriyet Döneminin ortalarında sütunlarla anıtsal görünüm sağlayan ikinci ulusal mimarlık akımının burada da etkisi açıkça görülmektedir. Yapının çatısı oturtma çatı olarak tasarlanmış ve üzeri kiremit çatıyla örtülmüştür. Kuzey bölümünü oluşturan valilik kanadının uç kısmında çatıyı kat yüksekliğinde aşan saat

kulesi ve bayrak direkleri yapının anıtsal görünümünü arttırmaktadır (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005).

2011 yılında Adalet Bakanlığı tarafından yapının Bölge İdare Mahkemesi olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Binanın rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanarak Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 27.10.2011 tarih ve 47 sayılı karar ile onaylanmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yapının konumu, kent belleğindeki yerini göz önüne alarak daha geniş kitlelerin kullanımına açmak amacıyla girişimlerde bulunmuştur. 24.03.2014 tarihinde Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün kararıyla bina Gaziantep Büyükşehir Belediyesine tahsis edilmiştir. Yapının korunarak 'Yaşayan Kültür ve Sanat Merkezi' olarak işlevlendirilmesine karar verilmiştir (Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi, 2020). Bu doğrultuda yapı 2015 yılında restore edilmiştir. 25 Aralık 2018 yılında binanın 3. Katında Gaziantep Kent Arşivi (Fotoğraf 3.29.-3.30.) açılmıştır.

Şekil 3.30. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Eski Adliye Binası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.31. Uydu Görüntüsü, 2021 (Eski Adliye Binası (Web İletisi 90)).

Fotoğraf 3.24.Yeni Hükümet Konağı Kuzey Cephesi Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:3 Sayı:29 1960

Fotoğraf 3.25. Eski Adliye Binası, Kent Arşivi

Fotoğraf 3.26. Eski Adliye Binası, Kent Arşivi

Yapı dikdörtgen formlu üç adet kütlelerin köşelerinden birleşmesiyle bir 'U' formu oluşturmaktadır. Kütlelerin birleşimiyle ortada büyük bir avlu oluşmaktadır. Betonarme karkas tekniğinde inşa edilmiş olan yapıda strüktür modülasyon olarak cepheye de yansıtılmıştır. Kolonlar ve kirişler cephede dışarıya doğru taşırılmıştır. Ayrıca iç mekân düzenine bağlı biçimde oluşturulan pencereler tüm cephelerde tekrar eden bir ritim oluşturmuştur. Geniş saçaklı çatısı, cephedeki taş kaplaması ve tekrarlanan pencereleriyle yapı geleneksel bir hava taşımaktadır. Anıtsal görünümü, tekrarlanan standart pencereleri ve avlulu plan düzeniyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

Fotoğraf 3.27. Eski Adliye Binası, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.28. Eski Adliye Binası, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.29. Yol Cehesi, 2020

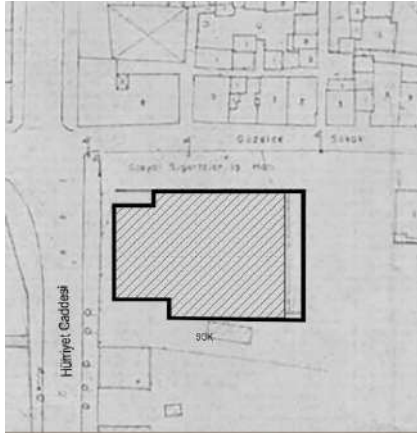
Fotoğraf 3.30. Avlu Cehesi, 2020

Fotoğraf 3.31. Balıklı Meydanındaki Cephesi, 2020

3.2.2.5. S.G.K. Binası

Şahinbey İlçesi, Alaybey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 898 nolu ada, 434 nolu parselde (Şekil 3.33.) bulunan Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü Gaziantep İş Hanı Binası (Fotoğraf 3.32.-3.33.-3.34.) olarak 17.02.1966 yılında ruhsatı alınarak projelendirilmiştir (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Bina hala S.G.K. binası (Fotoğraf 3.35.) olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.32. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında SGK Binası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.33. Uydu Görüntüsü, 2021 (SGK Binası (Web İletisi 91)).

Fotoğraf 3.32.
Trahom Hastanesi
bahçesinden SSK
Binası 1971
(Gaziantep Kültür
Dergisi Cilt:13 Sayı:4
1971)

Fotoğraf 3.33.
Gaziantep Kültür
Dergisi Cilt:12 Sayı:11
1970

Fotoğraf 3.34. Sıtkı
Severoğlu Arşivi

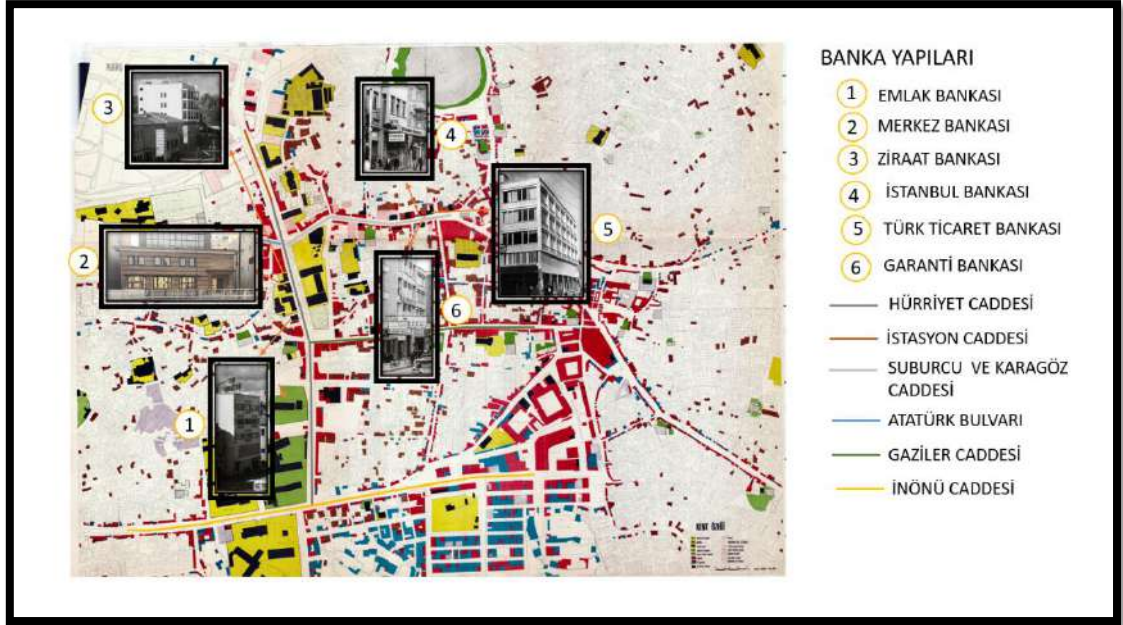

Fotoğraf 3.35.
Hürriyet Caddesi
Cephesi, 2020

Bina sade malzeme seçimi, geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Yalın cephe çizgisi ve modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Cephede yüzeyler yatayda 4 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Yatayda geometrik formlarla vurgu yapılmış, teras çatı kullanımıyla birlikte bu vurgu devam ettirilmiştir. Binanın zemin katı pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmıştır. Yerden yükseltilmiş basit sade bir dikdörtgenler prizması ve prizmanın yüzeyleri boyunca dolaşan yatay pencereleri ile basit geometrik bir kütle kullanımı ile yalınlık temel prensibinin en güzel örneklerinden birisini teşkil etmektedir. Yapı plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye’de Uluslararası Üslubun özelliklerini taşımaktadır.

3.2.3. Banka Yapıları

Gaziantep’te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.34.) da bulunan Emlak Bankası Binası, Merkez Bankası Binası, Ziraat Bankası Binası, İstanbul Bankası Binası, Türk Ticaret Bankası Binası, Garanti Bankası Binası modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Bu banka yapıları 1950-1970 tarihleri arasında inşa edilmişlerdir.

Şekil 3.34. Banka Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Kent Özgeği Haritası Referans Alınarak Yazıcı Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan banka yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Hürriyet Caddesi ve Karagöz Caddesinde yoğunlaşmıştır. Emlak Bankası, Merkez Bankası ve Ziraat Bankası Hürriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. İstanbul Bankası, Türk Ticaret Bankası ve Garanti Bankası yine o dönemde şehrin ana akslarından olan Karagöz Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.3.1. Emlak Bankası

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 1069 nolu ada, 66 nolu parselde (Şekil 3.36.) bulunan 21.01.1957 tarihinde ruhsatı alınan Türkiye Emlak Kredi Bankası (Fotoğraf 3.36.-3.37.) A.Ş. ye ait olan bina Nurettin Dai tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Bina günümüzde ticari amaçlı kullanılmakta olup cephesi büyük değişime uğrayarak özgünlüğünü kaybetmiştir (Fotoğraf 3.38.).

Şekil 3.35. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Emlak Bankası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.36. Uydu Görüntüsü, 2021 (Emlak Bankası (Web İletisi 92)).

Fotoğraf 3.36. Emlak Kredi Bankası, Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.37. Emlak Kredi Bankası, Sıtkı Severoğlu Arşivi

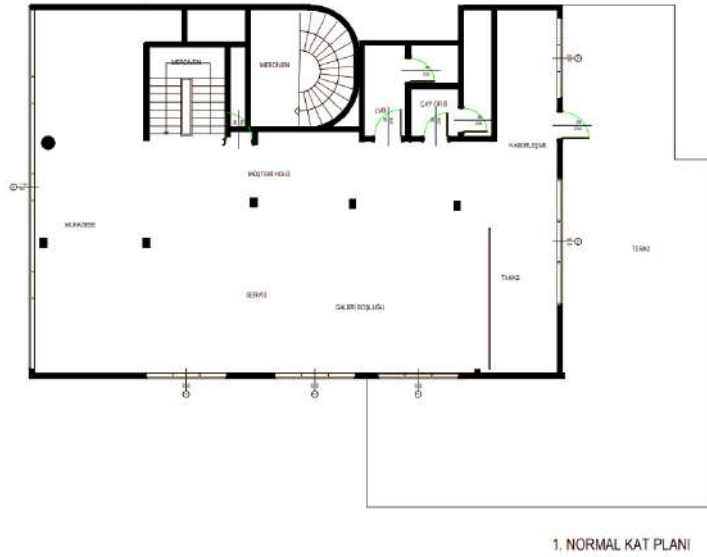

Fotoğraf 3.38. Binanın Güncel Hali, (Web İletisi 93)

Bina sade malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Basit sade bir küp ve küpün ön yüzeyinde yer alan geniş yatay pencereleri, beyaz rengi ile basit geometrik bir kütle ve yalınlık temel prensibini örneklerinden biridir. Yapı plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye’de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır. Bina cephesine yapılan müdahaleler sonucunda özgün cephe karakterini kaybetmiştir.

Şekil 3.37. Emlak Bankası Zemin Kat Planı (29.07.1997 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Tadilat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2020)).

Şekil 3.38. Emlak Bankası Normal Kat Planı (29.07.1997 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Normal Kat Tadilat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2020)).

3.2.3.2. Merkez Bankası

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 1069 nolu ada, 106 nolu parselde (Şekil 3.40.) bulunan Merkez Bankası binası (Fotoğraf 3.39.-3.40-3.41.) 1956 yılında 1038 mt² arsa üzerinde yapılmıştır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer almaktadır. Bir bodrum kat, caddeden yükseltilmiş merdivenlerle çıkılan giriş katı ve 1 normal kattan oluşmaktadır. Bina betonarme karkas olup, almalı doğal taş ile kaplanmıştır. 1. Kat uzun yıllar lojman olarak kullanılmıştır. Daha sonra banka hizmetine dahil edilmiştir. 1990'lı yıllarda arka bahçesine Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla ek

bina yapılmasına rağmen günümüze kadar özgünlüğünü korumuştur. Yapı 30.01.1992 yılında 1081 sayılı kararla tescillenmiştir (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005).

Şekil 3.39. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Merkez Bankası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.40. Uydu Görüntüsü, 2021 (Merkez Bankası (Web İletisi 94)).

Fotoğraf 3.39. Yapım zamanındaki fotoğraf Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.40. Merkez Bankası, Gaziantep Kültür Envanteri, 2005

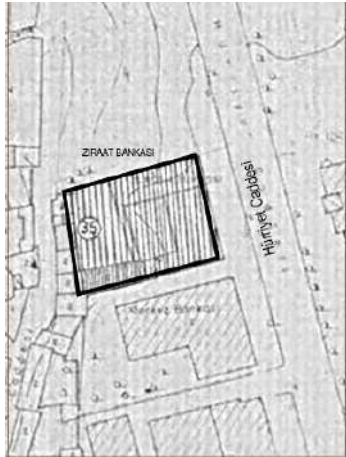

Fotoğraf 3.41. Merkez Bankası, Hürriyet Caddesi Cephesi, 2020

Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Giriş saçağı ve cephede kullanılan taş kaplamasıyla anıtsal görünümündedir. Yapının cephesinde kullanılan taş kaplamaların arasındaki yatay çizgilerle yapının yatay etkisi artırılmıştır. Yapının alt kat ve üst katında pencere biçim ve boyutlarının farklılaşması, kırma çatı kullanımıyla birlikte geniş saçak kullanımı mevcuttur. Geniş saçaklı çatısı, cephedeki taş kaplaması ve tekrarlanan pencereleriyle yapı geleneksel bir hava taşımaktadır. Yapı tarihi görünümü ve anıtsal yapısıyla 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

3.2.3.3. Ziraat Bankası

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 1069 nolu ada, 110 nolu parselde (Şekil 3.42.) bulunan Ziraat Bankası (Fotoğraf 3.42.-3.43.) 06.01.1960 tarihinde ruhsatı alınarak projelendirilmiştir. Yapı sahibi Ziraat Bankası'dır. Mimarı Ali Horoztepe'dir (Şahinbey Belediye Arşivi 2021). Büyükşehir Belediye Arşivinden alınan 10.05.1968 tarihli imar planında yapının adı Osmanlı Bankası'dır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020). Yapının ilk yıllarda Osmanlı Bankası olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Yapı günümüzde Ziraat Bankası (Fotoğraf 3.44.-3.45.) olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.41. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Ziraat Bankası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2021).

Şekil 3.42. Uydu Görüntüsü, 2021 (Ziraat Bankası (Web İletisi 95)).

Fotoğraf 3.42. Ziraat Bankası, Gaziantep kurtuluş töreni 25.12.1963 Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:7 Sayı:74 1964

Fotoğraf 3.43. Ziraat Bankası, Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:13 Sayı:3 1971

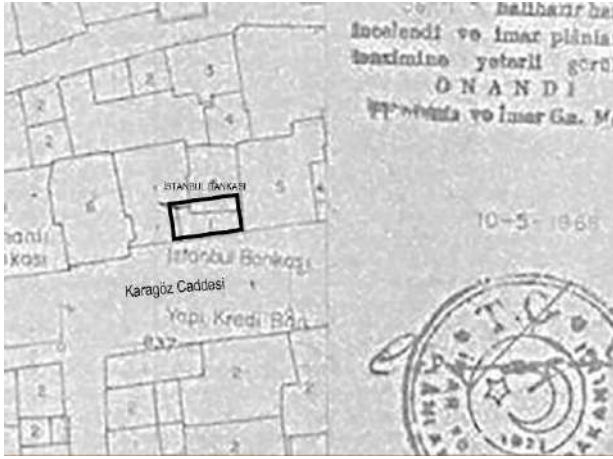

Fotoğraf 3.44. Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.45. Hürriyet Caddesi Cephesi, 2020

Yapı basit, sade küpe yakın bir dikdörtgenler prizması ve önünde yer alan yarı açık küleden oluşmaktadır. Yüzeydeki açıklıklarda işlevsellik ve yalnlık gözlemlenmektedir. Modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Cephede yüzeyler normal katlarda 3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Yüzeyle balkonların geri çekilmesi ile bol gölgeli derin cephe etkisi oluşturulmuştur. Balkonlardaki tam tekrar taşıyıcı elemanlarla yüzeyde dikey yüzey çizgileri vurgulanmış, kat hizaları ile de yatay etki artırılmıştır. Teras çatı kullanımıyla da kütle, yüzey ve plan kurgusu desteklenmektedir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk kullanımı ile 20.yy modern mimarlığının izleri okunmaktadır. Bina Hürriyet Caddesinde mekânın tanımlanmasına katkısı olan, uyumlu, tutarlı bir mimari öge olmuş ve zaman içinde kentin kimliğini belirleyen çağdaş simgelerden biri haline gelmiştir. Yapı 2. Ulusal Mimarlık Akımı etkisiyle yapılmış olan merkez bankasının yanında modern görünümüyle yapıldığı dönem içinde yeni bir tarz oluşturmuştur. Ziraat Bankası Binası Uluslararası Üslubun izlerini taşımaktadır. Türkiye'ye ulaşan modern mimarlığın '*küçük mimari*' olarak adlandırıldığı dönemde Gaziantep'te yapılmış önemli örneklerdendir.

Şekil 3.45. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında İstanbul Bankası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.46. Uydu Görüntüsü, 2021 (ING Bank Binası (Web İletisi 96)).

Fotoğraf 3.46. Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.47. Karagöz Caddesi Cephesi, 2020

Fotoğraf 3.48. Karagöz Caddesi Cephesi, 2020

Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılardan birisidir. Yapı, net geometrik biçimlenişi, yüzeyleşen cepheleri, teras çatı kullanımı ve beyaz renk kullanımı ile 20.yy. modern mimarlığının izlerini taşımaktadır.

3.2.3.5. Türk Ticaret Bankası

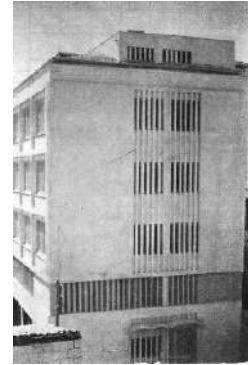
Şahinbey İlçesi, Karagöz Mahallesi, Karagöz Caddesi üzerinde 591 nolu ada, 52 nolu parselde (Şekil 3.48.) bulunan Türk Ticaret Bankası ve İşhanı (Fotoğraf 3.49.-3.50.) binası projesini Eril Mimarlık ve Dekorasyon tarafından mimar Ercümen Bigat - İlhan Bilgesu çizmiştir. Bina zemin kat, asma kat artı üç kattan oluşmaktadır (Arkitekt, 1960). Ayrıca Kent Arşivinde bulunan 03.08.1950 tarihli belgede Türk Ticaret Bankası'nın

Gaziantep’te bir şube açmasına izin verildiği bilgisi öğrenilmiştir. Bina günümüzde de Vakıf Katılım Bankası (Fotoğraf 3.51.-3.52.) tarafından aynı amaçla kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.47. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Pafta Birleşim Yerine Denk Geldiği için görünmemektedir.

Şekil 3.48. Uydu Görüntüsü, 2021 (Türk Ticaret Bankası (Vakıf Katılım Bankası) Binası (Web İletisi 97)).

Fotoğraf 3.49. Arkitekt Dergisi 1960-01(298)

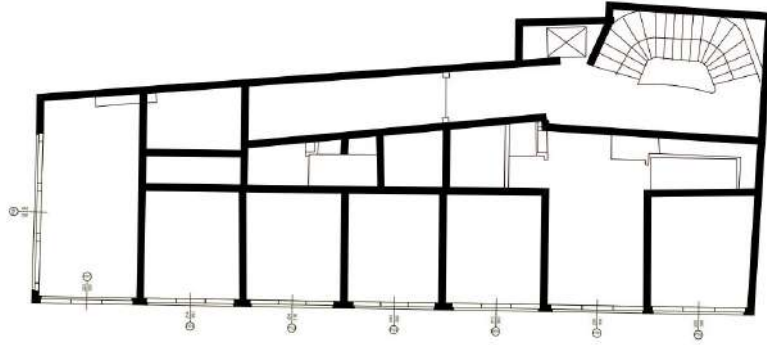
Fotoğraf 3.50. Arkitekt Dergisi 1960-01(298)

Fotoğraf 3.51. Karagöz Caddesi Cephesi, 2020

Fotoğraf 3.52. Karagöz Caddesi Cephesi, 2020

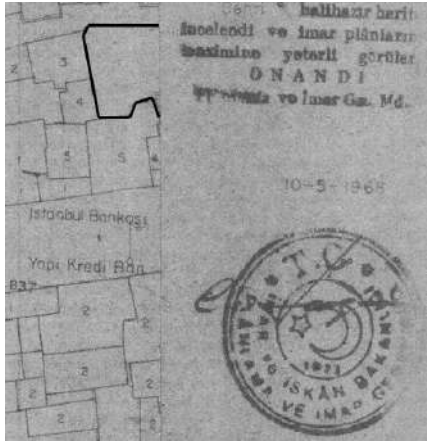
Binanın sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Cephede yüzeyler normal katlarda 3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Cephede kat hizaları ile yatay etki artırılmıştır. Teras çatı kullanımıyla da kütle, yüzey ve plan kurgusu desteklenmektedir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy. modern mimarlığının izleri okunmaktadır. Dikdörtgenler prizması şeklindeki yapıda zemin kat boşaltılmış, yapı pilotiler üzerindedir. Üst katlara geçişte cephe elemanları ile farklılaşan bir geçiş katı yer almaktadır. Üst katlardaki yatay pencere kullanımı ile cephedeki doluluk-boşluk dengesi sağlanmış; ışık-gölge dengesi kurulmuştur. Yapı plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye’de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır.

Şekil 3.49. Türk Ticaret Bankası Normal Kat Planı (Arkitekt Dergisinin 1960’daki kat planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Arkitekt Dergisi 1960-01(298))).

3.2.3.6. Garanti Bankası

Şahinbey İlçesi, Karagöz Mahallesi, Karagöz Caddesi üzerinde 591 nolu ada, 63 nolu parselde (Şekil 3.51.) bulunan Garanti Bankası Seyri Antep kitabında 1970li yıllardaki fotoğraftan tespit edilmiştir. Garanti Bankası binası (Fotoğraf 3.53.-3.54.) ve Türk Ticaret Bankası binası bitişik nizamdır. Bina günümüzde cephesi giydirme cephe ile kaplanarak ticaret amaçlı kullanılmaktadır (Fotoğraf 3.55.). 11.02.1965 yılında ruhsat alınarak projelendirilmiştir. Yapı sahibi Cemil Özbal’dır. Yapının mimarı Yüksek Mimar Şahap Güneyligil’dir (Şahinbey Belediye Arşivi 2021).

Şekil 3.50. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Pafta Birleşim Yerine Denk Geldiği için tamamı görünmemektedir.

Şekil 3.51. Uydu Görüntüsü, 2021 (Garanti Bankası Binası (Web İletisi 98)).

Fotoğraf 3.53. Halit Ziya Biçer Arşivi

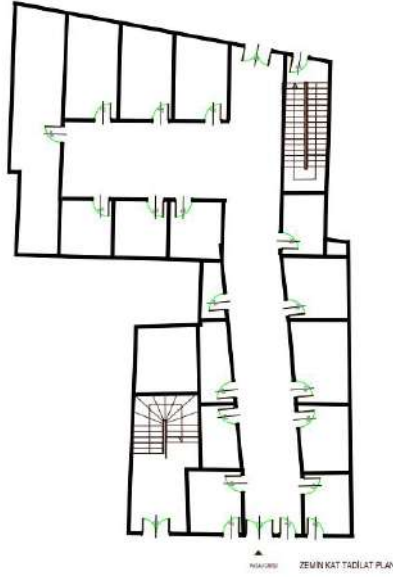

Fotoğraf 3.54. Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.55. Karagöz Caddesi Cephesi, 2020

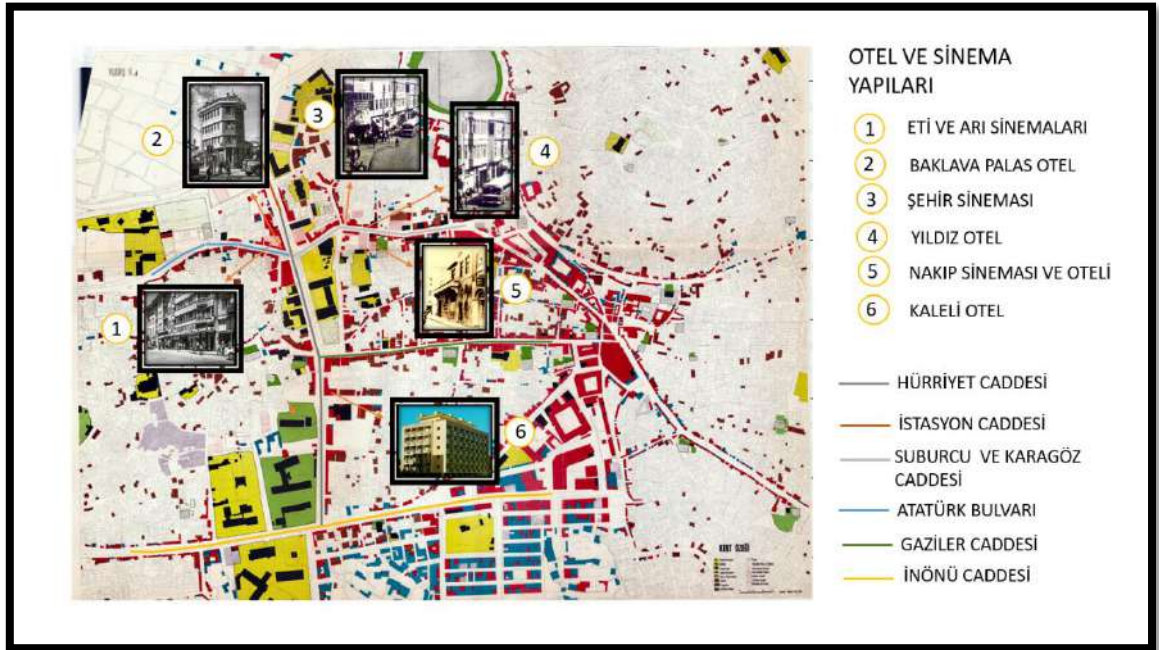
Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünüşlü yapılarından birisidir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy modern mimarlığının izlerini taşımaktadır.

Şekil 3.52. Garanti Bankası Zemin Kat Tadilat Planı (08.04.1976 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Tadilat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.4. Otel ve Sinema Yapıları

Gaziantep’te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.53.) da bulunan Eti ve Arı Sinemaları Binası, Baklava Palas Otel Binası, Şehir Sineması Binası, Yıldız Otel Binası, Nakıp Sinema ve Otel Binası, Kaleli Otel modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Bu otel ve sinema yapıları 1950-1970 tarihleri arasında inşa edilmişlerdir.

Şekil 3.53. Otel ve Sinema Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası’nın 1969 Yılındaki Kent Özeği Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan otel ve sinema yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Hürriyet Caddesi, Suburcu Caddesi ve Atatürk Bulvarı üzerinde yoğunlaşmıştır. Eti ve Arı Sinemaları, Baklava Palas Oteli Atatürk Bulvarı üzerinde bulunmaktadır. Şehir Sineması, Yıldız Otel, Nakip Sineması ve Oteli de yine o dönemde şehrin ana akslarından olan Suburcu Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kaleli Otel ise ana akslardan olan Hürriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.4.1. Eti ve Arı Sinemaları

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Atatürk Bulvarı üzerinde 1065 nolu ada, 77 nolu parselde (Şekil 3.55.) bulunmaktadır. Eti ve Arı Sineması (Fotoğraf 3.56.) Seyri Antep kitabından tespit edilmiştir. 1970li yıllarda yapılmıştır. Yapı günümüzde ticari amaçla kullanılmaktadır (Fotoğraf 3.57.).

Şekil 3.55. Uydu Görüntüsü, 2021 (Eti ve Arı Sineması Binası (Web İletisi 99)).

Şekil 3.54. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında yapı henüz yapılmadığı için görünmemektedir.

Fotoğraf 3.56. Halit Ziya Bıçer Arşivi

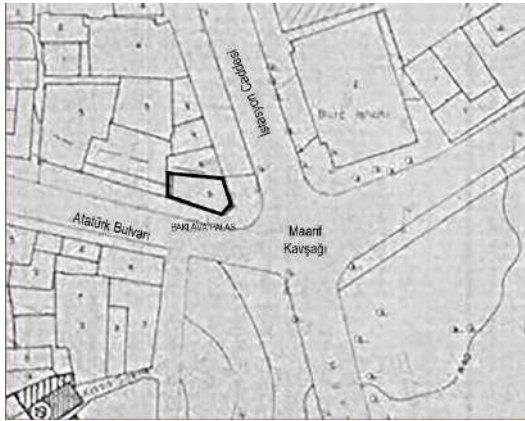

Fotoğraf 3.57. Atatürk Bulvarı Cephesi, 2020

Yapı zemin kat, dört normal kat ve teras kat şeklinde inşa edilmiştir. Yapının ilk başta dikkat çeken özelliği, prizmaları parçalayan formudur. Çıkmalar ya da geri çekilmelerle kütle hareketlendirilmiş ve nihai form elde edilmiştir. Yapıda kullanılan balkonların formu geometrik formu kırmış ve anıtsal bir görünüm oluşturmuş, bu yönleriyle yapı Gaziantep kent merkezinde yapılmış olan postmodernizm örnekleri arasındadır.

3.2.4.2. Baklava Palas Otel

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Atatürk Bulvarı üzerinde 1067 nolu ada, 68 nolu parselde (Şekil 3.57.) bulunmaktadır. Maarif Kavşağının Atatürk Bulvarı girişinde bulunan Baklava Palas Otel (Fotoğraf 3.58.-3.59.) Seyri Antep kitabında tespit edilmiştir. 1950'lerde Sait Güllü'nün yaptırdığı 3 katlı bina şehrin ilk modern otellerinden birisidir. Binanın giriş katında aynı kişiye ait baklava dükkânı bulunmaktadır. Yapı Maarif Kavşağında yapılan düzenlemeler sonucunda günümüzde bambaşka durumdadır (Bozkurt, 2018). Baklavacıda çalışanlardan alınan bilgiye göre Baklava Palas Otel 1952 yılında yapılmıştır. 1991 yılında da tadilatla küçültülmüştür (Fotoğraf 3.60.-3.61.) (Baklavacı personeli ile kişisel iletişim, 27 Haziran 2020).

Şekil 3.56. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Baklava Palas Otel (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi, 2021).

Şekil 3.57. Uydu Görüntüsü, 2021 (Baklava Palas Otel (Web İletisi 100)).

Fotoğraf 3.58. Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.59. Kent Arşivi
Başbakanlık Basın Yayın

Fotoğraf 3.60. Atatürk Bulvarı
Cephesi, 2020

Fotoğraf 3.61. Atatürk Bulvarı
Cephesi, 2020

Yapı zemin katı, üç normal kat ve teras katı şeklinde inşa edilmiştir. Köşe bir parselde konumlanan otel, mevcut çevresel verilere göre yoldan hiza alarak tasarlanmıştır. Kütlelinin tasarımında irregular formlu plan şeması kullanılmıştır. Kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılardan birisidir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ile 20.yy modern mimarlığının izlerini taşımaktadır. Yapı Gaziantep'te modern mimarlık ilkeleriyle tasarlanmış ilk örneklerdendir. Yapı plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye'de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır.

3.2.4.3. Şehir Sineması

Şahinbey İlçesi, Düğmeci Mahallesi, Suburcu Caddesi üzerinde 583 nolu ada, 50 nolu parselde (Şekil 3.59.) bulunmaktadır. Şehir Sineması (Fotoğraf 3.62.) Seyri Antep kitabından tespit edilmiştir. 3 Şubat 1951 yılında Zeki ve Lütfi Yüksekbilgili kardeşler

tarafından açılmıştır (Gaziantep Kültür Dergisi, 1966). Bina yıkılmıştır. Binanın yerinde günümüzde Şehir Pasajı ve İşhanı bulunmaktadır.

Şekil 3.58. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Şehir Sineması (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.59. Uydu Görüntüsü, 2021 (Şehir Pasajı ve İşhanı (Web İletisi 101)).

Fotoğraf 3.62. Asım Mihçioğlu Arşivi

Yapı dairesel bir plan şemasına sahiptir. Cephesinde tamamen cam kullanılmıştır. Alışılmış pencere düzeninin aksine yapıldığı dönemde yeni bir deneyimle yapılmıştır. Modern dönemin ilk sinema yapılarındandır.

3.2.4.4. Yıldız Otel

Şahinbey İlçesi, Düğmecı Mahallesi, Suburcu Caddesi üzerinde 584 nolu ada, 4 nolu parselde (Şekil 3.61.) bulunmaktadır. 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır. Yıldız Otel (Fotoğraf 3.63.-3.64.) Seyri Antep kitabından tespit edilmiştir.

Şekil 3.60. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Yıldız Otel (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.61. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Yıldız Otelinin Arsası (Web İletisi 102)).

Fotoğraf 3.63. Asım Mihçioğlu Arşivi

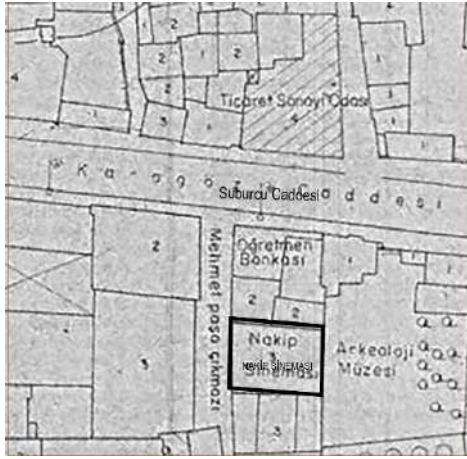

Fotoğraf 3.64. Asım Mihçioğlu Arşivi

Yapı net geometrik formu, ikinci katta yapılan çıkması, giriş saçağında kullanılan detayları, kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereleriyle ve kullanılan kırma çatısıyla 2. Ulusal Mimarlık dönemi örneklerindedir.

3.2.4.5. Nakip Sineması ve Otel

Suburcu Caddesi, İsmail Say Sokak'ta (Şekil 3.63.) bulunan Nakip Sineması (Fotoğraf 3.65.) 1945 yılında yapılmıştır. Gaziantep'te sinema salonu olarak tasarlanarak yapılmış ilk binadır. Sinema salonunun üst katında Nakip Ali tarafından işletilen Nakip Otel bulunmaktaydı. 1995 yılında belediye tarafından kamulaştırılan bu bina imar düzenlemesi sebebiyle yıkılmıştır (Aktaran: Bozkurt, 2018).

Şekil 3.62. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Nakip Sineması (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.63. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan ve Kamulaştırılan Nakip Sineması Arsası (Web İletisi 103)).

Fotoğraf 3.65. Nakip Sineması ve Otel, Kent Arşivi

Binanın cephesinde anıtsala yaklaşan bir cephe kullanımı mevcuttur. Geniş saçak kullanımıyla da bu etki sürdürülmüştür. Geniş saçaklı çatısı, girişin üzerindeki sundurması ve tekrarlanan pencereleriyle yapı geleneksel bir hava taşımaktadır. Yapı 2.Ulusal Mimarlık Dönemi örneklerindedir.

3.2.4.6. Kaleli Otel

Şahinbey İlçesi, Alaybey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 892 nolu ada, 459 nolu parselde (Şekil 3.65.) bulunan Kaleli Otel (Fotoğraf 3.66.-3.67.-3.68.) 08.04.1964 yılında ruhsat almıştır. Mimarı Necdet Alpay'dır. Zemin artı 5 katlıdır (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Günümüzde cephesi tadilattan geçirilmiştir (Fotoğraf 3.69.-3.70.). Bina hala Kaleli Otel olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.64. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Kaleli Otel (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.65. Uydu Görüntüsü, 2021 (Kaleli Otel (Web İletisi 104)).

Fotoğraf 3.66. Trahom Hastanesi bahçesinden Kaleli Otel 1971 (Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:13 Sayı:4 1971)

Fotoğraf 3.67. Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:12 Sayı:11 1970

Fotoğraf 3.68. Sıtkı Severoğlu Arşivi

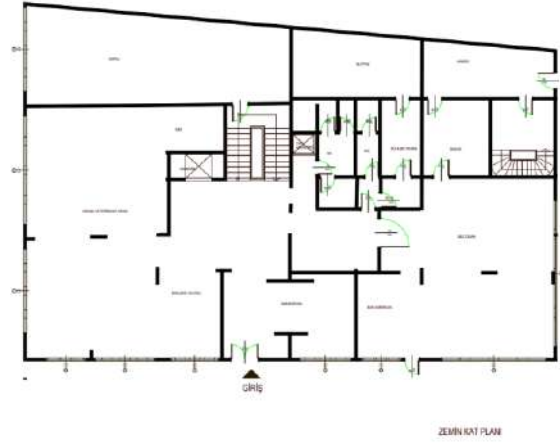
Fotoğraf 3.69. Hürriyet Caddesi Cephesi, 2020

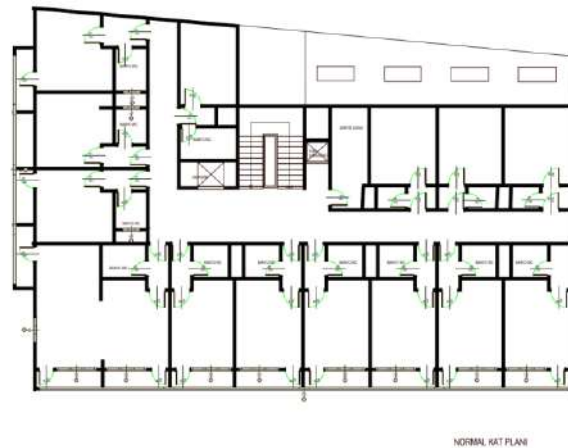
Fotoğraf 3.70. Hürriyet Caddesi Cephesi, 2020

Otelin sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle Gaziantep'in önemli modern mimarlık örneklerinden birisidir.

Yalın cephe çizgisi ve modüler bir cephe düzeni görülmektedir. Yapının işlevi cepheye yansıtılmıştır. Cephede yüzeyler yatayda 6 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Yüzeyle balkonların geri çekilmesi ile derinlik etkisi verilmiştir. Yatayda geometrik formlarla vurgu yapılmış, teras çatı kullanımıyla birlikte bu vurgu devam ettirilmiştir. Yapı kütle, yüzey ve plan kurgusuyla tipik bir modern mimarlık ürünleri arasında yer almaktadır. Otel odalarını balkonlarla cepheye yansıtan rasyonel çözümü bulunmaktadır. Odaların önündeki balkonlar aynı zamanda güneşe karşı koruyuculuk işlevi üstlenmiştir. Uluslararası Üslubun plan ve biçim çözümleri prizma üzerine kuruludur, vaziyet planlarında işlevsel geometrik elemanlar hakimdir, cephelerde yaygınlıkla ızgara sistemi (grid) kullanılmıştır. Bu eğilimin Gaziantep'teki yetkin örneklerinden birisi Kaleli Otel'dir.

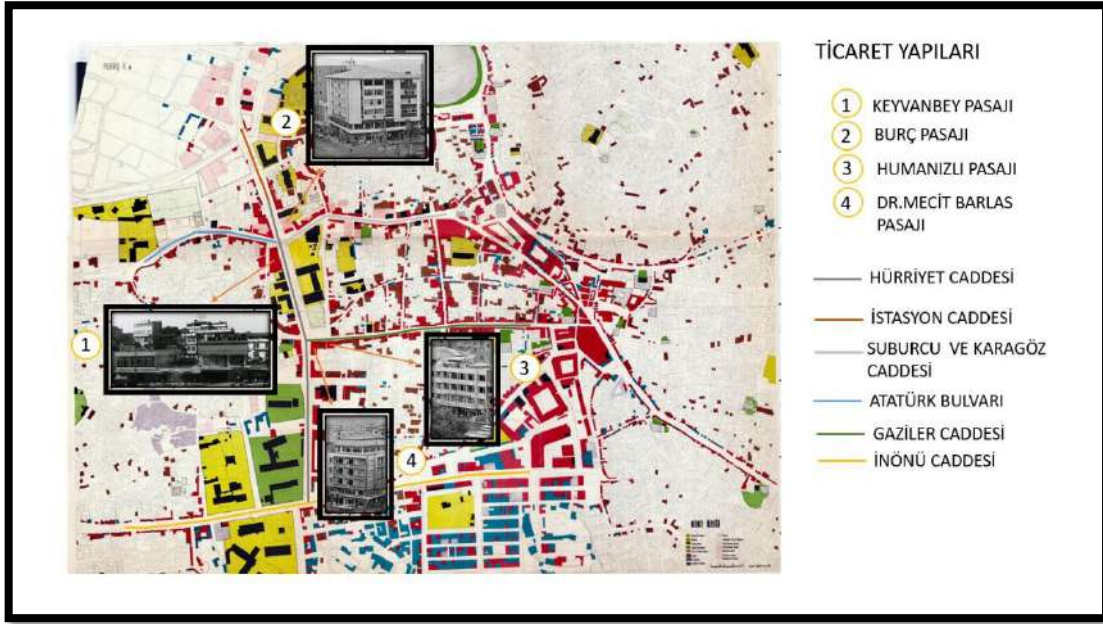
Şekil 3.66. Kaleli Otel Zemin Kat Planı (29.06.1977 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı İlave İnşaat Projesi referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

Şekil 3.67. Kaleli Otel Normal Kat Planı (29.06.1977 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Normal Kat Planı İlave İnşaat Projesi referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.5. Ticaret Yapıları

Gaziantep'te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.68.) da bulunan Keyvanbey Pasajı Binası, Burç Pasajı, Humanızlı Pasajı, Dr. Mecit Barlas Pasajı modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Bu ticaret yapıları 1950-1970 tarihleri arasında inşa edilmişlerdir.

Şekil 3.68. Ticaret Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Kent Özeği Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan ticaret yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Hürriyet Caddesi, Suburcu Caddesi ve Gaziler Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Keyvanbey Pasajı Hürriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Burç Pasajı da yine o dönemde şehrin ana akslarından olan Suburcu Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Humanızlı Pasajı ve Dr. Mecit Barlas Pasajı ise yine şehrin ana akslardan olan Gaziler Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.5.1. Keyvanbey Pasajı

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Hürriyet Caddesi üzerinde 1068 nolu ada, 92 nolu parselde (Şekil 3.70.) bulunmaktadır. 1955 yılında yapılan Keyvanbey Vakfı'na ait olan Keyvanbey Pasajı (Fotoğraf 3.71.-3.72.) Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü tarafından 29.04.2015 tarih ve 1176 numaralı kararıyla tescillenmiştir. Yapı 2015 yılında başlayan ve 7 ay süren bir tadilatın geçirilerek güçlendirilmiş ve cephesi yenilenmiştir (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020).

Şekil 3.69. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Keyvanbey Pasajı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.70. Uydu Görüntüsü, 2021 (Keyvanbey Pasajı (Web İletisi 105)).

Fotoğraf 3.71. 1960'lı yıllarda Keyvanbey Pasajı - Bilge Kazaz arşivi

Fotoğraf 3.72. Restorasyon sonrası Keyvanbey Pasajı, 2020

Bina sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Birinci katta iki binayı birbirine bağlayan saçak kullanımıyla, cephesinde kullanılan cam detaylarıyla, üst katlarda binanın önünde cepheye yansıtılan taşıyıcı kolonlarıyla ve teras çatı kullanımıyla da kütle, yüzey ve plan kurgusu desteklenmektedir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile Türkiye’de modernlik arayışı döneminin izleri okunmaktadır.

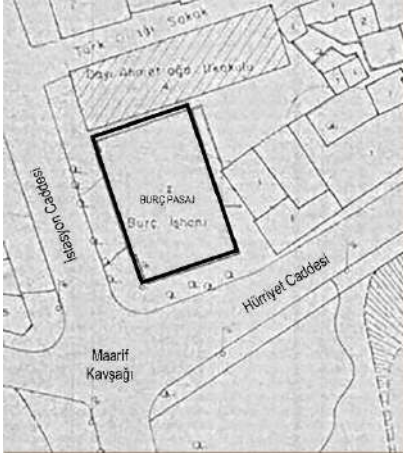
Şekil 3.71. Keyvanbey Pasajı Zemin Kat Planı (31.07.2015 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Güçlendirme Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

Şekil 3.72. Keyvanbey Pasajı 1. Kat Planı (31.07.2015 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki 1. Kat Güçlendirme Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.5.2. Burç Pasajı

Şahinbey İlçesi, Düğmeci Mahallesi, Suburcu Caddesi üzerinde 578 nolu ada, 108 nolu parselde (Şekil 3.74.) bulunmaktadır. 18.02.1965 tarihinde projesi mimar Tekin Dai tarafından çizilen ve ruhsatı alınan Burç Pasajı (Fotoğraf 3.73.) Ömer Köylüoğlu'na aittir. Zemin artı Birinci kat ve -1. Bodrum ve -2. Bodrum katı bulunmaktadır. Proje pasaj-kulüp-lokanta ve otel olarak çizilmiştir. Binaya 02.03.1977 tarihli ruhsatta zemin artı birinci kat üzerine 2.3.4.5. kat eklenmiştir (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Bina uzun yıllar Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası (Fotoğraf 3.74.) olarak kullanılmıştır. Bina hala aktif olarak kullanılmakta olup Gaziantep Barosu (Fotoğraf 3.75.) 'da binada bulunmaktadır.

Şekil 3.73. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Burç Pasajı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.74. Uydu Görüntüsü, 2021 (Burç Pasajı (Web İletisi 106)).

Fotoğraf 3.73. Binanın zemin artı 1 katlı hali-Kent Arşivi

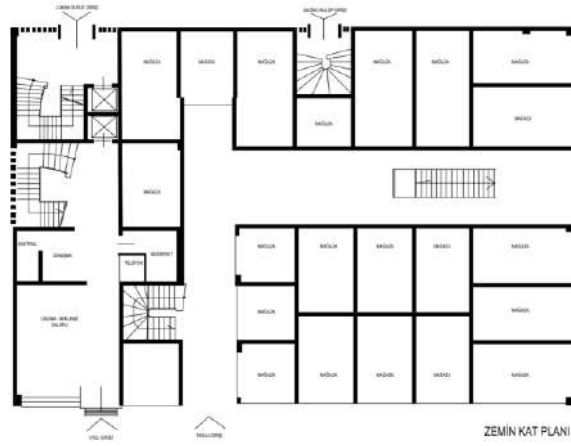
Fotoğraf 3.74. Binaya 4 kat eklendikten sonraki hali-Kent Arşivi

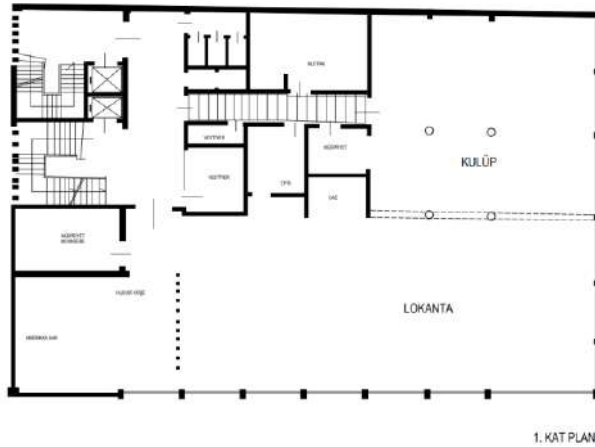
Fotoğraf 3.75. Maarif Kavşağından Görünüş, 2020

Bina 1965'te yapılan zemin artı 1 katlı halinde sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle, cephesinde kullanılan cam detaylarıyla, üst katta binanın taşıyıcı kolonlarının cepheye yansıtılması ve teras çatı kullanımıyla modern dönemin izlerini taşımaktadır. 1977 yılında eklenen katların tasarımı da binanın özgün haline saygı duyarak yapılmıştır. İlavelerden sonra çatı teras

çatı yerine kırma çatı olarak yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler ile Türkiye’de modernlik arayışının izleri okunmaktadır.

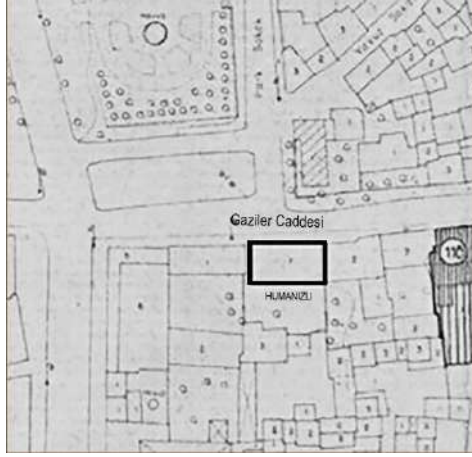
Şekil 3.75. Burç Pasajı Zemin Kat Planı (18.02.1965 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

Şekil 3.76. Burç Pasajı 1. Kat Planı (18.02.1965 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki 1. Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.5.3. Humanızlı Pasajı

Şahinbey İlçesi, Alaybey Mahallesi, Gaziler Caddesi üzerinde 892 nolu ada, 119 nolu parselde (Şekil 3.78.) bulunmaktadır. 07.09.1967 tarihinde inşaat ruhsatı alınmış yapı Ömer Humanızlı’ya aittir. Zemin artı 3 kattır. Çeşitli dükkân ve büroların bulunduğu pasaj (Fotoğraf 3.76.) 23 Temmuz 1998 yılında tadilat projesiyle iç duvarları yıkılarak tek bir mekân olarak mağazaya dönüştürülmüştür (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Cephesi de özgünlüğünü yitirerek giydirme cam cephe uygulaması yapılmıştır (Fotoğraf 3.77.).

Şekil 3.77. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Humanızlı Pasajı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.78. Uydu Görüntüsü, 2021 (Humanızlı Pasajı (Web İletisi 107)).

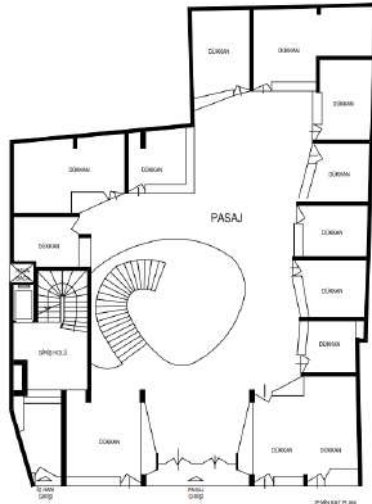

Fotoğraf 3.76. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Müdürlüğü Kent Arşivi Binanın özgün hali

Fotoğraf 3.77. Binanın güncel hali, 2020

Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılarından birisidir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy. modern mimarlığının izlerini taşımaktadır.

Şekil 3.79. Humanızlı Pasajı Zemin Kat Planı (29.03.1977 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

Şekil 3.80. Humanızlı Pasajı 1. Kat Planı (29.03.1977 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki 1. Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.5.4. Dr. Mecit Barlas Pasajı

Şahinbey İlçesi, Alaybey Mahallesi, Gaziler Caddesi üzerinde 892 nolu ada, 447 nolu parselde (Şekil 3.82.) bulunmaktadır. 04.07.1963 tarihinde ruhsatı alınan ve projesi çizilen Mecit Barlas pasajının (Fotoğraf 3.78.) mimarı Tekin Dai'dir. Pasaj-İşhanı ve Turistik otel olarak projelendirilen yapı zemin artı 4 katlıdır (Şahinbey Belediyesi Arşivi, 2020). Bina hala aktif olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 3.79.-3.80.).

Şekil 3.81. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Dr. Mecit Barlas Pasajı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.82. Uydu Görüntüsü, 2021 (Dr. Mecit Barlas Pasajı (Web İletisi 108)).

Fotoğraf 3.78. Dr. Mecit Barlas Pasajı, Kent Arşivi-Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Müdürlüğü

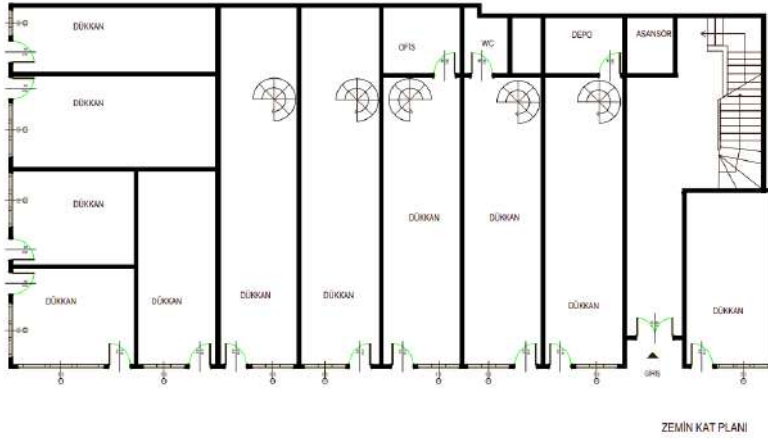

Fotoğraf 3.79. Dr. Mecit Barlas Pasajı, Gaziler Caddesi Cephesi, 2020

Fotoğraf 3.80. Dr. Mecit Barlas Pasajı Hürriyet Caddesi Cephesi, 2020

Binanın sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Cepheye yüzeyler normal katlarda 3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Kat hizaları ile de yatay etki artırılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, ritmik pencere kullanımıyla 20.yy. modern mimarlığının izleri okunmaktadır.

Şekil 3.83. Dr. Mecit Barlas Pasajı Zemin Kat Planı (04.07.1989 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

Şekil 3.84. Dr. Mecit Barlas Pasajı Normal Kat Planı (04.07.1989 yılında çizilmiş olan Şahinbey Belediyesi arşivindeki Normal Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şahinbey Belediye Arşivi, 2021)).

3.2.6. Eğitim Yapıları

Gaziantep'te 1969 yılı verilerine göre 7 tane ortaöğretim kurumu vardır (Tablo 3.2). Ayrıca 6 tane mesleki öğretim veren okul bulunmaktadır (Tablo 3.3.). Alan çalışması kapsamında Gaziantep Lisesi, Gaziantep Ticaret Lisesi, M. Rüştü Özel Sanat

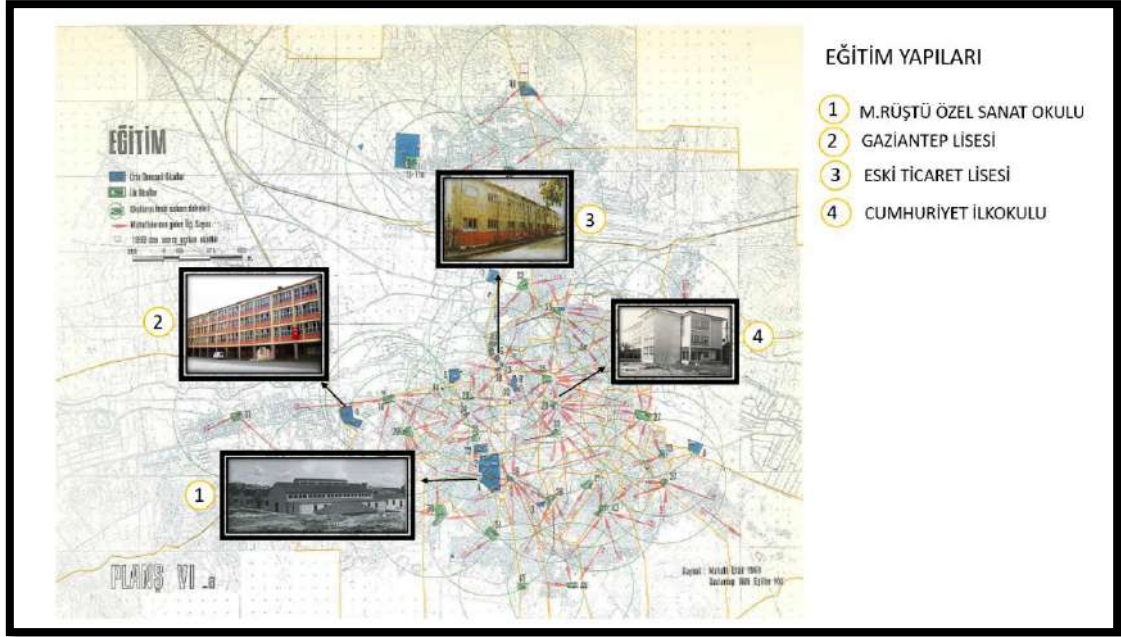
Okulu incelenmiştir. Gaziantep Lisesi 1933 yılında kurulmuştur. Gaziantep Ticaret Lisesi 1941-1942 ders döneminde öğretime açılmış 3 katlı betonarme binadır. M. Rüştü Özel Sanat Okulu 1942-1943 ders döneminde kurulmuş 4 katlı betonarme binadır. Erkek öğrencilerin bulunduğu bu okulda öğrencilerin çoğu yatılı okumaktadır (Kent Bütünü, 1972). Ayrıca çalışma kapsamında Kent Arşivinde görseli bulunan Cumhuriyet İlkokulu modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Eğitim Yapılarının 1969 Yılındaki Hali Şekil 3.85.'da görülmektedir.

Tablo 3.2. 1969 Yılı Gaziantep'te Bulunan Orta Öğretim Kurumları, (Kent Bütünü 1972 syf.64)

OKULUN ADI	Öğrenci Sayısı		Toplam	Öğretim Şekli	Derslik Sayısı	Öğretm. Sayısı	Yüz Ölçümü		Tevsil İmkânı
	Kız	Erkek					Bina M ²	Arsa M ²	
Gaziantep Lisesi	478	2143	2621	Çift	25	58	4300	20.000	Var
Gaziantep Kız Lisesi	1139	—	1139	Çift	28	39	867	6801.0	Var
Gaziantep Atatürk Lisesi	92	1527	1619	Çift	24	30	1017.0	12221	Var
Gaziantep Özel Koleji	169	295	464	Tek	23	39	852	3150	Yok
Gaziantep Devrim Orta okulu	92	740	832	Çift	25	39	245	371.0	Yok
Gaziantep Karşıyaka Orta O.	45	430	475	Çift		9	Körler okulunda tahsis edilmiştir		—
Gaziantep Körler Okulu	35	91	126	Tek	11	26	2500	10.500	Var
Toplam	2050	5226	7276		136	240	9781	53.443	

Tablo 3.3. 1969 Yılı Gaziantep'te Bulunan Mesleki Öğretim Kurumları, (Kent Bütünü 1972 syf.65)

Okulun Adı	Öğrenci Say.		Toplam	Öğretim Şekli	Derslik Sayısı	Öğretm. Sayısı	Yüz ölçümü		Tevsil İmkânı
	Kız	Erkek					Bina m ²	Arsa m ²	
Gaziantep Ticaret Lisesi	16	464	480	Tek	25	24	3700	9050	—
Gaziantep İmâm-Hatîp okulu	12	471	483	Tek	16	20	800	1880	Var
G. M. Rüştü Özel Sanat O.		370	370	Tek	18	30	9500	35.000	—
Gaziantep Öğretmen okulu	126	309	435	Tek	6	14	2000	5.000	—
Gaziantep Sağlık Kolej	149	—	149	Tek	5	15	2100	7.700	Var
G. Kız Enstitüsü (gündüz)	280	—	280	Tek	10	26	828.80	1762.72	—
G. Kız Enstitüsü (Akşam)	450	—	450				550	1915	
Toplam	1033	1614	2.647		83	129	19.479	62.308	

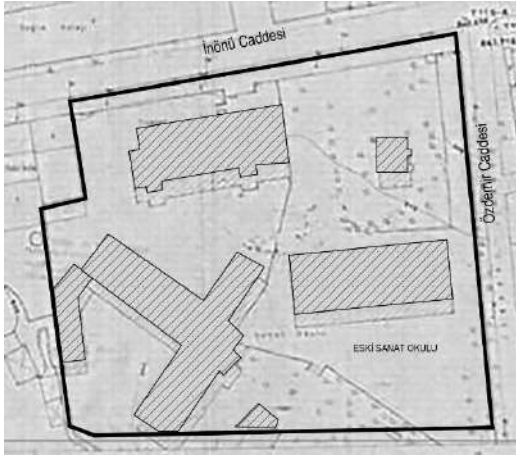
Şekil 3.85. Eğitim Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Eğitim Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan eğitim yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Özdemir Caddesi, İnönü Caddesi, İstasyon Caddesi ve Gaziler Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Eski Sanat Okulu Özdemir Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Gaziantep Lisesi yine o dönemde şehrin ana akslarından olan İnönü Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Eski Ticaret Lisesi ise yine şehrin ana akslardan olan İstasyon Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Cumhuriyet ilkokulu da Gaziler Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.6.1. Eski Sanat Okulu

Şahinbey İlçesi, Savcılı Mahallesi, Özdemir Caddesi üzerinde 2017 nolu ada, 44 nolu parselde (Şekil 3.87.) bulunmaktadır. Cumhuriyet dönemi eğitim kurumlarından biri olan Gaziantep Sanat Okulu (Fotoğraf 3.81.-3.82.), 40 dönüm arazi üzerine kurulu, sekiz adet binayı kapsayan bir alanda konumlanmaktadır. İlk olarak 1943 yılında Kırkayak semtindeki eski Tekel binasının yanında geniş bir dükkân da Metal İşleri ve Ağaç İşleri Atölyesi olarak faaliyete geçmiştir. 1944 yılında Amerikan Hastanesinin bitişiğindeki binada faaliyete geçmiş, iki yıla yakın bir zaman öğretimini burada sürdürürken ani bir yangın sonucu o yıllarda yapımı devam eden şimdiki okul binasına 1946 yılında taşınmıştır. 1967 yılında Mesleki ve Teknik Orta Öğretime büyük hizmetleri olan Mehmet Rüştü Uzel'in ismi okula (Fotoğraf 3.83.) verilmiştir (Web İletisi 109). Okula

1964 ve 1975 yıllarında yeni binalar yapılmıştır. Kuruma ait yapılar, Adana Kültür ve Tabiat Koruma Kurulu Müdürlüğü'nün 25-02-2010 tarihli, 191 no'lu kararıyla taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir (Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi, 2020).

Şekil 3.86. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Eski Sanat Okulu (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.87. Uydu Görüntüsü, 2021 (Mehmet Rüştü Uzel Okulu (Web İletisi 110)).

Fotoğraf 3.81. Sanat Okulunun C Bloğunun yapıldığı yıllardaki fotoğraf Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.82. Metal Atölyesi Görünüşü Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü Arşivi

Fotoğraf 3.83. Mehmet Rüştü Uzel Okulu, (Web İletisi 111)

Yapının C Blok olarak adlandırılan 1943 yılında yapılan atölyeler bloğu net dikdörtgenlerden oluşan bir ana bina ve o binaya bağlantılı 4 tane dikdörtgen plan

şemasıyla taraklı bir plan şemasına sahiptir. Yapı net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.

3.2.6.2. Gaziantep Lisesi

Şahinbey İlçesi, Bahçelievler Mahallesi, İnönü Caddesi üzerinde 1112 nolu ada, 73 nolu parselde (Şekil 3.89.) bulunmaktadır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer alan Eğitim Binası olarak planlanan Gaziantep Lisesi (Fotoğraf 3.84.-3.85.) 1950’li yıllarda inşa edilmiştir. Şehrin en önemli okulu olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Dört katlı betonarme binadır. Zaman içerisinde çürüyen ahşap pencerelerin PVC malzemeyle değiştirilmiştir. Ayrıca okulun avlusunda zamanla tahrip olan zemin malzemesi de yenilmiştir. Binanın yola bakan cephesi, yüzey yazılan bazı yazıları kapatmak için belli bir yüksekliğe kadar boyanmıştır. Taş yapının özelliğine dikkat etmeden zaman zaman bakım amaçlı da olsa çeşitli yanlış uygulamalar ve müdahaleler görülmektedir (Fotoğraf 3.86.) (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005).

Şekil 3.88. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Gaziantep Lisesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.89. Uydu Görüntüsü, 2021 (Gaziantep Lisesi (Web İletisi 112)).

Fotoğraf 3.84. Gaziantep Lisesi, Gaziantep
Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.85. Gaziantep Lisesi, (Web İletisi
113)

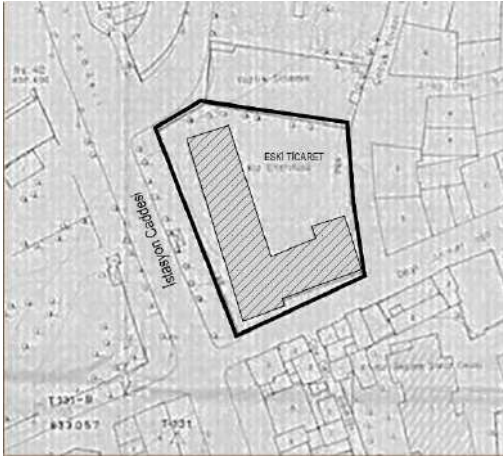
Fotoğraf 3.86. Gaziantep Lisesi, (Web İletisi 114)

Yapının zemin katı zemin katı pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmıştır. Zemin artı 3 kattan oluşan yapı net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır. Cephe üzerindeki taş kaplaması ve tekrarlanan pencereleriyle kolonatsız zemin kat üzerinde yükselen yapı geleneksel bir hava taşımaktadır. Yapı özgün haliyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin özelliklerini taşımaktadır. Zamanla yapılan müdahaleler yapının özgünlüğünü bozmuştur.

3.2.6.3. Eski Ticaret Lisesi

Şahinbey İlçesi, Seferpaşa Mahallesi, İstasyon Caddesi üzerinde 616 nolu ada, 2 nolu parselde (Şekil 3.91.) bulunmaktadır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer alan Eski Ticaret Lisesi (Fotoğraf 3.87.-3.88.) binası 1940 yılında silah altına alınan askerlerin elbise ve diğer giyeceklerini yetiştirmekte zorlanan dikim evlerine yardımcı olmak ve eleman yetiştirmek amacıyla Kız Sanat ve Akşam Sanat Okullarının açılması kararlaştırılmış ve Gaziantep'te günümüzde Ticaret Lisesi olarak bilinen Kız Sanat Okul 1941-1942 Eğitim ve Öğretim yılında hizmete başlamıştır. 1956 yılına kadar Kız Enstitüsü ve Akşam Sanat

Okulu olarak kullanılmıştır. 1970 yılında Ticaret Meslek Lisesine devredilmiş ve 1999 yılına kadar Lise olarak kullanılmıştır. 1999 yılından sonra üst katı Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne, alt katı ise Rehberlik Araştırma Merkezi ile Eğitim Araçları-Donatım Merkezi ve ASO Müdürlüğü hizmet binası (Fotoğraf 3.89.) olarak kullanılmaya başlanmış ve halen devam etmektedir. Yapı, L plan şemasında Eğitim Binasına uygun olarak tasarlanmıştır. Derslikler ve idari bölümler caddelere cepheli, arka cephe bahçe ve aktivite alanlarına yönelmiştir. Yapıda yörede kullanılan kesme taş uygulanmış, taş pencere söveleri ise binanın görünümünü kuvvetlendirmektedir. Geniş saçaklı bina ahşap çatılı ve çatı üzeri kiremitle örtülmüştür (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005). Yapı, Adana Kültür ve Tabiat Koruma Kurulu Müdürlüğü'nün 26-09-2007 tarihli, 3136 no'lu kararıyla taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir (Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi, 2020).

Şekil 3.90. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Kız Enstitüsü (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.91. Uydu Görüntüsü, 2021 (Eski Ticaret Lisesi (Web İletisi 115)).

Fotoğraf 3.87. Eski Ticaret Lisesi, Gaziantep Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.88. Eski Ticaret Lisesi, Gaziantep Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.89. Eski Ticaret Lisesi, İstasyon Caddesi Cephesi, 2020

Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Cephede kullanılan taş kaplamasıyla, geniş saçak kullanımıyla, tekrarlanan pencereleriyle ve anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

3.2.6.4. Cumhuriyet İlkokulu

Şahinbey İlçesi, İsmetpaşa Mahallesi, Gaziler Caddesi üzerinde 889 nolu ada, 36 nolu parselde (Şekil 3.93.) bulunmaktadır. Kent Arşivinde yapılan araştırmalarda Bilge Kazaz'ın 25 Aralık 1964 tarihli fotoğrafında tespit edilen Cumhuriyet İlkokulu (Fotoğraf 3.90.-3.91.) Gaziler Caddesinde bulunmaktadır.

Şekil 3.92. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Cumhuriyet İlkokulu (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.93. Uydu Görüntüsü, 2021 (Cumhuriyet İlkokulu (Web İletisi 116)).

Fotoğraf 3.90. Cumhuriyet İlkokulu, Kent Arşivi
Binanın özgün hali - 25 Aralık 1964

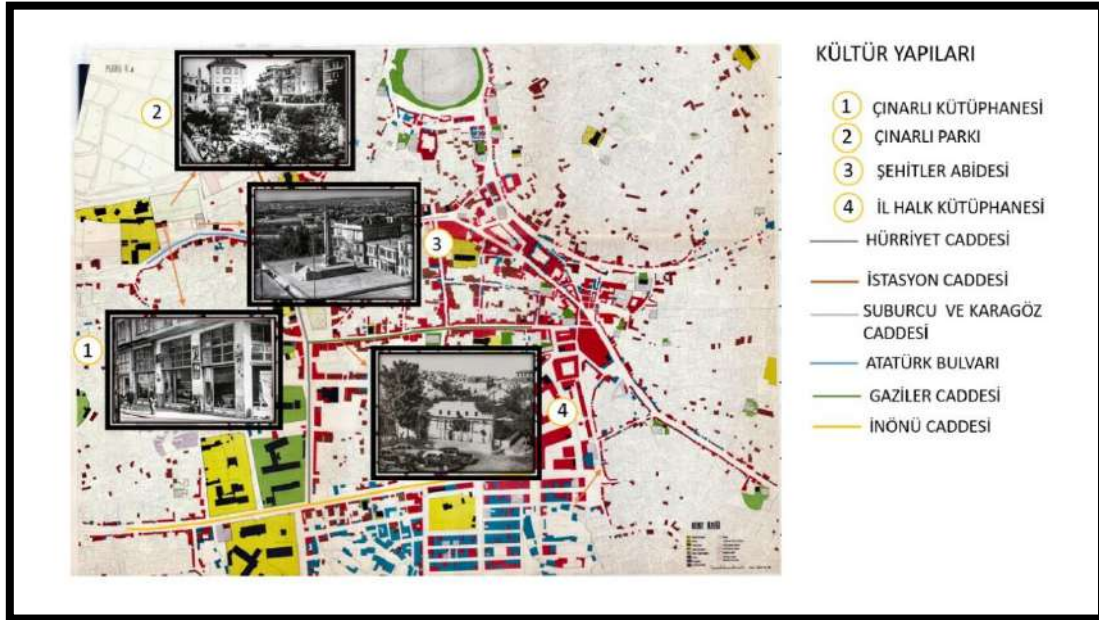

Fotoğraf 3.91. Cumhuriyet İlkokulu, Binanın
güncel hali, 2020

Binanın sade bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, beyaz renk kullanımı, girişin kolonlarla konsol olarak taşıtılması ile Türkiye’de modernlik arayışı döneminin izleri okunmaktadır.

3.2.7. Kültür Yapıları

Gaziantep’te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.94.) da bulunan Çınarlı Kütüphanesi, Çınarlı Parkı, Şehitler Abidesi, Gaziantep İl Halk Kütüphanesi modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Bu kültür yapıları 1930-1970 tarihleri arasında inşa edilmişlerdir.

Şekil 3.94. Kültür Yapılarının 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası’nın 1969 Yılındaki Kent Özeği Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan kültür yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Atatürk Bulvarı ve Gaziler Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Çınarlı Kütüphanesi, Çınarlı Parkı ve Şehitler Abidesi şehrin ana akslarından olan Atatürk Bulvarı üzerinde bulunmaktadır. İl Halk Kütüphanesi de yine ana akslardan olan Gaziler Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.7.1. Çınarlı Kütüphanesi

1950'lerde çocukların ders çalışmaları için her mahalleye bir kütüphane kurma amacıyla Mehmet Ali Budak'ın başkanlığını yaptığı Gaziantep'te Kütüphaneler Tesis ve Yaşatma Derneği'ndeki hayırsever Gaziantep'li seferber olmuşlar. Bu dernek 1953 yılında Atatürk Bulvarı üzerinde Şehitler Abidesi'nin karşısında Çınarlı Kütüphanesi (Fotoğraf 3.92.) adlı bir kütüphane açmıştır (Aktaran: Bozkurt, 2018).

Şekil 3.95. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Çınarlı Kütüphanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.96. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Çınarlı Kütüphanesi Arsası (Web İletisi 117)).

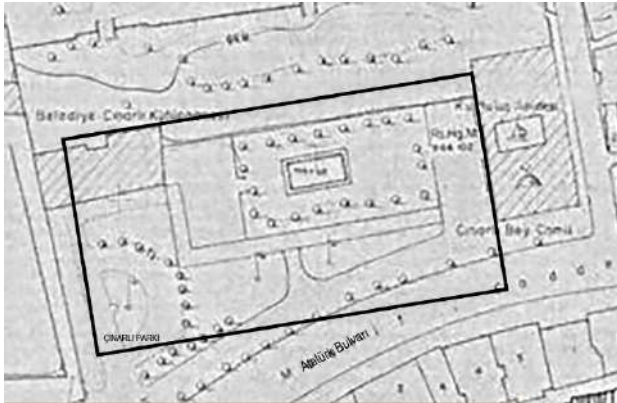

Fotoğraf 3.92. Çınarlı Kütüphanesi, Halit Ziya Biçer Arşivi

Çınarlı Parkı içerisinde yapılmış olan kütüphane dönemin ilk kütüphanelerinden birisidir. Dikdörtgen formu kütlesi, düzenli açıklıkları ile yalın cephe çizgili yüzeyi, net geometrik plan kullanımı mevcuttur.

3.2.7.2. Çınarlı Parkı

Çınarlı Parkı (Fotoğraf 3.93.-3.94.) Atatürk Bulvarında Şehitler Abidesi'nin yanında (Fotoğraf 3.97.) Gaziantep Valisi Niyazi Aras zamanında Yüksek Mimar ve Mühendis Saadettin Tuğrul Cemaligil'e yaptırılmıştır. Parkta belediye tarafından işletilen aile çay bahçesi bulunmaktadır (Fotoğraf 3.95.-3.96.). Günümüzde yerinde olmayan fakat ismi hala akıllarda olan ve yol tarif edilirken bahsedilen bir yerdir (Bozkurt, 2018). Park 1940'lı yıllarda yapılmıştır.

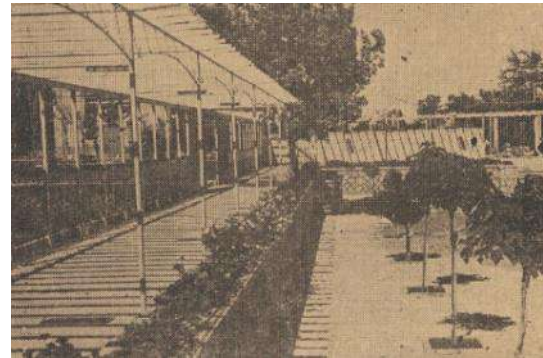
Şekil 3.97. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Çınarlı Parkı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

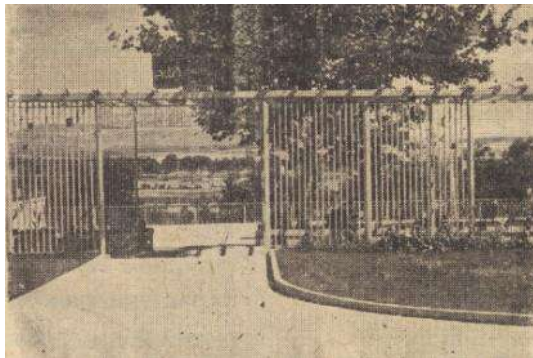
Şekil 3.98. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Çınarlı Parkı Arsası (Web İletisi 118)).

Fotoğraf 3.93. Yeni tanzim olan Çınarlı Parkta bir dinlenme köşesi Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:4 Sayı: 46 1961

Fotoğraf 3.94. Gaziantep'te yeni modern bir bahçe Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:4 Sayı: 47 1961

Fotoğraf 3.95. Çınarlı Aile Bahçesi giriş kapısından görünüş Gaziantep Kültür Dergisi Cilt:5 Sayı: 49 1962

Fotoğraf 3.96. Çınarlı aşağı park ve Elektrik Fabrikası 1951-Bilge Kazaz Arşivi

Fotoğraf 3.97. Çınarlı Parkı 1940'lar-Bilge Kazaz Arşivi

Lineer düzende tasarlanmış park yapıldığı dönemde kentlinin belleğinde yer etmiştir. Hala günümüzde yol tarif ederken kentlinin Çınarlı Parkını ismen kullandığı bilinmektedir. Gaziantep Modern Mimarlık dönemi eserleri arasındadır.

3.2.7.3. Şehitler Abidesi

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Atatürk Bulvarı üzerinde 1060 nolu ada, 1 nolu parselde (Şekil 3.100.) bulunmaktadır. 1935 yılında yapılmıştır. Şehitler Abidesinin (Fotoğraf 3.98.-3.99) yapımı için gerekli finansmanın bir kısmı düzenlenen kampanyalarla halktan toplanırken bir kısmı da İl Özel İdaresi ve Hamdi Kutlar'ın başkanlığını yaptığı belediye tarafından tamamlanmıştır (Aktaran: Bozkurt, 2018). Projesi mimar Saffet Sırrı Bilen tarafından çizilen Şehitler Abidesi (Fotoğraf 3.100.), taş ustası Ökkeş Kuranel tarafından yapılmıştır.

Şekil 3.99. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Şehitler Abidesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.100. Uydu Görüntüsü, 2021 (Şehitler Abidesi (Web İletisi 119)).

Fotoğraf 3.98. Şehitler Abidesi, Halit Ziya Bıçer Arşivi

Fotoğraf 3.99. Şehitler Abidesi, Kent Arşivi-Bilge Kazaz 1940

Fotoğraf 3.100. Şehitler Abidesi, (Web İletisi 120)

3.2.7.4. İl Halk Kütüphanesi

Şahinbey İlçesi, Çukur Mahallesi, Gaziler Caddesi üzerinde 564 nolu ada, 36 nolu parselde (Şekil 3.102.) bulunmaktadır. Tek katlı özgün bir bina olan Gaziantep İl Halk Kütüphanesi (Fotoğraf 3.101.-3.102) Gaziantep Belediye Başkanı Abdulkadir Batur(1950-1955) döneminde yaptırılarak hizmet vermeye başlamıştır (Bozkurt, 2018). Yapı günümüzde restore edilerek Türkiye Diyanet Vakfı Yayinevi olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 3.103.).

Şekil 3.101. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında İl Halk Kütüphanesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.102. Uydu Görüntüsü, 2021 (İl Halk Kütüphanesi (Web İletisi 121)).

Fotoğraf 3.101. İl Halk Kütüphanesi, Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.102. İl Halk Kütüphanesi, Halit Ziya Biçer Arşivi

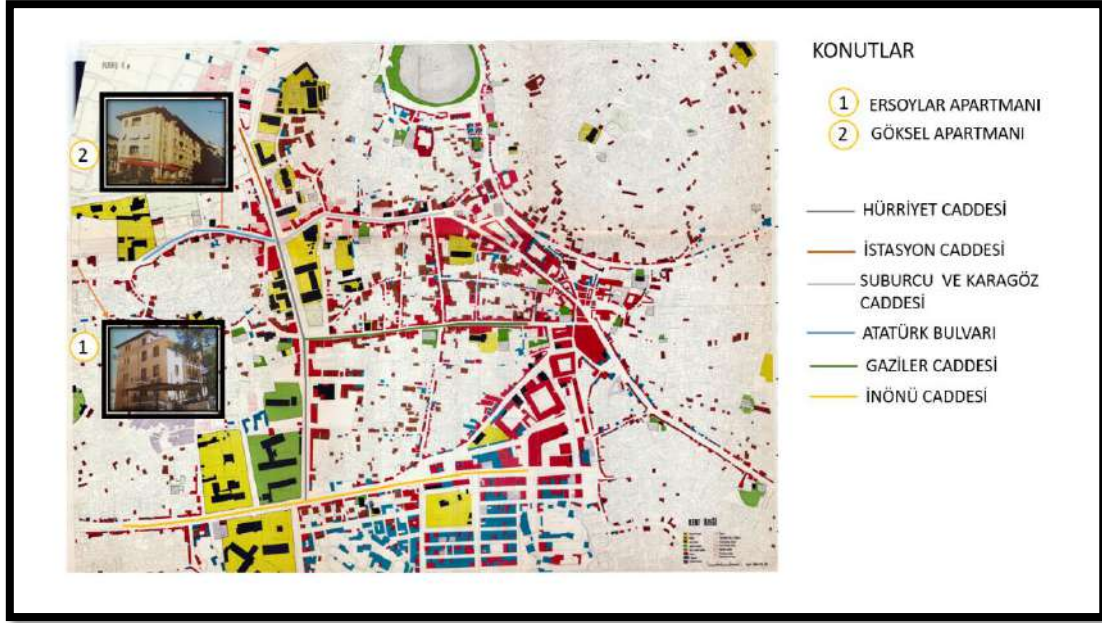

Fotoğraf 3.103. İl Halk Kütüphanesi Gaziler Caddesi Cephesi, 2020

Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Cephenin taş kaplaması, yatayda taş kaplamaların arasındaki yatay çizgilerle yatay etkisi artırılmıştır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

3.2.8. Konut Yapıları

Gaziantep'te 1969 yılı Kent Özeği Haritasında (Şekil 3.103.) da bulunan Ersoylar Apartmanı ve Göksel Apartmanı ile 1970'lerde yapılmış olan Bahar Apartmanı ve Öztin Apartmanı modern mimarlık bakış açısı ile incelenecektir. Bu konut yapıları 1940-1980 tarihleri arasında inşa edilmişlerdir.

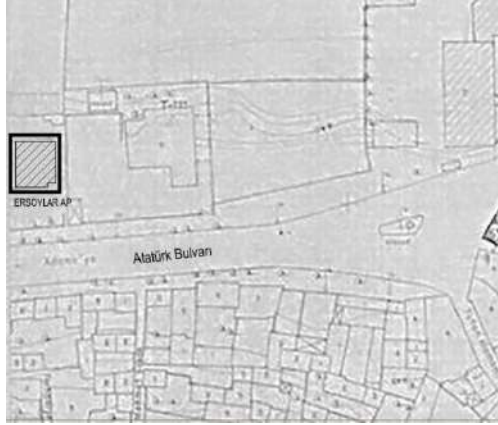
Şekil 3.103. Konutların 1969 Yılındaki Hali (İller Bankası'nın 1969 Yılındaki Kent Özeği Haritası Referans Alınarak Yazar Tarafından Oluşturulmuştur (Kent Bütünü,1972)).

Gaziantep Kent merkezinde öne çıkan Cumhuriyet Dönemi konut yapıları kentin o dönemde ana akslarından olan Atatürk Bulvarı üzerinde yoğunlaşmıştır. Ersoylar Apartmanı ve Göksel Apartmanı şehrin ana akslarından olan Atatürk Bulvarı üzerinde bulunmaktadır. 1970'lerde yapılmış olan Bahar Apartmanı ve Öztin Apartmanı şehrin çeperlerinde yapılmış olup Bahar Apartmanı İshak Rafet Isıtman Caddesinde, Öztin Apartmanı ise Fevzi Çakmak Bulvarı'nın paralelinde bulunan 16004. Sk üzerinde bulunmaktadır.

3.2.8.1. Ersoylar Apartmanı

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Atatürk Bulvarı üzerinde 1053 nolu ada, 25 nolu parselde (Şekil 3.105.) bulunmaktadır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer alan Ersoylar Apartmanı (Fotoğraf 3.104.-3.105.) bodrum ve 4 kattan oluşmaktadır. Yapım tarihi kesin bilinmemekle birlikte 1940'larda yapıldığı düşünülmektedir. Yapının ilk konumu konuttur. Yapının balkon ve pencerelerindeki ahşap ve demir işçiliği dikkati çekmektedir. Balkonlardaki ahşap kolonlar cepheye hareketlilik katmaktadır. Yapının döşemeleri ahşap duvarlarda düzgün kesme taş malzeme kullanılmıştır. Oturtma çatısı geniş saçaklı düzenlenmiştir. 2002 yılında restorasyonu tamamlanarak restoran olarak kullanılmaya başlamıştır (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005). Mado'nun kullandığı binanın adı Mado

ile özdeşleşerek Ersoylar Mado binası olarak anılmaya başlamıştır (Fotoğraf 3.106.-3.107.).

Şekil 3.104. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Ersoylar Apartmanı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.105. Uydu Görüntüsü, 2021 (Ersoylar Apartmanı (Web İletisi 122)).

Fotoğraf 3.104. Ersoylar Apartmanı, Gaziantep Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.105. Ersoylar Apartmanı, Gaziantep Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.106. Ersoylar Apartmanı Atatürk Bulvarı Cephesi, 2020

Fotoğraf 3.107. Ersoylar Apartmanı Atatürk Bulvarı Cephesi, 2020

Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Balkonlarda kullanılan kolonlarla cephede düşey etki oluşturulmuştur. Anıtsal

görünümüyle, cephedeki kullanılan taş kaplamasıyla, geniş saçak kullanımıyla ve tekrarlanan pencereleriyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

3.2.8.2. Göksel Apartmanı

Şahinbey İlçesi, Bey Mahallesi, Atatürk Bulvarı üzerinde 1065 nolu ada, 74 nolu parselde (Şekil 3.107.) bulunmaktadır. 2005 yılında yayınlanan Gaziantep Kültür Envanteri kitabında Cumhuriyet dönemi yapılarının içerisinde yer alan Göksel Apartmanı (Fotoğraf 3.108.-3.109.) zemin artı 3 kattan oluşmaktadır. Zemin kat ticari olarak kullanılmakta olup, üst katlar ticari artı konut olarak kullanılmaktadır. Yapım tarihi kesin bilinmemekle birlikte 1940'larda yapıldığı düşünülmektedir. Düzgün kesme taştan yapılan bina dikdörtgen planlıdır. Pencereler düz atkılı ve sokak cephelerinde iç balkonlar oluşturulmuştur. Cumhuriyet dönemi yapılarında görülen geniş çatı uygulaması Göksel Apartmanında (Fotoğraf 3.110.) da uygulanmıştır. Oturma çatı üzerinde taş bacalar vardır. Yapı eski kent dokusunda dikkat çeken özgün bir binadır (Gaziantep Kültür Envanteri, 2005).

Şekil 3.106. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Göksel Apartmanı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.107. Uydu Görüntüsü, 2021 (Göksel Apartmanı (Web İletisi 123)).

Fotoğraf 3.108. Göksel Apartmanı, Çınarlı Aile Çay Bahçesinde görülen Göksel Apartmanı 1960'lar Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.109. Göksel Apartmanı, Gaziantep Kültür Envanteri 2005

Fotoğraf 3.110. Göksel Apartmanı Atatürk Bulvarı Cephesi, 2020

Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Net geometrik formu ve tam tekrar pencereleri bulunmaktadır. Yapının cephesinde kullanılan düzgün kesme taş ile anıtsal görünümü pekiştirilmiştir. Geniş saçak kullanımı, cephedeki taş kaplamasıyla, tekrarlanan pencereleriyle yapı Gaziantep kent merkezindeki 2. Ulusal Mimarlık dönemi örnekleri arasındadır.

3.2.8.3. Bahar Apartmanı

Yapı güncel olarak Şehitkamil İlçesi, Sarıgüllük Mahallesi, 35 Pafta 327 Ada 67 numaralı parselde (Şekil 3.108.) bulunmaktadır. Ruhsatı alındığı tarihte Akyol mahallesi 35 Pafta 1815 Ada 67 numaralı parselde bulunan Bahar Apartmanı Türkan Özkırmaz'a aittir. Zemin artı dört kattan oluşmaktadır. Bir katta üç daire bulunmaktadır. Daireler 3+1 plan tipindedir. Mimarı Ömer Buharalı'dır. 24 Eylül 1977 yılında projesi çizilerek ruhsat alınmıştır (Şehitkamil Belediyesi Arşivi, 2018).

Şekil 3.108. Uydu Görüntüsü, 2022 (Bahar Apartmanı (Web İletisi 124)).

Fotoğraf 3.111. Bahar Apartmanı, 2018

Binanın sade, bezemesiz bir cephe karakteri vardır. Net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Cepheye yüzeyler normal katlarda 4 adet dikdörtgenler prizmasından oluşmaktadır. Yapının ön ve arka cepheleri simetrik bir düzene sahiptir. Ön cephede pencere dizileri, normal katlarda boydan boya uzanan balkon, parapet duvarları ve dar saçak silmesiyle yatay etki artırılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, ritmik pencere kullanımıyla Türkiye’de modernlik arayışı döneminin izleri okunmaktadır.

Şekil 3.109. Bahar Apartmanı Zemin Kat Planı (24.09.1977 yılında çizilmiş olan Şehitkamil Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şehitkamil Belediye Arşivi, 2018)).

Şekil 3.110. Bahar Apartmanı Normal Kat Planı (24.09.1977 yılında çizilmiş olan Şehitkamil Belediyesi arşivindeki Normal Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şehitkamil Belediye Arşivi, 2018)).

3.2.8.4. Öztin Apartmanı

Yapı güncel olarak Şehitkamil İlçesi, Değirmiş Mahallesi, 18 Pafta 386 Ada 147 numaralı parselde (Şekil 3.111.) bulunmaktadır. Ruhsatı alındığı tarihte Akyol mahallesi 18 Pafta 1948 Ada 147 numaralı parselde bulunan Öztin Apartmanı Mehmet

Nuri Öztin'e aittir. Zemin artı üç kattan oluşmaktadır. Bir katta üç daire bulunmaktadır. Daireler 3+1 plan tipindedir. İnşaat Mühendisi Yusuf Yanar'dır. 07.06.1978 yılında projesi çizilerek ruhsat alınmıştır (Şehitkamil Belediyesi Arşivi, 2018).

Şekil 3.111. Uydu Görüntüsü, 2022 (Öztin Apartmanı (Web İletisi 125)).

Fotoğraf 3.112. Öztin Apartmanı ,2018

Dikdörtgen plan şeması, geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereleri ile modern görünümlü yapılarından birisidir. Yapıda sade ve bezemesiz bir cephe karakteri bulunmaktadır. Yapıldığı döneme göre sadeliğin ön plana çıktığı ve daha basit formların kullanıldığı yapılardan birisi olmuştur. Net geometrik biçimlenişi ve yüzeyleşen cepheleriyle Türkiye'de modernlik arayışı döneminin izlerini taşımaktadır.

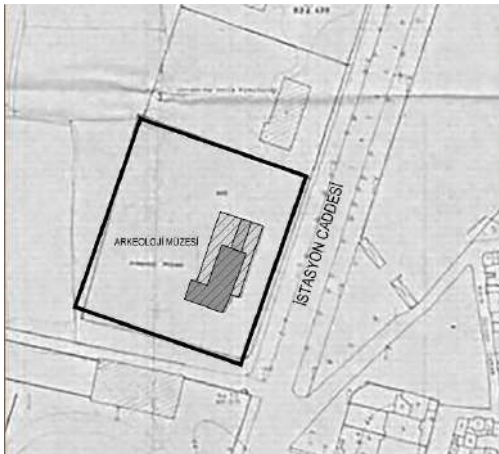

Şekil 3.112. Öztin Apartmanı Zemin Kat Planı (07.06.1978 yılında çizilmiş olan Şehitkamil Belediyesi arşivindeki Zemin Kat Planı referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir (Şehitkamil Belediye Arşivi, 2018)).

Arkeoloji Müzesi, Fuar Alanı ve Fuar Sergi Sarayı Binası İstasyon Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

3.2.9.1. Etnografya ve Arkeoloji Müzesi

Şehitkamil İlçesi, İncilipınar Mahallesi, İstasyon Caddesi üzerinde 626 nolu ada, 89 nolu parselde (Şekil 3.116.) bulunmaktadır. 1969 yılında tamamlanan bina (Fotoğraf 3.111.-3.112.) da depolarda saklanan değerli eserler ve mozaikler de teşhir edilme imkânı bulmuştur (Aktaran: Bozkurt, 2018). Yaklaşık 45 yıldır Gaziantep ve çevresinden çıkarılmış eserlerin sergilendiği müze binasının yapımında müze müdürü Sebahat Göğüş ve Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş'ün büyük emekleri olmuştur (Bozkurt, 2018). 2000lerden itibaren Zeugma Antik Kenti'nde yapılan kazılarda çıkartılan mozaiklerin sergilenmesi için 2005 yılında müzenin yanına ek bir bina yapılmıştır (Fotoğraf 3.114.) (Aktaran: Bozkurt, 2018). Bina günümüzde de aktif olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 3.113.).

Şekil 3.115. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Arkeoloji Müzesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.116. Uydu Görüntüsü, 2021 (Etnografya ve Arkeoloji Müzesi (Web İletisi 126)).

Fotoğraf 3.113. Etnografya ve Arkeoloji Müzesi, Halit Ziya Biçer Arşivi

Fotoğraf 3.114. Etnografya ve Arkeoloji Müzesi, Sıtkı Severoğlu Arşivi

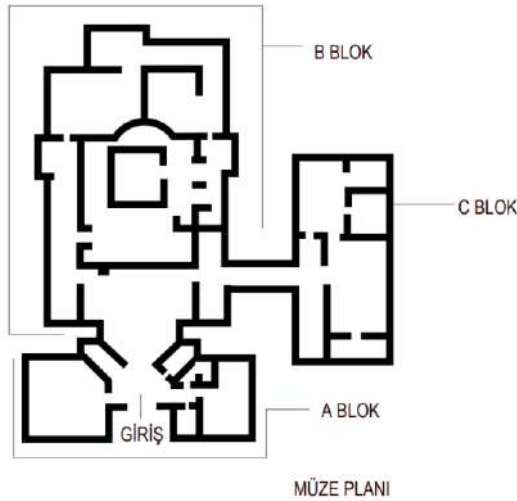

Fotoğraf 3.115. Müze Binası, 2020

Fotoğraf 3.116. Ek yapılan Müze Binası, 2020

Dar kenarlı plan kullanımı, dikdörtgenler prizması ve cephede tam tekrar yüzeyleri bulunmaktadır. Giriş saçağının kolonlarla taşınması ve uzun cephede kolonlarla taşınan kat hizasındaki s şeklindeki kat silmesiyle rasyonalist anlayıştan farklı bir özellik göstermektedir.

Şekil 3.117. Etnografya ve Arkeoloji Müze Planı
(Müzenin duvarında çizilmiş olan plan referans alınarak yazar tarafından çizilmiştir, 2020).

3.2.9.2. Fuar Alanı

Şehitkamil İlçesi, Yaprak Mahallesi, İstasyon Caddesi üzerinde 5020 nolu ada, 2-3 nolu parselde (Şekil 3.119.) bulunmaktadır. 1960'lardan itibaren hızlı bir gelişme gösteren Gaziantep sanayisinin ürettiği el işlerini, zirai mahsulleri, yurt içinden ve dışından gelecek iş adamlarına sergilemek ve tanıtma ihtiyacı oluşmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda Gaziantep Belediyesi ve Türkiye Odalar Birliği ve Ticaret Odası'nın iş birliğiyle 1973'te Gaziantep Fuar Alanı (Fotoğraf 3.115.-3.116.) hizmete açılmıştır (Aktaran: Bozkurt, 2018). Yaklaşık 50 bin metre karelik alanda sergi salonu, nikah

salonu, restoranlar, çocuk bahçesi, çiçek parkları, havuzlar, pavyon, gazinolar, çay bahçeleri ve reklam panoları gibi kısımlar yapılmıştır (Bozkurt, 2018).

Şekil 3.118. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Fuar Sahası (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.119. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Gaziantep Fuar Alanı (Web İletisi 127)).

Fotoğraf 3.117. Fuar Alanı, Kent Arşivi

Fotoğraf 3.118. Fuar Alanı, Sıtkı Severoğlu Arşivi

3.2.9.3. Fuar Sergi Sarayı

Şehitkamil İlçesi, Yaprak Mahallesi, İstasyon Caddesi üzerinde 5020 nolu ada, 2-3 nolu parselde (Şekil 3.121.) bulunmaktadır. Gaziantep Kültür Dergisinin 10.Cilt Mart 1967 yılındaki sayısında Gaziantep Belediyesinin programına yer verilmiştir. Program dahilinde Fuar Sergi Sarayının (Fotoğraf 3.117.-3.118.) inşaatının ikmal, kapılarının tamamlanması ile elektrik tesisleri, park ve bahçe işlerinin yapılmasına yer verilmiş olup Sergi sarayının ihalesinin yapıldığının ve inşasına başlandığının notu düşülmüştür (Gaziantep Kültür Dergisi, 1967). Fuar alanı günümüzde ticari kaygılarla yok edilerek yerine Forum Gaziantep Alışveriş merkezi ve Novotel-İbis otel yapılmıştır.

Şekil 3.120. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 10.05.1966 1/1000 ölçekli İmar Planında Fuar Sergi Sarayı Binası yapılmadığı için görünmemektedir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi,2021).

Şekil 3.121. Uydu Görüntüsü, 2021 (Yıkılan Gaziantep Fuar Sergi Sarayı Yerine Yapılan Forum Gaziantep Alışveriş Merkezi ve Novotel-İbis Otel (Web İletisi 128)).

Fotoğraf 3.119. Fuar Sergi Sarayı, Sıtkı Severoğlu Arşivi

Fotoğraf 3.120. Fuar Sergi Sarayı, Halit Ziya Biçer Arşivi

Dikdörtgen bir plan şemasına sahip binanın zemin katı pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmıştır. Döneminin yeniliklerinden olan giydirme cephe ile yapılmıştır. Yapı kolonlar üzerinde yükselen tabanı, serbest biçimlendirilmiş çatı planı, ızgaralı cephesi ve geriye çekilmiş pencereleriyle eski kentin ortasına Uluslararası Üslubu getirmiştir. Gaziantep'te Uluslararası Üslubun önemli örneklerindedir.

3.3. Bulgular

Gaziantep kentindeki Modern Mimarlık eserlerinin incelenmesi kapsamında seçilen yapıların tümü 1930-1980 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu anlamda çalışmada öncelikli olarak modernizm ve modern mimarlık ele alınmıştır. Sonrasında Gaziantep kentinin Cumhuriyet sonrası dönemde yaşadığı gelişmeler öncelikli olarak imar planları üzerinden incelenmiştir. İmar planları doğrultusunda açılan veya genişletilen caddelerden

şehrin gelişimini etkileyen Hürriyet Caddesi, İstasyon Caddesi, Suburcu ve Karagöz Caddeleri, Atatürk Bulvarı, Gaziler Caddesi ve İnönü Caddesi üzerindeki 20.yy. da üretilen mimarlık ürünleri çalışma kapsamında incelenmiştir.

Bu cadde ve bulvarların üzerinde 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan modern mimarlık ürünleri belirlenmiştir. Yapılar işlevlerine göre; Sağlık yapıları, Kamu yapıları, Banka yapıları, Otel ve Sinema yapıları, Ticaret yapıları, Eğitim yapıları, Kültür yapıları, Konutlar, Fuar ve Müze yapıları olmak üzere 9 alt başlıkta gruplandırılmıştır. Bu alt başlıklarda toplam 41 tane modern dönem yapısı dönemin özellikleri bağlamında incelenmiştir. Tespit edilen yapılar modern mimarlığın kütle ve yüzey ilişkisi açısından değerlendirilmiştir. Yapıların kütle ve cepheleri üzerinden okumalar yapılarak yapıldıkları dönemlerle ilgili taşıdıkları özellikler belirlenmiştir. Yapıların günümüzdeki mevcut durumları tablolar halinde verilmiştir.

Sağlık yapıları olarak incelenen yapılardan Verem Hastanesi yıkılarak yerine Şahinbey İlçe Belediye binası yapılmış, Trahom Hastanesi yıkılmış yerine Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastane binası yapılmıştır. Devlet Hastanesi ile Doğum ve Çocuk Bakımevi Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak kullanılmaya devam etmektedir. Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi, ilk kuruluşunda Gaziantep-Şanlıurfa-Kahramanmaraş illeri ve bu illere bağlı yerleşim merkezlerinin Bölge Hastanesi olarak kullanılmış, sonrasında sırasıyla İşçi Sigortaları Gaziantep Hastanesi, Sosyal Sigortalar Kurumu Gaziantep Hastanesi isimleriyle hizmet vermiş ve son olarak Gaziantep 25 Aralık Devlet Hastanesi ismiyle hizmete devam etmektedir. Sağlık Yapılarının Günümüzdeki Durumları Tablo 3.4.'te görülmektedir.

Tablo 3.4. Sağlık Yapılarının Günümüzdeki Durumları

SAĞLIK YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
<p>Trahom Hastanesi 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır.</p>		Geometrik yapı kütlesi, Dikdörtgen prizmalardan oluşan yüzey, Cephe tam tekrar pencere düzeni ile oluşan plan,	Yapı yıkılmıştır . Yerine Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi yapılmıştır.
<p>Verem Hastanesi 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.</p>		Net geometrik şekillerden oluşan kütle, 3 adet dikdörtgen prizmasından oluşan yüzey, Balkonların geri çekilmesiyle oluşan gölgeli derin cephe ve kat hizaları ile oluşturulan yatay etkili plan,	Yapı 2006'da yıkılmıştır . Yerine Şahinbey İlçe Belediye binası yapılmıştır.
<p>Doğum ve Çocuk Bakımevi 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.</p>		Dikdörtgen prizmasından oluşan kütle, Net geometrik form ve cephe tam tekrar eden pencere yüzeyi, Net geometrik plan,	Yapı Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi A Blok ana binası olarak kullanılmaktadır.
<p>Devlet Hastanesi 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır.</p>		Sade ve bezemesiz malzeme ve renk seçimi, Yalın cephe çizgisi ile oluşan kütle, Basit ve geometrik (dikdörtgenler prizması) formlardan oluşan yüzey, Dar cepheli yatayda geometrik formlardan oluşan plan,	Yapı yıkılmıştır . Yerine Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi yapılmıştır.
<p>Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır.</p>		Sade malzeme seçimi ve geometrik şekillerden oluşan kütle, cephe 6 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan yüzey, Yüzeyle pencerelerin geri çekilmesiyle verilen derinlik etkisi, yatayda geometrik formlarla vurgu yapılan ve teras çatı kullanımı ile öne çıkan plan,	Yapı yıkılmıştır . Yerine Şahinbey Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi yapılmıştır.

Kamu yapıları kapsamında PTT Müdürlüğü, Çocuk Esirgeme Kurumu, Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası, Eski Adliye Binası ve SGK Binası olmak üzere 5 adet kamu yapısı incelenmiştir. Kamu yapılarından PTT Müdürlüğü, Çocuk Esirgeme Kurumu ve

Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası binaları yıkılmıştır. Eski Adliye Binası restore edilmiş, SGK Binası mevcut hali ile kullanıma devam etmektedir. Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası Şubat 2003'te yıkılmış ve aynı arsaya Met Gold Otel yapılmıştır. Çocuk Esirgeme Kurumu binası yıkılmıştır. PTT Müdürlüğü Binası yıkılmış ve yerine 1970'li yıllarda Gaziantep Telekom Müdürlüğü ve Çarşı PTT Müdürlüğü yapılmıştır. Eski Adliye Binası 2011 yılında Adalet Bakanlığı tarafından Bölge İdare Mahkemesi olarak kullanılmış, 2014 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesine tahsis edilen bina, koruma altında 2015 yılında restore edilmiş ve 2018 yılında 3.Katına Gaziantep Kent Arşivi açılmıştır. SGK Binası yapıldığı tarihten itibaren aynı amaçla kullanılmaya devam etmektedir. Kamu Yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.5.'te görülmektedir.

Tablo 3.5. Kamu Yapılarının günümüzdeki durumları

KAMU YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası Binası 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır.		Net geometrik formlu kütle, Dikdörtgenden oluşan ritmik pencere yüzeyi, Net dikdörtgen plan,	Yapı bir dönem İktisat Bankası tarafından kullanılmış olup Şubat 2003'te yıkılmıştır . Yerine Met Gold Otel yapılmıştır.
Eski Adliye Binası 1950'li yıllarda yapılmıştır.		Dikdörtgen formlu 3 adet yapıdan oluşan kütle, Betonarme karkas tekniğinde yapılan strüktürel modülasyon cephe yüzeyi, U şeklinde standart pencere ve avlulu plan,	Yapı 2014 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis edilmiş, 2015'te restore edilmiştir . Bina tescillidir.
PTT Müdürlüğü 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.		Dikdörtgenler prizmasından oluşan kütle, Tam tekrar pencerelerden oluşan yüzey, Dar kenarlı plan,	Yapı yıkılmıştır . Yerine 1970'li yıllarda Gaziantep Telekom Müdürlüğü ve Çarşı PTT Müdürlüğü binası yapılmıştır.
Çocuk Esirgeme Kurumu 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.		Dikdörtgenler prizmasından oluşan kütle, Net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeninden oluşan yüzey, Net dikdörtgen plan,	Yapı yıkılmıştır .
SGK Binası 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır.		Sade ve bezemesiz malzeme seçimi ve geometrik yapılardan oluşan kütle, Yalın cephe çizgisi ve modüler bir cephe düzeni ile yatayda 5 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan yüzey, Yatayda geometrik formlarla ve teras çatı kullanımıyla oluşan plan,	Bina yapıldığı tarihten itibaren SGK Binası olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Banka yapıları kapsamında 6 tane Banka Binası incelenmiştir. Bunlar Emlak Bankası, Merkez Bankası, Ziraat Bankası, İstanbul Bankası, Türk Ticaret Bankası ve Garanti Bankası binalarıdır. Banka yapılarından Emlak Bankası binasının cephesi büyük bir değişime uğramış, özgün yapısını kaybetmiş ve ticari amaçlı kullanılan bir yapıya

dönüştürülmüştür. Yine aynı şekilde Garanti Bankası Binası'nın da cephesi giydirme cephe ile kaplanmış ve ticari amaçlı kullanılan bir bina haline getirilmiştir. Yapımının ilk yıllarında Osmanlı Bankası olarak kullanılan Ziraat Bankası Binası günümüzde yine Ziraat Bankası olarak kullanılmaktadır. Bir bodrum kat, caddeden yükseltilmiş merdivenlerle çıkılan giriş katı ve 1 normal kattan oluşan Merkez Bankası'nın 1. Katı uzun yıllar lojman olarak kullanılmıştır. Sonrasında banka binası olarak hizmete alınmıştır. Binanın arkasına Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararı ile ek bina yapılmasına rağmen, bina günümüze kadar özgünlüğünü korumuştur. Restore edilen bina günümüzde de Merkez Bankası olarak kullanılmaktadır. Öncesinde İstanbul Bankası olarak kullanılan bina günümüzde ING Bank tarafından kullanılmaktadır. Türk Ticaret Bankası binası günümüzde Vakıf Katılım Bankası tarafından aynı amaçla kullanılmaktadır. Banka Yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.6.'da görülmektedir.

Tablo 3.6. Banka Yapılarının günümüzdeki durumları

BANKA YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Türk Ticaret Bankası 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.		Sade malzeme seçimi ve net geometrik yapılardan oluşan kütle, 3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan yüzey, Kat hizaları ile artırılan yatay etki, teras çatı kullanımlı plan,	Bina günümüzde Vakıf Katılım Bankası olarak aynı amaçla kullanılmaktadır.
Merkez Bankası 1956 yılında yapılmıştır.		Dikdörtgen formlu kütle, Dikdörtgen prizmadan oluşan yüzey, Düzenli açıklıklılarıyla tarihselci bir yaklaşıma ışık tutan plan,	Yapı günümüzde özgün haline uygun restore edilmiştir. Aktif bir şekilde Merkez Bankası olarak kullanılmaktadır. Bina tescillidir.
Emlak Bankası 1957 yılında yapılmıştır.		Sade ve süslemesiz malzeme seçimi ve net geometrik yapılardan oluşan kütle, Dikdörtgenler prizmasından oluşan yüzey, Yatay pencere etkili plan,	Yapının cephesi büyük bir değişime uğramış ve özgünlüğünü kaybetmiştir. Yapı günümüzde ticari amaçlı olarak kullanılmaktadır.
Ziraat Bankası 1960'lı yıllarda yapılmıştır.		3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan kütle, Balkonların geri çekilmesi ile oluşturulan bol gölgeli derin cephe etkili yüzey, Balkonlarda tam tekrar taşıyıcı elemanlarla yüzeyde dikey çizgilerle vurgulanan, kat hizaları ile yatay etkisi artırılan plan,	İlk yıllarda Osmanlı Bankası olarak kullanılan bina günümüzde Ziraat Bankası olarak kullanılmaktadır.
Garanti Bankası 1970'li yıllarda yapılmıştır.		Yapı bitişik nizam şeklinde yapılmıştır Net dikdörtgen formunda kütle, Yalnızca cephe çizgisi ve ritmik pencereler ile modern bir yüzey, Net geometrik biçimlenmiş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımlı plan,	Yapının dış cephesi giydirme cephe ile kaplanarak ticari amaçlı kullanılmaktadır.
İstanbul Bankası 1970'li yıllarda yapılmıştır.		Net dikdörtgen formlu kütle, Ritmik pencerelerden oluşan yüzey, Teras çatı kullanımlı, net geometrik biçimli plan,	Bina günümüzde ING Bank tarafından kullanılmaktadır.

Gaziantep kentinde otel ve sinema yapılarına baktığımızda, inceleme kapsamında Eti ve Arı sinemaları, Baklava Palas Oteli, Şehir Sineması, Yıldız Otel, Nakip Sinema Oteli ve Kaleli Otel binaları örnekleme olarak alınmıştır. Bölgede önemli bir yere sahip olan Gaziantep'te sanayideki gelişmeler neticesinde, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Mardin, Siirt gibi illerden de göç alan kentte artan nüfus beraberinde konaklama ve kısmen de olsa eğlence sektöründe hareketlenmeleri de beraberinde getirmiş ve bunun sonucunda da otel ve sinema alanında da yapıların yapılmasına adım atılmasını sağlamıştır. Ulaşımın yetersiz oluşu bu dönemlerde civar illerden gelenlerin konaklama zorunluluğunu ortaya çıkarmış ve o dönemde art arda oteller yapılmıştır. Ancak büyük alışveriş merkezlerinin açılması birçok sektörde olduğu gibi, Gaziantep'teki sinema sektörünü de etkilemiştir. Bunun sonucu olarak sinema salonları AVM'ler de küçük küçük ama çoklu salonlara dönüşmüş ve eskinin ihtişamlı ve kalabalık sinema salonları bir bir kapanmıştır.

Gaziantep'te 1940-1980'li yıllarda faaliyet gösteren Eti ve Arı Sinemaları, Şehir Sineması ve Nakipoğlu Sineması binaları talep olmadığından dolayı yıkılmış ve yerlerine başka yapılar yapılmıştır. Şehir Sinemasının yerine Şehir Pasajı ve İş Hanı yapılmıştır; Nakipoğlu Sineması ve Oteli belediye tarafından kamulaştırılmış ve imar düzenlemesi nedeniyle yıkılmıştır. Baklava Palas Oteli Maarif Kavşağı'nda yapılan düzenlemeler sonucunda değişikliğe uğramış ve 1991 yılında yapılan tadilatla küçültülmüştür. Yıldız Oteli yıkılmıştır. Kaleli Oteli hala faaliyetini sürdürmektedir. Otel ve Sinema yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.7.'de görülmektedir.

Tablo 3.7. Otel ve Sinema yapılarının günümüzdeki durumları

OTEL VE SİNEMA YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Nakipoğlu Sineması ve Otel 1945 yılında yapılmıştır.		Anıtsala yakın cepheli yüzey, Geniş saçak kullanımlı plan, Yapı ikinci ulusal Mimarlık Dönemi örneklerindedir.	Yapı 1995 yılında belediye tarafından kamulaştırılmış ve imar düzenlemeleri sebebiyle yıkılmıştır.
Yıldız Otel 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır.		Net geometrik Formdan oluşan kütle, İkinci katta yapılan çıkma, giriş saçığında kullanılan detayları yansıtan dikdörtgen yüzey, Ritmik pencereler ve kırma çatılı plan,	Yapı yıkılmıştır.
Şehir Sineması 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.		Cam cepheli yüzey, dairesel plan, Yapı modern dönemin ilk sinema yapılarındandır.	Bina yıkılmış ve yerine Şehir Pasajı ve İş Hanı yapılmıştır.
Baklava Palas Otel 1950'li yıllarda yapılmıştır.		Bulunduğu parselin biçimine uygun olarak tasarlanan irregular formlu kütle, net geometrik formlu, dikdörtgen ve ritmik pencereli yüzey, net geometrik biçimli, yüzeyleşen cephe, teras çatı kullanımlı plan	Yapı Maarif Kavşağı'nda yapılan düzenlemeler sonucunda şekil değiştirmiştir. 1991 yılında yapılan tadilatla küçültülmüştür.
Kaleli Otel 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır.		Sade malzeme seçimi ve geometrik yapılardan oluşan kütle, Yalın cephe çizgisi ve modüler cepheli yüzey, Balkonların geri çekilmesi ile verilen derinlik etkisi, teras çatı kullanımı ile oluşan plan,	Yapının cephesi tadilatından geçirilmiştir. Yapı hala aynı unvan ile hizmete devam etmektedir.
Etî ve Arı Sinemaları 1970'li yıllarda yapılmıştır.		Prizmaları parçalayan form kütle, Çıkmalarla ve geri çekilmelerle hareketlendirilen plan,	Sinema kapatılmış, sinemanın olduğu kat işyeri olarak kullanılmaktadır. Diğer katlar konut olarak kullanılmaktadır.

Civar illerin göç ettiği Gaziantep'te otellerin ve eğlence sektörünün gelişmesi bir yandan da kentteki ticareti de hareketlendirdi. Bunun sonucunda da kentte iş merkezleri ve pasajlar yapılanmaya başladı. Bu bağlamda kentteki ticari yapılardan Keyvanbey Pasajı, Burç Pasajı, Humanızlı Pasajı ve Dr. Mecit Barlas Pasajı modern Mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Ticari yapılardan Burç Pasajı uzun yıllar Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası olarak kullanılmıştır. Gaziantep Barosu'nun da bulunduğu bina aktif olarak hizmet vermektedir. Aktif olarak kullanılan bir başka ticari yapıda işhanı ve turistik otel olarak projelendirilen Dr. Mecit Barlas Pasajı'dır. Gaziantep kültür varlıklarını koruma Bölge Müdürlüğü tarafından 29 Nisan 2015 tarih ve 1176 numaralı kararı ile tescillenen Keyvanbey Pasajı tadilattan geçirilmiş ve cephesi yenilenmiştir. Ömer Humanızlı ya ait olan Humanızlı pasajının 1998 yılında iç duvarları yıkılmış ve tek bir mekân olarak mağazaya dönüştürülmüştür. Giydirme cam cephe uygulaması yapılan yapı ilk zamanki özgünlüğünü yitirmiştir. Ticaret yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.8.'de görülmektedir.

Tablo 3.8. Ticaret yapılarının günümüzdeki durumları

TİCARET YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
<p>Keyvanbey Pasajı 1955 yılında yapılmıştır.</p>		<p>Sade malzeme seçimi ve net geometrik yapılardan oluşan kütle, 1. katta 2 binayı birbirine bağlayan saçak kullanımı, cephede kullanılan cam detaylar, üst katlarda binanın önünde cepheye yansıtılan taşıyıcı kolonlar ile oluşan yüzey, Net geometrik şekilde biçimlenmiş teras çatı kullanımı ile oluşan plan</p>	<p>Yapı 2015 yılında tadilatın geçirilmiş ve cephesi yenilenerek restore edilmiştir. Yapı tescillidir.</p>
<p>Dr. Mecit Barlas Pasajı 1963 yılında yapılmıştır.</p>		<p>Sade ve bezemesiz malzeme kullanımı ve net geometrik yapılardan oluşan kütle, 3 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan kat hizaları ile yatay etki oluşturulmuş yüzey, Net geometrik şekilde biçimlenmiş ritmik pencere kullanımı ile oluşan plan,</p>	<p>Bina günümüzde aktif olarak kullanılmaktadır.</p>
<p>Burç Pasajı 1965 yılında yapılmıştır.</p>		<p>Zemin + 1 katlı net geometrik yapılardan oluşan kütle, Cam detaylar kullanılarak ve üst katlı binanın taşıyıcı kolonlarının cepheye yansıtılması ile oluşturulan yüzey, Teras çatı yerine kırma çatı olarak oluşturulan ve net geometrik biçimlenen plan,</p>	<p>Yapıya 1977 yılında ilave katlar eklenmiştir. Bina hala aktif olarak kullanılmaktadır.</p>
<p>Humanızlı Pasajı 1967 yılında yapılmıştır.</p>		<p>Net geometrik formlu kütle, Ritmik pencere kullanımı ile oluşan modern görümlü yüzey, Teras çatı kullanımı ve net dikdörtgen plan,</p>	<p>1998 yılında iç duvarlar yıkılmış, cepheye giydirme cam cephe uygulaması yapılmış, bina özgünlüğünü yitirmiştir.</p>

Bir yandan göç kaynaklı nüfus artışı, diğer yandan da sanayileşmenin ihtiyacı olan yetenekli ara eleman yetiştirme talebi eğitimin de ele alınmasını zorunlu bir hale getirmiş ve bunun gerçekleştirilmesi amacıyla Gaziantep kentinde ilk ve orta öğretim ile meslek liseleri açılmaya başlamıştır. Eğitim yapılarını incelemek için Gaziantep Lisesi, Eski Ticaret Lisesi, M. Rüştü Özel Sanat Okulu ve Cumhuriyet İlkokulu seçilmiştir. Cumhuriyet Dönemi eğitim kurumlarından olan ve 1943 yılında kırkayak semtindeki eski tekeli binasının yanındaki geniş bir dükkân da Metal İşleri ve Ağaç İşleri Atölyesi olarak hizmete giren Eski Sanat Okulu 1946 yılında şimdiki yerine taşınmış ve 1967 yılında adı Mehmet Rüştü Özel Sanat Okulu olarak değiştirilmiştir. 1950'li yıllarda yapılan ve şehrin en önemli okulu olan Gaziantep Lisesi ufak tadilatlar (ahşap pencerelerin PVC ile değiştirilmesi, zemin malzemeleri yenilenmesi gibi) geçirse de günümüzde hala önemini yitirmemiştir. Bu eğitim kurumlarından kullanım ve işlevsellik bakımından en çok değişime uğrayanı Eski Ticaret Lisesi olmuştur. Bina 1940 yılında askerlerin elbisesi ve diğer giyeceklerini yetiştirmekte zorlanan dikimevlerine destek olmak ve eleman yetiştirmek amacıyla Kız Sanat ve Akşam Sanat Okulu olarak hizmete girmiş, 1941-1942 eğitim ve öğretim yılında Kız Sanat Okulu olarak hizmet vermiş, 1956 yılına kadar Kız Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu olarak kullanılmıştır. Bina 1970 yılında Ticaret Meslek Lisesi'ne devredilmiş, 1999 yılına kadar lise olarak kullanılmıştır. 1999 yılından sonra üst katı Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, alt katı Rehberlik Araştırma Merkezi ile Eğitim Araçları Donatım Merkezi ve Akşam Sanat Okulu (ASO) Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmaya başlamış ve hala bu şekilde devam etmektedir. Gaziler Caddesi'nde ilköğretim binası olarak hizmete giren Cumhuriyet İlkokulu herhangi bir değişime uğramadan yine ilkokul olarak hizmete devam etmektedir. Eğitim yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.9.'da görülmektedir.

Tablo 3.9. Eğitim yapılarının günümüzdeki durumları

EĞİTİM YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Eski Ticaret Lisesi 1940 yılında yapılmıştır.		Dikdörtgen formunda kütle, Kesme taş uygulamalı, pencereleri taş söveli, derslikleri caddelere cepheli, arka cepheleri bahçe ve aktivite alanları olan yüzey, L tipi plan,	1999 yılından itibaren Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Rehberlik Araştırma Merkezi Eğitim Araçları Donatım Merkezi ve Aso Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır.
Eski Sanat Okulu 1943-1946 yılları arasında yapılmıştır.		Net geometrik dikdörtgenler prizmasından oluşan ana kütle, Net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeninden oluşan yüzey, Net dikdörtgen plan,	Binanın ismi 1967 yılında Mehmet Rüştü Özel Sanat Okulu olarak değiştirilmiş ve günümüzde aynı isimle kullanıma devam etmektedir.
Gaziantep Lisesi 1950'li yıllarda yapılmıştır.		Dikdörtgenler prizmasından oluşan kütle, Net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzenli yüzey, Net geometrik plan,	Günümüzde aynı isimle eğitim ve öğretime devam eden bina ufak tadilatlardan geçirilmiştir
Cumhuriyet İlkokulu 1964 yılında yapılmıştır.		Sade ve bezemesiz malzeme seçimi ve net geometrik yapılardan oluşan kütle, Net geometrik biçimlenme, girişin kolonlara konsol olarak taşınması ile oluşan yüzey, Net geometrik plan,	Bina günümüzde aynı amaçla kullanılmaktadır.

İnceleme kapsamına alınan kültür yapıları genellikle 1930 ila 1970 yılları arasında yapılmıştır. Bu kapsamda Çınarlı Kütüphanesi, Çınarlı Parkı, Şehitler Abidesi ve Gaziantep İl Halk Kütüphanesi modern mimarlık bakış açısı ile incelenmiştir. Kültür yapılarından her mahalleye bir kütüphane sloganı ile çocukların ders çalışması amacı ile yapılan Çınarlı Kütüphanesi ve Çınarlı Parkı yıkılmıştır. Çınarlı Parkı yıkılmasına rağmen insanların akıllarında yer almakta ve birbirlerine yol tarif ederken adı hala kullanılmaktadır. 1920-1921 yıllarında Gaziantep'te Kurtuluş için mücadele eden 6317

şehit adına, Kurtuluş Savaşı'nda Çınarlı (Arıburnu) cephesi olarak bilinen yerdeki Çınarlı caminin üst kısmında yapılan Şehitler Abidesi'nin mezarlık kısmı restore edilmiş, duvarlarına Kurtuluş Savaşı'nı anlatan isimler konulmuş, yazılar yazılmıştır. Şehitler Abidesi günümüze ulaşan yapılardandır. İl Halk Kütüphanesi de restore edilerek halen kullanıma devam edilmekte olan bir yapıdır. Kültür yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.10.'da görülmektedir.

Tablo 3.10. Kültür yapılarının günümüzdeki durumları

KÜLTÜR YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Şehitler Abidesi 1935 yılında yapılmıştır.		Şehitler Abidesi Gaziantep'in ilk modern eseridir.	Restore edilen abide günümüzde de ziyarete açıktır.
Çınarlı Parkı 1940'lı yıllarda yapılmıştır.		Lineer düzende tasarlanmış park yapıldığı dönemde kentlinin belleğinde yer etmiştir. Hala günümüzde yol taraf ederken kentlinin Çınarlı Parkını ismen kullandığı bilinmektedir. Gaziantep Modern Mimarlık dönemi eserleri arasındadır.	Park yıkılmıştır.
İl Halk Kütüphanesi 1950-1955 yılları arasında yapılmıştır.		Dikdörtgen formlu kütle, Düzenli açıklıkları ile yalın cephe çizgili yüzey, Net geometrik plan,	Yapı restore edilmiş ve günümüzde de halen kullanılmaktadır.
Çınarlı Kütüphanesi 1953 yılında yapılmıştır.		Çınarlı Parkı içerisinde yapılmış olan kütüphane dönemin ilk kütüphanelerinden birisidir. Dikdörtgen formlu kütle, Düzenli açıklıkları ile yalın cephe çizgili yüzey, Net geometrik plan,	Yapı yıkılmıştır.

Bu dönemde hızlı bir şekilde konutlaşmanın başladığı Gaziantep'te örnek olarak Ersoylar Apartmanı, Göksel Apartmanı, Bahar Apartmanı ve Öztin Apartmanı seçilmiştir. Yapım tarihi tam bilinmemekle birlikte 1940'lı yıllarda yapıldığı düşünülen Ersoylar Apartmanı ilk yapıldığı yıllarda konut olarak kullanılmış, 2002 yılında Restorasyonu tamamlanarak restoran olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yine 1940'lı yıllarda yapıldığı düşünülen Göksel Apartmanı zemin katı ticari amaçlı, üst katları ise hem ticari hem de konut olarak kullanılmaktadır. 1977 yılında yapılmış olan Bahar Apartmanı ile 1978'de yapılmış olan Öztin Apartmanı hala aynı işlevleriyle kullanılmaya devam etmektedir. Konut yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.11.'de görülmektedir.

Tablo 3.11. Konut yapılarının günümüzdeki durumları

KONUT YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Ersoylar Apartmanı 1940'lı yıllarda yapılmıştır.		Dikdörtgen formlu kütle, Balkon ve pencerelerde ahşap ve demir işçiliği, balkonlarda ahşap kolonların cepheye hareketlilik kattığı düzgün kesme taş kullanılan yüzey, Net geometrik plan, Anıtsal görünümü ile 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	İlk zamanlarda konut olarak kullanılan yapının, 2002 yılında restorasyonu yapılmıştır. Bina Mado tarafından kullanıldığı için Mado ile özdeşleşerek Ersoylar Mado olarak anılmaktadır.
Göksel Apartmanı 1940'lı yıllarda yapılmıştır.		Dikdörtgen formlu kütle, Düz hatlı pencere tasarımı, sokak cephelerinde geriye çekilmiş balkonlarla oluşan yüzey, Dikdörtgen plan,	Zemin kat ticari amaçlı, üst katlar ticari ve konut amaçlı kullanılmaktadır.
Bahar Apartmanı 1977 yılında yapılmıştır.		Net geometrik formlu kütle, 4 adet dikdörtgenler prizmasından oluşan kat hizaları ile yatay etki oluşturulmuş yüzey, Dikdörtgen plan,	Bina konut olarak kullanılmaya devam etmektedir.
Öztin Apartmanı 19778 yılında yapılmıştır.		Net dikdörtgen formlu kütle, Dikdörtgen, ritmik pencerelerden oluşan yüzey, Dikdörtgen plan, Türkiye'de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır.	Bina konut olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Son olarak, Gaziantep'te 1960-1970 tarihleri arasında yapılan fuarlar ve müzeler incelenmiştir. Gaziantep'te sanayinin hızla gelişmesi paralelinde fuar kültüründe de gelişmeler sağlanmıştır. Bu kapsamda, Etnografya ve Arkeoloji Müzesi, Fuar Alanı ve Fuar Sergi Sarayı binası incelenmiştir. Yapımı 1969 yılında tamamlanan ve Gaziantep ile

çevresinden çıkarılan eserlerin sergilendiği Etnografya ve Arkeoloji Müzesi aktif olarak kullanılmaktadır. Gaziantep sanayisinin ürettiği el işlerini zirai mamulleri, yurt içinden ve yurt dışından gelecek iş insanlarına sergilemek ve tanıtmaya amacıyla yapılan Fuar Alanı ve Fuar Sergi Sarayı ticari kaygılarla yok edilmiş ve yerine Forum Gaziantep Alışveriş Merkezi ve Novotel-İbis otelleri yapılmıştır. Fuar alanı ve müze yapılarının günümüzdeki durumları Tablo 3.12.'de görülmektedir.

Tablo 3.12. Fuar alanı ve müze yapılarının günümüzdeki durumları

FUAR ALANI VE MÜZE YAPILARI			
YAPININ ADI	YAPININ FOTOĞRAFI	YAPININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ	YAPININ GÜNCEL DURUMU
Fuar Sergi Sarayı 1967 yılında yapılmıştır.		Dikdörtgenler prizması şeklinde kütle, Pilotilerle yükseltilmiş zemin kat ve giydirme cepheli yüzey, Dikdörtgen plan,	Yapı yıkılmıştır . Yerine Forum AVM ve Novotel-İbis otelleri yapılmıştır.
Etnografya ve Arkeoloji Müzesi 1969 yılında yapılmıştır.		Dikdörtgen formulu kütle, Düz hatlı pencere tasarımı, sokak cephelerinde geriye çekilmiş balkonlarla oluşan yüzey, Dikdörtgen plan,	Yapı yanına ek bina yapılmıştır. Müze aktif olarak kullanılmaktadır.
Fuar Alanı 1973 yılında yapılmıştır.		Lineer düzende tasarlanmış fuar alanı yapıldığı dönemde kentlinin belleğinde yer etmiştir. Gaziantep Modern Mimarlık dönemi eserleri arasındadır.	Fuar alanı yıkılmıştır . Yerine Forum AVM ve Novotel-İbis otelleri yapılmıştır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye’de modern mimarlık dönemi içerisinde modern mimarlık ürünlerinin görüldüğü kentlerden birisi de Gaziantep’tir. Savaştan çıkmış olan Gaziantep kenti Cumhuriyetin kurulmasıyla beraber hızlı bir yapılanma süreci yaşamıştır. Bu süreci başlatan 1938’de Herman Jansen’in hazırladığı ilk imar planını olmuştur. Bu imar planıyla beraber kentin merkezinde hızlı bir yapılaşma başlamıştır. Yeni caddeler açılmış ve mevcut caddeler genişletilmiştir. Bu yaşanan gelişmelerle beraber Gaziantep’te 1940’lardan sonra birçok kamu binası, iş hanları, konut, ticaret yapıları inşa edilmiştir. Türkiye’de yaşanan modern mimarlık süreci Anadolu’ya gecikmeli gelmiş olsa da süreci yaşamıştır. Gaziantep’te modern mimarlık sürecini yaşayan kentlerden birisi olmuş ve birçok modern mimarlık ürününü bünyesinde barındırmıştır. Bu yapıların kimisi yıkılmış, kimisi özgünlüğünü kaybetmiş, kimisi ise restore edilerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu yapıların tespiti ve belgelenmesi mimarlık tarihi açısından önem taşımaktadır. Bu yapıların gelecek nesillere aktarımı kentin tarihi gelişimi açısından önemlidir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kentinde 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan 41 adet modern dönem yapısı incelenmiştir. Yapılar 9 alt başlıkta gruplandırılmıştır. Bu yapılardan 3 tane sağlık yapısı 1940-1970 yılları arasında Hürriyet Caddesi üzerinde yapılmıştır. 2 tane hastane de Fevzi Çakmak Bulvarı ve Yeşil Cami Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kamu yapıları ise 1940-1970 yılları arasında Hürriyet Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. 2 tane kamu yapısı da Derekenarı Caddesi ve Suburcu Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Banka yapıları da 1950-1970 yılları arasında Hürriyet Caddesi ve Karagöz Caddesi üzerinde inşa edilmiştir. Otel ve Sinema yapıları 1940-1970 yılları arasında Atatürk Bulvarı ve Suburcu Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. 1 tane otel yapısı da Hürriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Ticaret yapıları 1950-1970 yılları arasında Hürriyet Caddesi ve Gaziler Caddesi üzerinde yer almıştır. Eğitim yapıları 1940-1970 yılları arasında Özdemir Caddesi, İnönü Caddesi, Gaziler Caddesi İstasyon Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kültür yapıları 1930-1970 yılları arasında Atatürk Bulvarı ve Gaziler Caddesi üzerinde yapılmıştır. Konut yapılarından 2 tanesi 1940-1950 yılları arasında Atatürk Bulvarı üzerinde yoğunlaşmıştır. Sonraki dönemde yapılmış olan 2 tane konut yapısı şehrin çeperlerinde konumlanmıştır. Fuar Alanı ve Müze yapıları 1960-1980 yılları arasında İstasyon Caddesi üzerinde inşa edilmiştir.

Gaziantep’in en eski ve en önemli caddelerinden birisi Suburcu Caddesi olup 1960’lı yıllara kadar bu özelliğini devam ettirmiştir. Planlı dönemde ilk imarlaşma

faaliyetlerinin Hürriyet Caddesi üzerinde olması sebebi ile Gaziantep Kentindeki 1930-1980 yılları arasında yapılmış modern dönemin izlerini taşıyan yapılar, Hürriyet Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Eski Adliye Binası, eski P.T.T. Binası, Merkez Bankası ve Ziraat Bankası gibi birbiriyle uyumlu binaların yapılmasıyla şehrin önemli caddesi olma özelliğini Hürriyet caddesine vermiştir. 1960'lı yıllardan sonra şehrin en önemli caddesi Hürriyet Caddesi olmuştur. İncelenen birçok yapı Hürriyet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Yapıların geneline bakıldığında şehrin ana akslarının imar planları doğrultusunda açılan veya genişletilen Hürriyet Caddesi, Suburcu ve Karagöz Caddesi, Atatürk Bulvarı, İstasyon Caddesi, Gaziler Caddesi ve İnönü Caddeleri olduğu görülmektedir. Bu caddeler günümüzde hala aktifliğini korumaktadır. Bu caddeler Gaziantep kentinin merkezindeki önemli caddelerdir. Gaziantep kentinde modern mimarlık dönemi olarak adlandırdığımız 1930-1980 yılları arasında önemli yapılar bulunmaktadır. Bu yapıların tespiti ve gelecek kuşaklara aktarımı çalışmanın ulaşmak istediği asıl amacdır.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan sağlık yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.1.) 1940'lı yıllarda yapılmış olan Trahom Hastanesi ve 1950'li yıllarda yapılmış olan Doğum ve Çocuk Bakımevi binası ise net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile yapılmış ancak dönemin mimari eğilimlerinin gerisinde kalmıştır. 1960'lı yıllarda tasarlanan Devlet Hastanesi basit ve net geometrik formların kullanıldığı, kübik formların ve geometrik şekillerin ön plana çıktığı yapılardandır ve dönemin özelliklerini taşımaktadır. Bu yapılardan 1950'li yıllarda yapılmış olan Verem Hastanesi binası ve 1960'lı yıllarda yapılmış olan Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi binası sade malzeme seçimi, geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle, tam tekrar cephe karakteri ile Türkiye'deki Uluslararası Üslubun karakteristiklerini bünyesinde barındırmaktadır.

Tablo 4.1. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Sağlık Yapıları

	Verem Hastanesi	Trahom Hastanesi	Devlet Hastanesi	Doğum ve Çocuk Bakımevi	Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi
SAĞLIK YAPILARI					
	Yeşil Cami Caddesi üzerinde bulunan Verem Hastanesi 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cephe, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy modern mimarlığının izleri okunmaktadır.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan Trahom Hastanesi 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır. Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan Devlet Hastanesi 1962 yılında yapılmıştır. Devlet Hastanesi binası sade malzemeleri ve renk seçimi, yalın cephe çizgisi ve geometrilere oluşan kütle, işleve uygun pencereleriyle 20.yy modern mimarlık eserlerinden birisidir.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1957 yılında hizmete girmiştir. Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.	Fevzi Çakmak Bulvarı üzerinde yapı 1967 yılında hizmete girmiştir. Yapı kütle, yüzey ve plan kurgusuyla tipik bir modern mimarlık ürünleri arasında yer almaktadır. Odaların balkonlarla cepheye yansıtılan rasyonel çözümleri mevcuttur. Uluslararası üsluba uygun bir yapıdır.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan kamu yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.2.) 1940'lı yıllarda yapılmış olan Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası binası, 1950'li yıllarda yapılmış olan PTT Müdürlüğü binası ve 1950'li yıllarda yapılmış olan Çocuk Esirgeme Kurumu binası net dikdörtgen plan şeması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile yapılmıştır. Gaziantep kentinin ilk modern görünümlü yapıları olmuştur. 1950'li yıllarda yapılmış olan Eski Adliye binası ise anıtsal görünümü, tekrarlanan standart pencereleri ve avlulu plan düzeniyle 2. Ulusal mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır. 1966 yılında yapılmış olan S.G.K. binası zemin katın pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmasıyla yerden yükseltilmiş basit sade bir dikdörtgenler prizması ve geometrik bir kütle kullanımı ile Türkiye'de Uluslararası Üslubun özelliklerini taşımaktadır.

Tablo 4.2. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Kamu Yapıları

	PTT Müdürlüğü	Çocuk Esirgeme Kurumu	Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası	Eski Adliye Binası	S.G.K. Binası
KAMU YAPILARI					
	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır. Dar kenarlı plan kullanımı, dikdörtgenler prizması ve cephede tam tekrar yüzeyleri bulunmaktadır.	Derekenarı Caddesi üzerinde bulunan yapı 1951 yılında hizmete girmiştir. Net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.	Suburcu Caddesi üzerinde bulunan yapı 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır. Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik form ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile Gaziantep'in ilk modern görünümlü yapılarından birisidir.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1950'li yıllarda yapılmıştır. Anıtsal görünümü, tekrarlanan standart pencereleri ve avlulu plan düzeniyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1966 yılında yapılmıştır. Bina sade malzeme seçimi, geometrik yapıdan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir. Yalın cephe çizgisi ve modüler bir cephe düzeni görülmektedir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan banka yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.3.) 1956 yılında yapılmış olan Merkez Bankası binası tarihi

görünümü ve anıtsal yapısıyla 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır. 1957 yılında yapılmış olan Emlak Bankası ve 1960'lı yıllarda yapılmış olan Türk Ticaret Bankası binası plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye'de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır. 1960-1970 yılları arasında yapılmış olan İstanbul Bankası ve Garanti Bankası binaları net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılar arasındadır. 1960 'lı yıllarda yapılmış olan Ziraat Bankası binası Türkiye'de Uluslararası Üslubun izlerini taşımaktadır.

Tablo 4.3. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Banka Yapıları

	Emlak Bankası	Merkez Bankası	Ziraat Bankası	İstanbul Bankası	Türk Ticaret Bankası	Garanti Bankası
BANKA YAPILARI						
	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1957 yılında yapılmıştır. Bina sade malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1956 yılında yapılmıştır. Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihsel bir yaklaşımdadır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1960'lı yıllarda yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy modern mimarlığının izleri okunmaktadır.	Karagöz Caddesi üzerinde bulunan yapı 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy modern mimarlığının izlerini taşımaktadır.	Karagöz Caddesi üzerinde bulunan yapı 1960 yılında yapılmıştır. Bina sade malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir.	Karagöz Caddesi üzerinde bulunan yapı 1960-1970 yılları arasında yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ile 20.yy modern mimarlığının izlerini taşımaktadır.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan otel ve sinema yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.4.) modern dönemin ilk sinema yapılarından birisi olan Şehir Sineması binası 1951 yılında yapılmış ve yapıldığı dönemde çok görülmeyen bir yenilikle cephesi cam cephe uygulaması ile yapılmıştır. 1952 yılında yapılmış olan Baklava Palas Otel binası Gaziantep'te modern mimarlık ilkeleriyle tasarlanmış ilk örnekler arasında yer almaktadır. Yapı plan, kütle ve yüzey kurgusuyla Türkiye'de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır. 1940'lı yıllarda yapılmış olan Yıldız Otel ve 1945 yılında yapılmış olan Nakip Sineması ve Oteli kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereleriyle ve kullanılan kırma çatılarıyla 2. Ulusal Mimarlık dönemi örneklerindedir. 1964 yılında yapılmış olan Kaleli Otel binası Gaziantep'in Uluslararası Üslupla yapılmış yetkin örneklerinden birisidir. 1970'li yıllarda yapılmış olan Eti ve Arı Sinemaları binası Gaziantep'te postmodernizmin örnekleri arasındadır.

Tablo 4.4. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Otel ve Sinema Yapıları

	Eti ve Arı Sinemaları	Baklava Palas Otel	Şehir Sineması	Yıldız Otel	Nakip Sineması ve Oteli	Kaleli Otel
OTEL VE SINEMA YAPILARI						
	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1970'li yıllarda yapılmıştır. Yapının ilk başta dikkat çeken özelliği, prizmaları parçalayan formudur. Çıkarmalar ya da geri çekilmelerle kütle hareketlendirilmiş ve nihai form elde edilmiştir. Yapı geç modernizmin örneklerindedir.	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1952 yılında yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler, teras çatı kullanımı ile 20.yy modern mimarlığının izlerini taşımaktadır. Yapı Gaziantep modern mimarlığının ilk örneklerindedir.	Suburcu Caddesi üzerinde bulunan yapı 1951 yılında yapılmıştır. Yapı dairesel bir plan şemasına sahiptir. Cephesinde tamamen cam kullanılmıştır. Alışılmış pencere düzeninin aksine yapıldığı dönemde yeni bir deneyimle yapılmıştır. Modern dönemin ilk sinema yapılarındandır.	Suburcu Caddesi üzerinde bulunan yapı 1940-1950 yılları arasında yapılmıştır. Yapı net geometrik formu, ikinci katta yapılan çıkması, giriş saçığında kullanılan detayları, kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereleriyle ve kullanılan karma çatısıyla 2. Ulusal Mimarlık dönemi örneklerindedir.	Suburcu Caddesi üzerinde bulunan yapı 1945 yılında yapılmıştır. Binanın cephesinde anıtsala yaklaşan bir cephe kullanımı mevcuttur. Geniş saçak kullanımıyla da bu etki sürdürülmüştür. Yapı 2.Ulusal Mimarlık Dönemi örneklerindedir.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1964 yılında yapılmıştır. Yapı kütle, yüzey ve plan kurgusuyla tipik bir modern mimarlık ürünleri arasında yer almaktadır. Otel odalarını balkonlarla cepheye yansıtan rasyonel çözümlerle Gaziantep'te Uluslararası Üslubun önemli örneklerindedir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan ticaret yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.5.) 1955 yılında yapılmış olan Keyvanbey Pasajı binası ve 1965 yılında yapılmış olan Burç Pasajı binası yüzeyleşen cepheleri, teras çatı kullanımı ve beyaz renk ağırlıkta kullanımlarıyla Türkiye'de modernlik arayışı döneminin izlerini taşımaktadır. 1963 yılında yapılmış olan Dr. Mecit Barlas Pasajı ve 1967 yılında yapılmış olan Humanızlı Pasajı binası net geometrik biçimlenişleri, yüzeyleşen cepheleri ve ritmik pencere kullanımıyla 20.yy. modern mimarlığının izlerini taşımaktadırlar.

Tablo 4.5. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Ticaret Yapıları

	Keyvanbey Pasajı	Burç Pasajı	Humanızlı Pasajı	Dr. Mecit Barlas Pasajı
TİCARET YAPILARI				
	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1955 yılında yapılmıştır. Bina sade malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir.	Hürriyet Caddesi üzerinde bulunan yapı 1965 yılında yapılmıştır. Yapıda, net geometrik biçimleniş, yüzeyleşen cepheler ile 20.yy modern mimarlığının izleri okunmaktadır.	Gaziler Caddesi üzerinde bulunan yapı 1967 yılında yapılmıştır. Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılarından birisidir.	Gaziler Caddesi üzerinde bulunan yapı 1963 yılında yapılmıştır. Bina sade ve bezemesiz malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan eğitim yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.6.) 1942 yılında yapılmış olan Eski Ticaret Lisesi binası ve 1950'li yıllarda yapılmış olan Gaziantep Lisesi binasının özgün tasarımında cephedeki taş kaplaması ve tekrarlanan pencereleriyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin özelliklerini taşımaktadırlar. 1946 yılında yapımına başlanan Eski Sanat Okulu binası ve 1960'lı yıllarda yapılmış olan Cumhuriyet İlkokulu binası net dikdörtgen plan şeması, kütlede

dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile Türkiye’de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır.

Tablo 4.6. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Eğitim Yapıları

	Eski Sanat Okulu	Gaziantep Lisesi	Eski Ticaret Lisesi	Cumhuriyet İlkokulu
EĞİTİM YAPILARI				
	Özdemir Caddesi üzerinde bulunan yapı 1946 yılında yapılmıştır. Yapı net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.	İnönü Caddesi üzerinde bulunan yapı 1950’li yıllarda yapılmıştır. Zemin artı 3 kattan oluşan yapı net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik form ve cephede tam tekrar pencere düzeni ile dönemin özelliklerini taşımaktadır.	İstasyon Caddesi üzerinde bulunan yapı 1942 yılında yapılmıştır. Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarla tarihselci bir yaklaşımdadır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	Gaziler Caddesi üzerinde bulunan yapı 1960’lı yıllarda yapılmıştır. Bina sade malzeme seçimi, net geometrik yapılardan oluşan kütle ve yüzey ilişkisiyle modern mimarlık örneklerinden birisidir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan kültür yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.7.). 1935 yılında mimar projesiyle yapılmış ilk eser olan Şehitler Abidesi dönemin ilk modern yapılarından olmuştur. 1940’lı yıllarda yapılmış olan Çınarlı Parkı lineer düzende tasarlanmıştır. Yapıldığı dönemde kentlinin belleğinde yer etmiştir. 1953 yılında yapılmış ve dönemin ilk kütüphanelerinden birisi olan Çınarlı Kütüphanesi binasında dikdörtgen formlu kütle kullanımı, düzenli açıklıkları ile yalın cephe çizgili yüzeyi ve net geometrik plan kullanımı bulunmaktadır. 1950’li yıllarda yapılmış olan İl Halk Kütüphanesi binası anıtsal görünümüyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

Tablo 4.7. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Kültür Yapıları

	Çınarlı Kütüphanesi	Çınarlı Parkı	Şehitler Abidesi	İl Halk Kütüphanesi
KÜLTÜR YAPILARI				
	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1953 yılında yapılmıştır.	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan park 1940’lı yıllarda yapılmıştır.	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1935 yılında yapılmıştır. Mimar projesiyle yapılan ilk modern eserdir.	Gaziler Caddesi üzerinde bulunan yapı 1950’li yıllarda yapılmıştır. Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarla tarihselci bir yaklaşımdadır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan konut yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.8.) 1940'lı yıllarda yapılmış olan Ersoylar Apartmanı ve Göksel Apartmanı anıtsal görünümüyle, cephedeki kullanılan taş kaplamalarıyla, geniş saçak kullanımıyla ve tekrarlanan pencereleriyle 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır. 1970'li yıllarda yapılmış olan Bahar Apartmanı ve Öztin Apartmanı net dikdörtgen plan şeması, kütlede dikdörtgenler prizması, net geometrik formuyla Türkiye'de modernlik arayışı döneminin özelliklerini taşımaktadır.

Tablo 4.8. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Konut Yapıları

	Ersoylar Apartmanı	Göksel Apartmanı	Bahar Apartmanı	Öztin Apartmanı
KONUT YAPILARI				
	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1940'lı yıllarda yapılmıştır. Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan yapı 1940'lı yıllarda yapılmıştır. Yapı dikdörtgen formu ve düzenli açıklıklarıyla tarihselci bir yaklaşımdadır. Anıtsal görünümüyle de 2. Ulusal Mimarlık döneminin izlerini taşımaktadır.	İshak Rafet Isıtman Caddesi üzerinde bulunan yapı 1977 yılında yapılmıştır. Yapının ön ve arka cepheleri simetrik bir düzene sahiptir. Ön cephede pencere dizileri, normal katlarda boydan boya uzanan balkon, parapet duvarları ve dar saçak silmesiyle yatay etki artırılmıştır.	Fevzi Çakmak Bulvarı paralelinde 16004. sk. üzerinde bulunan yapı 1978 yılında yapılmıştır. Net dikdörtgen plan şeması, net geometrik formu ve kullanılan dikdörtgen, ritmik pencereler ile modern görünümlü yapılarından birisidir.

Çalışma kapsamında Gaziantep kent merkezinde yer alan fuar alanı ve müze yapıları incelendiğinde, (Tablo 4.9.) 1969 yılında yapılmış olan Etnografya ve Arkeoloji Müzesi dar kenarlı plan kullanımı, dikdörtgenler prizması ve cephede tam tekrar yüzeyleri bulunmaktadır. Giriş saçağının kolonlarla taşıılması ve uzun cephede kolonlarla taşınan kat hizasındaki s şeklindeki kat silmesiyle rasyonalist anlayıştan farklı bir özellik göstermektedir. 1960'lı yıllarda yapılmaya başlanan Fuar Alanına ilave olarak 1973 yılında yapılan Fuar Sergi Sarayı binası dikdörtgen bir plan şemasına sahip olup zemin katı pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmıştır. Yapı kolonlar üzerinde yükselen tabanı, serbest biçimlendirilmiş çatı planı, ızgaralı cephesi ve geriye çekilmiş pencereleriyle Gaziantep'te Uluslararası Üslubun önemli örneklerindedir.

Tablo 4.9. 1930-1980 Yılları Arası Gaziantep Fuar Alanı ve Müze Yapıları

	Etnografya ve Arkeoloji Müzesi	Fuar Alanı	Fuar Sergi Sarayı
FUAR ALANI VE MÜZE			
	İstasyon Caddesi üzerinde bulunan yapı 1969 yılında yapılmıştır. Dar kenarlı plan kullanımı, dikdörtgenler prizması ve cephede tam tekrar yüzeyleri bulunmaktadır.	İstasyon Caddesi üzerinde bulunan fuar alanı 1960'lı yıllarda yapılmıştır.	İstasyon Caddesi üzerinde bulunan yapı 1973 yılında yapılmıştır. Dikdörtgen bir plan şemasına sahip binada zemin katı pilotilerle belirli bir ölçüde boş bırakılmıştır. Gaziantep'te Uluslararası Üslubun önemli örneklerindedir.

Yapılar yapıldıkları dönemin izlerini taşımaktadır. 1940-1950 yıllarında eski P.T.T. Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası Binası, Göksel Apartmanı, Eski Adliye Binası, Nakip Sineması ve Oteli, İl Halk Kütüphanesi gibi yapılar simetri kullanımı ve anıtsallık kavramlarının ön planda olduğu, aksel kütle, yüzey ve plan düzenlemelerine önem veren, modernleşmenin temsili, kamusal düşüncenin ön planda olduğu yapılar olarak değerlendirilebilmektedir.

1950-1960 yıllarında dünyadaki gelişmelerin yakalandığı, rasyonalist çizgileri olan Verem Hastanesi, Emlak Bankası, Ziraat Bankası, Türk Ticaret Bankası, Baklava Palas Otel ve Keyvanbey Pasajı gibi yapılarda basit ve net geometrik formların kullanıldığı, dar cepheli plan şemasına sahip, yüzeylerdeki kütle etkisi, cephede bol gölgeli derin yüzeyle işlevin cepheye yansıtıldığı, doluluk boşluk oranları ve teras çatı kullanımı eğilimleri görülmektedir.

1960'lı yılların ortalarında dünyada uluslararası üslubun getirdiği tek düzelik ve katılık nedeniyle kutunun parçalanışı olarak adlandırılan bir dönem yaşanmıştır. Gaziantep'te ise 1960-1970'li yıllarda S.G.K. Binası, Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi, Kaleli Otel, Burç Pasajı, Mecit Barlas Pasajı gibi var olan kentsel dokuyu dikkate almayan, çıplak yüzeyler, teras çatı ve kütlede dikdörtgen baza kullanımının yaygın olduğu, dış cephede beyaz-gri renk kullanımı, hafif betonarme strüktürlerin ön planda tutulduğu modernist mimarlık örnekleri vardır.

1970-1990 yılları arasında postmodernist etkilerin görüldüğü, farklı ve yeni biçim arayışlarının gündeme geldiği yapılar yapılmaya başlamıştır. Gaziantep'te de Eti ve Arı Sinemaları postmodernist örneklerdendir.

Alan çalışması kapsamında Gaziantep'te 5 Sağlık, 6 Banka, 6 otel ve sinema, 4 Ticaret, 4 Eğitim, 4 Kültür, 4 Konut, 3 Fuar ve Müze olmak üzere toplam 41 yapı Modern Mimarlık dönemi kapsamında incelenmiştir. Bu yapılardan 12 tanesi farklı neden ve amaçlarla yıkılmış, yerlerine başka yapılar yapılmıştır. 5 tanesi restore edilmiş ve bir kısmı aynı amaçla, bir kısmı da farklı amaçlar için kullanılmaktadır. 4 tane yapı ilk zamanki özgünlüğünü yitirmiş ve farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Bu yapıların 18 tanesi günümüzde özgün olarak kullanıma devam etmektedir. Yıkılan, restore edilen, özgünlüğünü yitiren ve özgün olarak kullanılan yapıların adlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Tablo 4.10.).

Tablo 4.10. Yapıların Günümüzdeki Durumları

YAPILARIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMLARI	
YIKILAN YAPILAR	Trabzon Hastanesi Verem Hastanesi Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odası PTT Müdürlüğü Çocuk Esirgeme Kurumu Nakipoğlu Sineması ve Oteli Yıldız Oteli Şehir Sineması Çınarlı Parkı Çınarlı Kütüphanesi Fuar Sergi Sarayı Fuar Alanı
RESTORE EDİLEN YAPILAR	Eski Adliye Binası Merkez Bankası Keyvanbey Pasajı İl Halk Kütüphanesi Ersoylar Apartmanı
ÖZGÜNLÜĞÜNÜ YİTİRİP FARKLI AMAÇLA KULLANILAN YAPILAR	Emlak Bankası Garanti Bankası Baklava Palas Oteli Humanızlı Pasajı Eti ve Arı Sinemaları
ÖZGÜN OLARAK KULLANILAN YAPILAR	Doğum ve çocuk Bakımevi Devlet Hastanesi Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi SGK binası Türk Ticaret Bankası Ziraat Bankası İstanbul Bankası Kaleli Otel Dr. Mecit Barlas Pasajı Burç Pasajı Göksel Apartmanı Bahar Apartmanı Öztin Apartmanı

Kütle ve cephe karakterleri ile incelenen yapıların tamamına yakınının ‘birincil geometrik biçime sahip kütle’ olduğu görülmektedir. Sadece Baklava Palas Oteli’nin kütlelerinin ‘düzgün olmayan geometrik formlu kütle’ ve Şehir Sineması’nın kütlelerinin ‘dairesel kütle’ olduğu tespit edilmiştir. Yapıların genelinde dikdörtgen prizmalardan oluşan, betonarme karkas tekniğinde yapılan strüktürel modülasyon cepheli, kat hizaları ile artırılan yatay etkili yüzeylerin hâkim olduğu gözlemlenmiştir. Yapılarda genel olarak, zemin katlarda pilotiler, birincil geometrik formlar ve dar kenarlı plan şemaları ağırlıklı kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında Gaziantep kentinin 1930-1980 yılları arasında yapılmış olan 41 tane modern mimarlık dönemi ürünü incelenmiştir. Yapıların tespit ve belgeleme çalışması yapılmıştır. Bundan sonraki çalışmalara ışık tutacağı düşünülerek gelecek nesillere bir arşiv çalışması bırakılmıştır.

KAYNAKLAR

- Alsaç, Ü., 1997, 'Mies van der Rohe, Ludwig', Ansiklopedisi, E. S., Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul :1232-1233.
- Alsaç, Ü., 2007, 'İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi', Modern Türk Mimarlığı Kitabı, Edt. Holod, R., Evin, A., Özkan, S., TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara :99-108.
- Alpagut, L., 2012, Cumhuriyetin Mimarı Ernst Arnold Egli Türkiye Yılları, Anılar ve Ankara İçin Yapılar, Boyut Yayıncılık, İstanbul.
- Aksoy, A. Ö., 1961, 'Yapı', Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:4 Sayı: 42 :21.
- Anonim, 1938, 'Kadıköy Halkevi Proje Müsabakası', Arkitekt, Sayı:1938-02 (86): 43-56.
- Anonim, 1950, 'Taşlık Kahvesi', Arkitekt, Sayı:1950-11-12 (227-228): 207-210.
- Anonim, 1960, 'Türk Ticaret Bankası ve İşhanı', Arkitekt, Sayı:1960-01 (298): 10-14.
- Anonim, 1960, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:3 Sayı:29: 1-24.
- Anonim, 1961, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:4 Sayı:46: 1-24.
- Anonim, 1961, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:4 Sayı:47: 1-24.
- Anonim, 1962, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:5 Sayı:49: 1-24.
- Anonim, 1964, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:7 Sayı:74: 1-24.
- Anonim, 1966, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:9 Sayı:99: 1-24.
- Anonim, 1967, 'Gaziantep Belediyesi 1967 Yılı Programı', Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:10 Sayı:11: 4.
- Anonim, 1970, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:12 Sayı:11: 1-24.
- Anonim, 1971, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:13 Sayı:3: 1-24.
- Anonim, 1971, Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:13 Sayı:4: 1-24.
- Anonim., 1972, Gaziantep Kent Bütünü Analitik Etüdüleri, İller Bankası Yayınları.
- Anonim., 2005, Gaziantep Kültür Envanteri, Gaziantep Valiliği, Gaziantep.
- Arkan, S., 1935, 'Hariciye Köşkü', Arkitekt Dergisi 1935(11-12) 59-60.
- Aslanoğlu, İ., 1988, Modernizmin Tanımı, Sınırları, Erken Yirminci Yüzyıl Mimarlığında Farklı Tavrılar, ODTÜ MFD, 1988 (8:1) 59-66.

- Aslanoğlu, İ., 2010, Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938 (3.Baskı), Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Başgelen, N., 1999, Dünya Kültür Mirasında Gaziantep, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Batur, A., 2007 'Modern Olmak: Bir Cumhuriyet Mimarlığı Arayışı', Modern Türk Mimarlığı Kitabı, Edt. Holod, R., Evin, A., Özkan, S., TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara :71-96.
- Biol, G., 2006, Modern mimarlığın ortaya çıkışı ve gelişimi, Megaron: Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Dergisi, 3-16.
- Biol, G., 2020, Biçimde Sadelik, Mekânda İşlevsellik, Toki Haber Dergisi(S:126), 34-36.
- Border, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Miller, D., Smith, A., & Taylor, J., 2012, Başvuru Kitapları Mimarlık (3. Baskı) (Çeviren: Derya Nüket Öze), Ntv Yayınları, İstanbul.
- Bozdoğan, S., Özkan, S., Yenal, E., 2005, Sedad Hakkı Eldem (1. Baskı), Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Bozdoğan, S., Kasaba, R., 2014, Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik (4. Baskı), Tarih Yurt Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Bozdoğan, S., 2015, Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür (4. Baskı), Metis yayınları, İstanbul.
- Bozkurt, M. F., 2018, Halit Ziya Biçer Objektif ve Arşivinden Seyr-i Antep, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gazi Kültür A.Ş. Yayınları: 9, Gaziantep.
- Burnak, T., 2021, 1900'lü Yıllarda Doğu'nun Art Nouveau Üslubu: İstanbul Ve Bakü Mimari Örnekleri, Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi, 1-30.
- Bridge, N., 2017, Mimarlık 101 Mimari Üsluplar, Önemli Yapılar ve Ünlü Mimarlar Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey (Çeviren: Funda Sezer) (3.Baskı), Say Yayınları, İstanbul.
- Colquhoun, A., 2002, Modern Architecture, Oxford History of Art, UK.
- Conrads, U., 2019, 20. yüzyıl mimarisinde program ve manifestolar (3. Baskı) (Çeviren: Dr. Sevinç Yavuz), Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.
- Corbusier, L., 2019, Le Corbusier, Kendi Penceresinde Bir Adam Seçer Yazılar 1925-1960 (Çeviren: Birsal Uzma), Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.
- Curtis, W., 1981, Journal of the Society of Architectural Historians Vol. 40, No. 2 (May, 1981), pp. 168-170.
- Davies, C., 1988, High Tech Architecture, London: Thames and Hudson.

- Davies, C., 2017, *A New History of Modern Architecture*, Laurence King Publishing, London.
- Değirmenci E., Kara Pilehvarian N., 2018, '19. Yüzyılda Viyana ve Otto Wagner', *GRID*, :109-138.
- Dostoğlu, N., 1995, Modern sonrası mimarlık anlayışları. *Mimarlık-263*, Mayıs, 46-50.
- Eşsiz, Ö., Özgen, A., 1999, 'High Tech' Mimari, *Tasarım+ Kuram*, 1(1), 36-51.
- Eyüce, A., 2011, 'Modernlik ve Türkiye'de Modern Mimarlık', *Mimarlık Dergisi* 361,:58-60.
- Gaziantep Şahinbey Belediyesi Arşivi
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Arşivi
- Gaziantep Kent Arşivi
- Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi
- Gökođlu, H., 1966, 'Gaziantep'te Sinemanın Kuruluşu ve Gelişmesi', *Gaziantep Kültür Dergisi*, :14-17.
- Görgülü, T., 2012, 'Türkiye'de 'Modernleşme' ve Çok Katlı Konutlar', *Şehir Düşünme Merkezi*, :95-117.
- Güngör, İ. H., 2010, *Modern Mimarlığın 100 Yıllık Gelişimi (1. Baskı)*, Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri, İstanbul.
- Gürel, Y., 'Seyfi Arkan: Bir Erken Modernist', *Modernist Açılımda Bir Öncü Seyfi Arkan Kitabı*, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, :33-42.
- Gürer, K. T., 1995, *Mimarlıkta Söylemin Temsili Belirlemesi ve İki Yirminci Yüzyıl Örneği: Pürizm ve Neo Plastisizm (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Hasol, D., 1995, 'Art Deco ve Tropical Deco', *Yapı Dergisi*, :165.
- Hasol, D., 2012, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü (12. Baskı)*, YEM Yayın, İstanbul.
- Hasol, D., 2017, *20. yüzyıl Türkiye Mimarlığı (2. Baskı)*, YEM Yayın, İstanbul.
- Heynen, H., 2011, *Mimarlık ve Modernite Bir Eleştiri (Çevirenler: Nalan Bahçekapılı, Rahmi Öđdül)*, Versus Kitap, İstanbul.
- Kanlı, T. Y., & Çaplı, B. T. D. 2006, *Medya ve Modernleşme: 1945–1960 Döneminde National Geographic Dergisi'nde Türkiye'nin Sunumu, (Yayınlanmış Doktora Tezi)*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karabeyeser, M., 2019, *Gaziantep Cumhuriyet Dönemi Eğitim Yapıları İçerisinde Gaziantep Lisesi Ve Restorasyon Önerisi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

- Kasapbaşı, E., 2018, Gaziantep 1960 - 1980 Dönemi Kent Konutu Mekan Kurgusunun Analizi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kaya, P., 2021, Frank Llyod Wright'ın Mekân Anlayışı: Frederick Robie Evi Üzerinden Bir Okuma, Sanat ve Tasarım Dergisi 11.1: 43-62.
- Kırcı, N., 2013, 20. Yüzyıl Mimarlığı (1. Baskı), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kuban, D., 2001, Türkiye'de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 121-183.
- Kuyucu, F., 2019, Türkiye'de Modern Mimarlık Döneminde Gaziantep Kent Tasarımının Mimari Süreklilik Bağlamında Değerlendirilmesi, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Moffet, M., Fazio, M., Wodehouse, L., 2003, A World History of Architecture, Laurance King Publishing, Londra.
- Monnier, G., 2013, Mimarlık Tarihi (2.Baskı) (Çeviren: İsmail Yerguz), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Müller, W., 2012, Mimarlık Atlası- Romanesk'ten Günümüze Mimarlık Tarihi, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Nietzsche, F., & Marx, K. Derrida, Post modernizm ve Dekontstrüktivist Mimarinin Anlamı.
- Ötkünç, A., 2012, Modernist Bir İlk Yapıt: Mimar Maruf Önal'ın Dr. Fahrettin Belen Evi, Tasarım + Kuram Dergisi, 82-92.
- Özdemir, Y., Aktaş, E. 2011, Halkevleri (1932'den 1951'e), Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (45), 235-262.
- Özorhon, F. İ., Uluşu Uraz, T., 2009, 1950-60 arası Türkiye Mimarlığı'nda özgünlük arayışları, İTÜ Dergisi(C:8 S:2), 89-100.
- Özyalvaç, A. N., 2013, Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi 1, 294-306.
- Ragon M., 2010, Modern Mimarlık ve Şehircilik Tarihi (Çevirenler: Murat Aykaç Erginöz). Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Richards J.M., Mock E.B. 1966, Modern Mimarlığa Giriş (Çevirenler: Aptullah Kuran). ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayın No: 6, Ankara.
- Sacı, A., 2018, Gaziantep'te Cumhuriyet Dönemi (1940-1965) Kamu Yapılarının Dönemin Mimari Özellikleri Bağlamında İncelenmesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Scully, J. V., 1958, Modern Architecture, College Art Journal Vol. 17, No. 2 (Winter, 1958), pp. 140-159.

- Söylemezoğlu, H. K., 1980, Ünlü Bir Sanatçının Anılması, Arkitekt Dergisi, 1980-02(378) 69-70.
- Sözen, M., 1984, Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923-1983), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Tanyeli, U., 1997, 'Modern Mimarlık', Ansiklopedisi, E. S., :1286-1289, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Tanyeli, U., 2018, Müteredit Modernler Schmitthenner, Pikionis, Fathy, Eldem, Correa Dünyada ve Türkiye'de Mimar İdeologlar, Işık Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tapan, M., 'Uluslararası Üslup: Mimarlıkta Liberalizm', Modern Türk Mimarlığı Kitabı, Edt. Holod, R., Evin, A., Özkan, S., TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara :111-122.
- Yaldız, E., Sayar, G., 2016, Modernizmin Mimariye Yansıması Ve 20. Yüzyıl Konya Modern Mimarlığı, Online Journal of Art and Design, (V:4 I:4),63-89.
- Yaldız, E., 2020, Yeni Çağın Rasyonalist Çizgisi: Modern Mimarlık, Toki Haber Dergisi(S:126), 44-47.
- Yenice, S. M., Karadayı Yenice, T., 2018, Gaziantep Kenti Planlama Deneyimleri Üzerine Bir Süreç Değerlendirmesi, Gaziantep University Journal of Social Sciences : 552-562.
- Yetkin, H.,1967, 'Gaziantep Şehri Haritası',Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:10 Sayı:109: 24.
- Yetkin, H.,1967, 'Gaziantep Şehri İmar Politikasını Değiştirme Zamanı Gelmiş Midir?',Gaziantep Kültür Dergisi, Cilt:10 Sayı:115: 3-4.
- Yücel, A., 2004, Gaziantep Suburcu Caddesi'nin Tarihçesi (1930-1950), Gaziantep Üniversitesi Vakfı Yayınları, Gaziantep.
- Wagner, O., 2019, Modern Mimarlık, Büyük Kent ve Başka Yazılar (Çevirenler: Alp Tümertekin, Nihat Ülner), Janus Yayıncılık, İstanbul.
- Weston, R., 2015, Mimarlığı Değiştiren 100 Fikir (Çeviren: Neslihan Şık), Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Wright, F. L., 2017, Modern mimarlık: 1930 yılı Kahn Dersleri (Çeviren: Alp Tümertekin), Janus Yayıncılık, İstanbul.

WEB İletileri

Web İletisi 1:

<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/modernism> [Ziyaret Tarihi: 26 Ekim 2020].

Web İletisi 2:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Buharlı_lokomotif [Ziyaret Tarihi: 23 Eylül 2021].

Web İletisi 3:

https://en.wikipedia.org/wiki/Eads_Bridge [Ziyaret Tarihi: 13 Ocak 2022].

Web İletisi 4:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3d/Eads_Bridge_from_Laclede%27s_Landing%2C_Sep_2012.jpg/1920px-Eads_Bridge_from_Laclede%27s_Landing%2C_Sep_2012.jpg [Ziyaret Tarihi: 13 Ocak 2022].

Web İletisi 5:

<https://www.britannica.com/topic/Crystal-Palace-building-London> [Ziyaret Tarihi: 10 Kasım 2020].

Web İletisi 6:

<https://www.kew.org/read-and-watch/palm-house-secrets-facts> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].

Web İletisi 7:

https://www.kew.org/sites/default/files/styles/header_style/public/2019-01/Palm%20House%20sunset.jpg?itok=mjKSsMDK [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].

Web İletisi 8:

<http://www.ar.utexas.edu/courses/glossary/building/galmach.html> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].

Web İletisi 9:

<https://www.connexionfrance.com/Mag/Explore-France/a-brief-history-of-the-construction-of-the-Eiffel-Tower-in-Paris> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].

Web İletisi 10:

<https://www.arkitektuel.com/chicago-okulu/> [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2022].

Web İletisi 11:

https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2018/01/Home_Insurance_Building-417x640.jpg [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2022].

Web İletisi 12:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/92/Carson%2C_Pirie%2C_Scott_and_Company_Building_%28Sullivan_Center%29%2C_Chicago%2C_Illinois_%289179422705%29.jpg [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2022].

Web İletisi 13:

<https://www.arkitektuel.com/bir-mimari-baskaldiri-artsrafts> [Ziyaret Tarihi: 21 Aralık 2021].

Web İletisi 14:

https://images.adsttc.com/media/images/593b/53ac/e58e/ce83/c500/0154/slideshow/CO_Flickr_user_Gabrielle_Ludlow_under_CC_BY-NC-ND_2.0_1.jpg?1497060258 [Ziyaret Tarihi:23.11.2021].

Web İletisi 15:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/78/Hortamuseum.tif/lossy-page1-800px-Hortamuseum.tif.jpg> [Ziyaret Tarihi:24.11.2021].

Web İletisi 16:

<https://media.architecturaldigest.com/photos/55f9df9b14adf283236d8ae7/master/pass/dam-images-daily-2015-04-tae-vienna-otto-wagner-josef-hoffmann-vienna-01.jpg> [Ziyaret Tarihi:25.11.2021].

Web İletisi 17:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/Schoolofart1.jpg/1280px-Schoolofart1.jpg> [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2022].

Web İletisi 18:

https://wikiimg.tojsiabtv.com/wikipedia/commons/thumb/3/3e/Th%C3%A9%20tre_des_Champs-%C3%89lys%C3%A9s,_21_April_2013.jpg/1280px-Th%C3%A9%20tre_des_Champs-%C3%89lys%C3%A9s,_21_April_2013.jpg [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2022].

Web İletisi 19:

<https://archptaht.com/mimari/bugun-mimari/steiner-house-adolf-loos/> [Ziyaret Tarihi:12.11.2020].

Web İletisi 20:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/19/Frederick_C._Robie_House.JPG/1280px-Frederick_C._Robie_House.JPG [Ziyaret Tarihi:26.11.2021].

Web İletisi 21:

http://3.bp.blogspot.com/-4juCG9MMgEw/UVLmhJCu9pI/AAAAAAAAAFmc/_UY48h3bk9E/s1600/07+Fagus+factory+unidentified+photographer+12*.jpg [Ziyaret Tarihi:22.11.2021].

Web İletisi 22:

<https://i.pinimg.com/564x/23/e4/80/23e480fbb5b483c1c3b8cb0dbe9ec9ee.jpg> [Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 23:

https://sah-archipedia.org/sites/default/files/pictures/full/CA-01-037-0089_002.jpg [Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 24:

http://www.fondationlecorbusier.fr/corbucache/900x720_2049_4917.jpg?r=0 [Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 25:

<https://www.soylentidergi.com/eyfel-kulesinin-rakibi-tatlin-tower/>[Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 26:

<https://www.arkitektuel.com/rietveld-schroder-evi/> [Ziyaret Tarihi: 23 Eylül 2021].

Web İletisi 27:

<https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2018/11/einstein-kulesi-4-640x480.jpg> [Ziyaret Tarihi:23.11.2021].

Web İletisi 28:

<https://www.arkitektuel.com/bruno-taut/> [Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 29:

https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2019/01/Taut_Glass_Pavilion_exterior_1914.jpg[Ziyaret Tarihi:23.12.2021].

Web İletisi 30:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cd/Berlin_AEG_Turbinenfabrik.jpg/1280px-Berlin_AEG_Turbinenfabrik.jpg [Ziyaret Tarihi:25.11.2021].

Web İletisi 31:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e5/Chrysler_Building_Midtown_Manhattan_New_York_City_1932.jpg/1280px-Chrysler_Building_Midtown_Manhattan_New_York_City_1932.jpg [Ziyaret Tarihi:23.11.2021].

Web İletisi 32:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c7/Empire_State_Building_from_the_Top_of_the_Rock.jpg/405px-Empire_State_Building_from_the_Top_of_the_Rock.jpg [Ziyaret Tarihi:11.01.2022].

Web İletisi 33:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/db/GE_Building_by_David_Shankbone.JPG/800px-GE_Building_by_David_Shankbone.JPG [Ziyaret Tarihi:11.01.2022].

Web İletisi 34:

https://www.researchgate.net/figure/Bauhaus-Building-by-Walter-Gropius-1925-26-bauhaus-dessaude_fig3_340096245 [Ziyaret Tarihi:28.11.2021].

Web İletisi 35:

<https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2017/07/dessau-bauhaus-9-640x388.jpg> [Ziyaret Tarihi:28.11.2021].

Web İletisi 36:

http://www.greatbuildings.com/cgi-bin/gbi.cgi/Villa_Savoye.html/cid_2507331.gbi [Ziyaret Tarihi: 25 Aralık 2020].

Web İletisi 37:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Barselona_Pavyonu#/media/Dosya:The_Barcelona_Pavilion,_Barcelona,_2010.jpg [Ziyaret Tarihi: 25 Aralık 2020].

Web İletisi 38:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a6/UN_HQ_157652121_5b5979da9e2.jpg [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 39:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Paimio_Sanatorium2.jpg [Ziyaret Tarihi:28.11.2021].

Web İletisi 40:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/FallingwaterWright.jpg> [Ziyaret Tarihi:26.11.2021].

Web İletisi 41:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5b/Lever_House_by_David_Shankbone.jpg/675px-Lever_House_by_David_Shankbone.jpg [Ziyaret Tarihi:15.01.2022].

Web İletisi 42:

https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2017/08/parkavenue_4-500x640.jpg
[Ziyaret Tarihi:28.11.2021].

Web İletisi 43:

<https://i.pining.com/736x/33/4c/8f/334c8fd0b42fbcf46a50cd5f49ee5323--architecture-colleges-art-and-architecture.jpg> [Ziyaret Tarihi:28.12.2021].

Web İletisi 44:

<https://v3.arkitera.com/UserFiles/Image/news/2007/08/13/corb4.jpg> [Ziyaret Tarihi:04.01.2022].

Web İletisi 45:

<https://files.structurae.net/files/photos/1/20120607/DSC01059.JPG> [Ziyaret Tarihi:28.12.2021].

Web İletisi 46:

<https://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/04/06/51/bf/lloyds-bank.jpg> [Ziyaret Tarihi:09.01.2022].

Web İletisi 47:

<https://peyzax.com/wp-content/uploads/2020/09/1000x-1.jpg> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 48:

https://divisare-res.cloudinary.com/images/c_limit,f_auto,h_2000,q_auto,w_3000/v1485253349/adct6tm47dbrbkw8jy0w/aldo-rossi-morris-adjmi-architects-nacasa-partners-inc-il-palazzo-hotel.jpg [Ziyaret Tarihi:04.01.2022].

Web İletisi 49:

https://yapidergisi.com/wp-content/uploads/2019/07/Resim-12.-Guggenheim-yalnc%CC%A7z-de%C3%9Fil-20170605_111102_001.jpg [Ziyaret Tarihi:10.01.2022].

Web İletisi 50:

<https://www.arkitektuel.com/berlin-yahudi-muzesi/> [Ziyaret Tarihi:10.01.2022].

Web İletisi 51:

<https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2017/10/berlin-yahudi-muzesi-10-640x365.jpg> [Ziyaret Tarihi:10.01.2022].

Web İletisi 52:

<https://www.arkitektuel.com/wp-content/uploads/2017/08/f76fadfd4bbe54f397c2265e75f7dc8a-425x640.jpg>
[Ziyaret Tarihi:29.11.2021].

Web İletisi 53:

<https://www.politikyol.com/saraya-devredilen-ankara-palasi-cumhurbaskanligi-muzesi-oluyor/> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 54:

<https://kulturenvanteri.com/wp-content/uploads/2020/04/Saglik-Bakanligi.jpg> [Ziyaret Tarihi:29.11.2021].

Web İletisi 55:

<https://www.sanattanyansimlar.com/images/MMM%201%20-%201.jpg> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 56:

<https://kulturenvanteri.com/wp-content/uploads/ismet-in%C3%B6n%C3%BC-k%C4%B1z-enstit%C3%BCs%C3%BC.jpg> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 57:

<https://archives.saltresearch.org/retrieve/362b45aa-ff15-4912-840e-d0b51f9bb57c/AHANKA134.jpg.jpg> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 58:

<https://pbs.twimg.com/media/E239IFSWQAQHTH8?format=jpg&name=large> [Ziyaret Tarihi:29.11.2021].

Web İletisi 59:

<https://www.antolojiankara.com/wp-content/uploads/2019/04/0948F81E-C1B9-4F19-B800-6EC69679AAED-678x320.jpeg> [Ziyaret Tarihi:29.11.2021].

Web İletisi 60:

<http://www.dtcf.ankara.edu.tr/fakultemiz-cinarlari/> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 61:

[https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-2/proje/iller-bankasi/2a%20iller%20bankasi%20albumunden%20\(2\).jpg.jpeg](https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-2/proje/iller-bankasi/2a%20iller%20bankasi%20albumunden%20(2).jpg.jpeg) [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 62:

<http://www.gazetekadikoy.com.tr/yasam/85-yil-evvel-kadikoyde-halkevinde-h15781.html> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 63:

<http://mimdap.org/2017/09/mehmet-emin-onat/> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 64:

<https://www.milliyet.com.tr/pazar/hilton-55-inci-dogum-gunu-icin-fotograflar-bekliyor-1214050> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 65:

https://mcdn01.gittigidiyor.net/37398/373987864_0.jpg?1637967 [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 66:

<https://pbs.twimg.com/media/ERZ0IkCX0AAiQt-?format=jpg&name=360x360> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 67:

<https://www.gezi-yorum.net/wp-content/uploads/2016/12/tarabya-oteli.1.jpg> [Ziyaret Tarihi:27.11.2021].

Web İletisi 68:

<http://nacikaptan.com/?p=33> [Ziyaret Tarihi: 26 Aralık 2020].

Web İletisi 69:

<http://www.mo.org.tr/mimarlikDergisiDocs/4b108.jpg> [Ziyaret Tarihi:01.12.2021].

Web İletisi 70:

<http://www.mo.org.tr/mimarlikDergisiDocs/4b108.jpg> [Ziyaret Tarihi:01.12.2021].

Web İletisi 71:

<https://pbs.twimg.com/media/ES2MfwoXgAEZR3c?format=jpg&name=large> [Ziyaret Tarihi:01.12.2021].

Web İletisi 72:

<https://earth.google.com/web/search/Gaziantep/@37.06393044,37.38435608,848.19257081a,4038.68815908d,35y,-0h,0t,0r/data=CigiJgokCTZlQDCA3DRAETHlQDCA3DTAGZmjbV72gz5AIVB7HljICILA> [Ziyaret Tarihi: 10 Kasım 2021].

Web İletisi 73:

<http://kentarsivi.gaziantep.bel.tr/?arama=hastane&detayliArama=&alanSablon=&konu=&tur=&gorunum=metin&sno=1#katalog|33113> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2020].

Web İletisi 74:

<http://hastanetip.gantep.edu.tr/pages.php?url=tarihce-1> [Ziyaret Tarihi: 15 Ekim 2021].

Web İletisi 75:

<https://www.haberler.com/sahinbey-belediyesi-yeni-hizmet-binasina-tasinmaya-haberi/> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2020].

Web İletisi 76:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131500/2093/1/1637075655376> [Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 77:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.059682834560604/37.37973153591157> [Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 78:

<https://drersinarslaneah.saglik.gov.tr/TR,24764/tarihcemiz.html#:~:text=1962%20y%C4%B1%20Gaziantep%20Devlet%20Hastanesi,hastanemizin%20ismi%201999%20y%C4%B1%20Av> [Ziyaret Tarihi: 12 Aralık 2020].

Web İletisi 79:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.058426394823826/37.378503084182746> [Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 80:

<https://www.gaziantep27.net/bosaltirsak-saglik-coker-524077h.htm> [Ziyaret Tarihi: 9 Aralık 2020].

Web İletisi 81:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e1358df478df%3A0xc146846b004fe315!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipOW_X6I-SghjRo7YhPxIKm40JLAOzrAniWUDdjC%3Dw86-h87-n-k-no!5sdr%20ersin%20arslan%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipPC5gu-P6880tbmRKhDfiU10ukdJJZosXF5-_pK&hl=tr# [Ziyaret Tarihi: 9 Aralık 2020].

Web İletisi 82:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131492/4952/134/1642893993234> [Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 83:

<https://gaziantep25aralikdh.saglik.gov.tr/TR,10056/tarihcemiz.html> [Ziyaret Tarihi: 12 Aralık 2020].

Web İletisi 84:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06483894258415/37.36164808273316>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 85:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e13ff96a37b3%3A0xc22d850071fa4d9d!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNfTUgcZN-VIKkKVw5_CUvXZ7nZrQx7TmMr6HMs%3Dw213-h160-k-no!5s25%20aral%C4%B1k%20devlet%20hastanesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipPrHS3K6zpoYE1NS9TIOPanuSeYZY0TZ3nRX0Hz&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwimwOLTnKHuAhVHLBoKHaehDioQoiowDnoECBYQAw [Ziyaret Tarihi: 13 Aralık 2020].

Web İletisi 86:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e13ff96a37b3%3A0xc22d850071fa4d9d!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNfTUgcZN-VIKkKVw5_CUvXZ7nZrQx7TmMr6HMs%3Dw213-h160-k-no!5s25%20aral%C4%B1k%20devlet%20hastanesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipOx3Qnh_HHT5agZmiZpjrcZ94pM_RSMRfmc-Vgc&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwimwOLTnKHuAhVHLBoKHaehDioQoiowDnoECBYQAw [Ziyaret Tarihi: 13 Aralık 2020].

Web İletisi 87:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06157280608137/37.3791790008545>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 88:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06524131402278/37.37895637750626>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 89:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06356546571934/37.381155788898475>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 90:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06202656346916/37.38009095191956>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 91:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.059723502620116/37.380284070968635>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 92:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06134806674753/37.379439175128944>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 93:

<https://www.google.com.tr/maps/@37.0614892,37.3795864,3a,75y,208.08h,105t/data=!3m6!1e1!3m4!1sbBgPHucJ0V50CJ19InE5Bw!2e0!7i16384!8i8192?hl=tr>
[Ziyaret Tarihi: 11 Aralık 2020].

Web İletisi 94:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06193666835319/37.37919509410859>
[Ziyaret Tarihi: 16 Kasım 2021].

Web İletisi 95:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.0634370466976/37.38273829221726>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 96:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.0634991159186/37.38300114870072>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 97:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.063430625740814/37.382920682430274>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 98:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131486/1065/77/1637094490766> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 99:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06295975409466/37.37894296646119>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 100:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06352051908648/37.38056033849717>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 101:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131626/583/50/1642895699222> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 102:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06342848542178/37.38101094961167>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 103:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06284845673307/37.38123893737794>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 104:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131612/892/459/1642894733657> [Ziyaret
Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 105:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.062476037451134/37.379050254821784>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 106:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131626/578/108/1642894852551> [Ziyaret
Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 107:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06066742356075/37.380498647689826>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 108:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06067812554491/37.380010485649116>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 109:

http://mrueml.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi-ve-gecirdigi-gelismeler_4494862.html [Ziyaret Tarihi: 15 Aralık 2020].

Web İletisi 110:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.05637152520221/37.378765940666206>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 111:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x14d34ec4afb99477%3A0xa32a73aa700d15e8!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2F1h5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNVdgorYuW73Lpv_C-6g6sX6sNQqwrBjWDBtapP%3Dw260-h175-n-k-no!5sm%20r%C3%BC%C5%9Ft%C3%BC%20uzel%20meslek%20ve%20teknik%20anadolu%20lisesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipNVdgorYuW73Lpv_C-6g6sX6sNQqwrBjWDBtapP&hl=tr [Ziyaret Tarihi: 15 Aralık 2020].

Web İletisi 112:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.05997179135274/37.36584842205048>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 113:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e155bf03a017%3A0x12a5501c9c4b11e1!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipM5R99fGSw4O11f8YxuEgVHddQNC2G_-hDepN_B%3Dw90-h160-k-no!5sgaziantep%20lisesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipM5R99fGSw4O11f8YxuEgVHddQNC2G_-hDepN_B&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwizol7EoaHuAhUGXxoKHZ2gBJEQoiowDnoECBkQAw [Ziyaret Tarihi: 15 Aralık 2020].

Web İletisi 114:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e155bf03a017%3A0x12a5501c9c4b11e1!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipM5R99fGSw4O11f8YxuEgVHddQNC2G_-hDepN_B%3Dw90-h160-k-no!5sgaziantep%20lisesi%20%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipMWErRdVpc_7COopFxnVpPgVn1m4BIYk5y78Zuo&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwizol7EoaHuAhUGXxoKHZ2gBJEQoiowDnoECBkQAw
[Ziyaret Tarihi: 15 Aralık 2020].

Web İletisi 115:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06456070576666/37.378819584846504>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 116:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06074233741812/37.38439321517945>
[Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 117:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.063541922248305/37.376797199249275> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 118:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.063541922248305/37.376797199249275> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 119:

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131486/1060/1/1642895519439> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 120:

https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x1531e14965fb1a9f%3A0xb72dabc8fd8f0229!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2F5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipOBSzm4XIJ2t1apq_t_LMiQyIe7HbndMzv_fEhg%3Dw213-h160-k-no!5s%C5%9Fehitler%20abidesi%20gaziantep%20%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipOhatbx0ry2h50iwTDCQu4qUNDOwN-MBqXpg2E0&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwjEuqekoqHuAhXP4IUKHTmuCQEQoiowFXoECBsQAaw [Ziyaret Tarihi: 17 Aralık 2020].

Web İletisi 121:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.061031290174974/37.380504012107856> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 122:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.062390423564636/37.37385749816895> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 123:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.06320589191065/37.37752407789231> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 124:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131660/327/67/1644580480221> [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2022].

Web İletisi 125:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/idari/131656/386/147/1644578340895> [Ziyaret Tarihi: 10 Şubat 2022].

Web İletisi 126:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.068798355922375/37.37846016883851> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 127:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.07070308113739/37.38084197044373> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].

Web İletisi 128:

<https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.07070308113739/37.38084197044373> [Ziyaret Tarihi: 17 Kasım 2021].